

ΕΡΓΟΝ ● ΛΑΒΙΑΣ ΦΑΡΑ

Η ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑ ΤΟΥ ΠΑΡΑΜΥΘΙΟΥ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

30 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1901

ΕΥΑΝΘΗ

Ποῦ νᾶνε ἢ βρούσι τῆς ζωῆς,
ποῦ ῥέει μὲ ὄρμη καὶ μὲ φωνὴ σιὰ δάση;
Πές μου το ἐσὸν κοράσι,
ποῦ σὰν ποτήρι ὑψώνεσαι
μεσιτὸ πρὸς τὸν αἰθέρα,
πές μου το ἂν εἶνε πέρα,
νὰ πᾶνε οἱ Φαῦστοι νὰν τῆ βροῦν.

Νύμφες κρυφές σ' ἐγίμισαν
ἀπ' τὸ βολερὸ νερὸ σιὴν ἐρημία
καὶ σὰν ἀρχαίαν ὑδρία
τοὺς κάμπους κατεβαίνοντας
σὲ φέρν' ἢ Ζωὴ σιὸν ὤμο.
Σταλάζεις μέσ' σιὸ δρόμο,
μὰ οἱ δερασμένοι δὲ θὰ πιῶν!

Σοῦ ἀπλώνω τὰ ποτήρια μου
κι' ἄσε νὰ ῥέουν τὸ σιόμα καὶ τὰ μάτια.
Μέσ' σιὰ ὄρφανὰ χαριάτια

μοῦ πέθαν' ὁ βασιλικὸς
κ' ἢ γλάστρες μεῖναν χῶμα.
Δώσε νὰ ζήσῃ ἀκόμα
ἕνας τοῦ κόσμου ἀπαρητηής.

Τὸ δειλινὸ λιποθυμᾷ
μέσ' στήν ἀλλή ποῦ ἤχει τὸ πάτημά σου
κι' ἀπάνω ἀπ' τὰ μαλλιά σου
μὲ σάρκας φρέκη ἀνατριχᾷ
τὸ δέντρο σιδὸν ἀγέρα.
Σὲ βλέπω ἀπὸ δῶ πέρα
μὰ εἰμ' ἕνας γέρος — μὴ σκιαχτής.

Ἔχουμε ἀντάμα τὴν ἀλλή
κ' εἶνε δική μου ἢ δόξα ποῦ τῆς δίνεις.
Ὅτι ἐκεῖ πάνου ἀφίνεις,
περπατησιά, ἀναπήδημα,
κῦμα σαρκός, παιχνίδια,
τοῦ κόρφου αὐγὴν αἰφνίδια,
ὄλα ἐγὼ τᾶχω, ἄλλος κανείς.

Κι' ὅταν τρυγᾷς τ' ἀγιόκλημα
καὶ τὸ κορμί σου, μαγεμένη Ευάνθη,
τραβᾷ ψηλὰ πρὸς τ' ἄνθη,
ὡς νὰ τὸ ὑψώνουν οἱ χυμοὶ
τῆς γῆς κι' ὡς νὰ ἐφτυέτης,
πὲς μου γιὰ ποιὸν τὰ κλέφτεις;
Ποῦ ἀνθοστεμμένη θὰ φανῆς;

Διαβάτης θὰ σὲ μάγεψε
περῶντας πρὸς τοῦ δειλινοῦ τὴν ὥρα
κι' ἀπ' τὴν ἀλλή μᾶς τώρα
σὲ διώχνει κατὶ ἀνήσυχο...
Τ' ἄπιστον εἶσαι ἀγιόκλημα
ποῦ στήν ἀλλή ἐγεννήθη,
ἀνέβηκεν, ἀξήθη,
κι' ὄξω ἀπ' τὸν τοῖχο ῥίχνει τοὺς ἀνθούς.

Μ' ἀπ' τοὺς κισσοὺς ποῦ ὑφάθησαν
γύρω σ' ἐμέ, στὸ σπίτι, στήν ἀλλή μου
κι' ἀντάμα σου, καλή μου,
πηδοῦν τοὺς τοίχους ῥίχνοντας
λουλούδια στήν ποδιά σου,
Βάκχος θὰ βγῶ μπροσιὰ σου.
Βάκχος τρελλὸς κοντὰ σου θὲ νὰ ρθῶ!

Z. A. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Η ΚΕΡΑΜΕΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΤΑ

ΕΙΔΩΛΙΑ ΕΝ ΤῆΙ ΑΡΧΑΙΟΤῆΤΙ

Ὅτε πέρυσι πρὸ συνεπτυγμένου κύκλου φοιτητῶν, μαθητῶν τῆς καλλιτεχνικῆς Σχολῆς καὶ τινῶν φιλαρχαίων κυρίων καὶ κυριῶν ἀνέπτυσσον ἐν τῷ Κεντρικῷ Μουσείῳ τὰ τῆς ἀρχαίας Κεραμεικῆς, ἔλεγον πρὸς τὸ μικτόν μου ἀκροατήριον ὅτι καὶ ἐὰν ὄλα τὰ ἀρχαία μνημεῖα τῆς τέχνης καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ ἀθάνατα τῆς φιλολογίας συγγράμματα ἐξηφανίζοντο, ἤρχον νὰ διασωθῶσι μόνον τὰ ἀπειράριθμα, τὰ ποικιλώτατα, τὰ ἀπεριγράπτου κομψότητος καὶ χάριτος προΐοντα τῆς ἀρχαίας κεραμεικῆς τέχνης, ἵνα οἱ

1. — Ἰγροφόρος ἐκ Κυπρῶν.

μεταγενέστεροι ἡμεῖς λάβωμεν πληρεστάτην γνῶσιν περὶ τοῦ βίου καὶ περὶ τοῦ πνεύματος, περὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων, περὶ τοῦ χαρακτῆρος, περὶ τῆς τέχνης καὶ ἐν γένει περὶ παντὸς ἀφορῶντος τὸν ἀρχαῖον ἐλληνικὸν κόσμον.

Καὶ δὲν ἔλεγον οὐδεμίαν ὑπερβολήν. Πράγματι μόλις διατρέξῃτε τὰς ὑαλοθήκας καὶ μόνον τὰς ἐν τῇ ἀριστερῇ τῷ εἰσερχομένῳ πτέρυγι τοῦ ἡμετέρου Μουσείου, εὐθὺς καταπλήττεσθε πρὸ τῆς ποικιλίας τῶν παραστάσεων, τῶν ἐκ-

φράσεων, τῶν τύπων καὶ σχημάτων, δι' ἀπλοῦ δὲ περιπάτου ἀποκτᾶτε πληρεστάτην εἰκόνα τοῦ ἀρχαίου βίου.

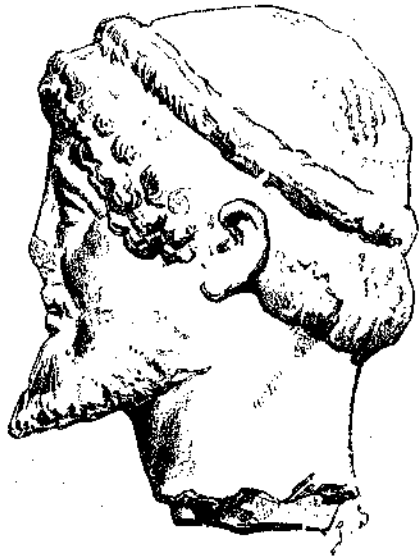
Ἡ σπουδὴ ἄρα τῆς ἀγχειογραφίας καὶ ἐν γένει τῆς πηλοπλαστικῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἐπιβάλλεται παντὶ ἀρχαιολογοῦντι, πλεῖστα δέ, ἵνα μὴ εἶπω ἀπειράριθμα, συγγράμματα καὶ μονογραφαίαι ἔχουσι γραφῆ καὶ δημοσιευθῆ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου.

Γνωστότατα εἶνε τὰ ἐπὶ τούτου ἔργα τοῦ Collignon καὶ Pottier, ἵνα τοὺς Γάλλους μόνον ἀναφέρωμεν. Τοῦ τελευταίου μάλιστα τὸ ὠραῖον σύγγραμμα «Les statuettes de terre cuite dans l'Antiquité. Paris, 1890, 12^{ον}» εἶνε κατὰ τοσοῦτο μᾶλλον ἀξιοσώστατον πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας, καθ' ὅσον χειρίζεται τὸ θέμα ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον καὶ δημοτικώτερον, ὥστε καὶ εἰς τοὺς μὴ λίαν περὶ τὰ ἀρχαία ἐντριβείς καὶ μεμνημένους οὐχ ἤττον νὰ καθίστανται τὰ πράγματα σαφῆ καὶ καταληπτά, ἔτι δὲ καὶ προσφιλῆ, προτέρημα, ὅπερ κατ' ἐξοχὴν κατέχει ὁ ἐπαγωγὸς τρόπος καὶ τὸ ὕφος τῶν τόσο φωτεινῶν τὴν διάνοιαν Γάλλων.

Ἡμεῖς χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῶν «Παναθηναίων» θὰ προσπαθήσωμεν εἰς ὀλίγας σελίδας νὰ πραγματευθῶμεν τὸ εὐρύτατον ἄλλως θέμα, σκοποῦντες νὰ δώσωμεν ἀπλὴν μόνον ἰδέαν αὐτοῦ, οὕτως ὥστε ὁ ἐπισκέπτης τῆς ἐν τῷ Κεν-

τρικῶ Μουσειῶ πλουσιωτάτης καὶ ἀρτιωτάτης τῶν ἀγγείων καὶ κεραμικῶν εἰδωλίων συλλογῆς νὰ δύναται νὰ ἐννοῇ πως καὶ ἐκτιμᾷ ταῦτα, διακρίνων κατὰ γενικὰς τοῦλάχιστον γραμμὰς τὰς διαφορὰς κυριωτάτας ἐποχῆς τῆς ἀρχαίας ἀγγειογραφίας.

Καὶ διὰ νὰρχίσωμεν «ab ovo» ἀνάγκη, ὡς καὶ διὰ πᾶσαν τὴν Τέχνην γενικῶς καὶ ἐν τῷ εἰδικῷ τούτῳ κλάδῳ τῆς, νὰνατρέξωμεν εἰς τὴν Ἀνατολήν, διότι ἐκεῖ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Νείλου εὕρηται τὰ σπέρματα πάσης

1. — Ζεύς.

καλλιτεχνικῆς ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἀσκήσεως. Περιέργως δ' ὅμως ἀντὶ ἐν ταῖς ἀρχαιοτάταις ἐκείναις χώραις, ὅσων ἐν Χαλδαίᾳ καὶ Αἰγύπτῳ, νὰ εὐρεθῶσι καὶ τὰ μᾶλλον πρωτογενῆ καὶ ἀρχεῦτα εἶδη τῆς κεραμικῆς, τούναντιον τὰ διὰ τῶν ἐπανελημμένων ἀνασκαφῶν ἐξαχθέντα κεραμογῆματα παρουσιάζουσι τύπους καὶ τεχντροπίαν ὅπως προηγουμένης ἐποχῆς.

Καὶ οἱ μὲν ἀρχαιολόγοι, ὡς καὶ ὁ Ποττιέ, ὁ εἰδικῶς περὶ ταῦτα ἀσχοληθεὶς, δὲν ἐξηγοῦσι τὸ φαινόμενον. Ἡμεῖς ἐν τούτοις θὰ ἐτολμῶμεν νὰποδόσωμεν τὰ αἷτια τοῦ φαινομένου τούτου εἰς τὴν προκατακλυσιμαίαν ἀρχαιότητα τῶν χωρῶν ἐκείνων, ὧν μόνις τὰ τῆς ἀκμῆς ἔργα διέσωσεν ὁ πανδαμάτωρ χρόνος. Τούναντιον δὲ ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Μικρὰ Ἀσία διεφύλαξαν ἡμῖν αὐτὰς ταῦτας τὰς πρώτας ἀπαρχὰς καὶ τὰς πρωτογενεῖς ἀπολείπας τῶν πρώτων κεραμῶν τῆς Μεσογείου. Ἀλλ' αὐτὰ ἀκριβῶς ἀντιστοιχοῦσι χρο-

νολογικῶς πρὸς τὰ προηγουμένης τέχνης τῶν παναρχαίων χωρῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Τὸ ἡμέτερον Μουσεῖον παρέχεται πρὸς θεῶν πολυάριθμα καὶ λίαν ἐνδιαφέροντα ὑποδείγματα τοῦ ἀρχαιωτάτου τούτου τύπου. Ἐκτὸς τῶν εὐαρίθμων τῆς Τροίας ἔχομεν τὸν πλουσιώτατον ἀμνητὸν τῶν Μυκηναϊκῶν, ἅτινα ἐκπροσωποῦσι πολιτισμὸν περιλαμβανόμενον συνήθως μεταξὺ τοῦ ΙΕ' καὶ ΙΒ' π. Χ. αἰῶνος.

Ἄλλ' ἡ χώρα, ἐνθα εὕρισκόμεν τὰ σπουδαιότατα μνημεῖα τῆς κεραμογῆρας, εἶνε ἡ πολυμνητος καὶ τοσοῦτον κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐν Ἀθήναις ἐνθουσιωδῶς τὸ πατριωτικὸν ἐνδιαφέρον ἐξεγείρασα Κύπρος. Ἐν αὐτῇ ἀνεσκάφησαν περιεργότατα εἰδώλια μὲ τὰς μᾶλλον ἀρχετύπους καὶ ἀτέχνους εἰσέτι μορφὰς καὶ παραστάσεις. Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἄλλως τε οἱ ἀρχαιοτάτοι, οἱ προϊστορικοὶ πρόγονοι τῶν μελῶν τοῦ Κυπριακοῦ Συνδέσμου, εἶχον μεγίστην πρακτικότητα ἐν τῇ τέχνῃ, παρὰ τὸ τερπνὸν δὲ καὶ τὰς αἰσθήσεις παιδρῶν ἐπεζήτουν καὶ τὸ πρακτικὸν καὶ χρήσιμον.

Εἶνε γνωστότατος καὶ συνηθέστατος ὁ τύπος τοῦ ἀνθρωπομόρφου κυπριακοῦ ἀγγείου, οὗ τὸ ἄνω μέρος ἀντὶ νὰ τελευτᾷ, ὡς τὰ κοινὰ, εἰς λαϊκόν, τούναντιον λογικώτατα περιλαμβάνει ἄνωθεν καὶ ὀλόκληρον κεφαλὴν. Πολλὰ τούτων ἔχουσι μαστοὺς ἢ καὶ μόνας τὰς θηλάς τούτων. Ἦτο δὲ τὸσον φυσικὸν τὸ αἰσθημα τοῦ ἀνθρωπομορφισμοῦ τῶν ἀγγείων. Ἀκόμη καὶ σήμερον μὴ δὲν λέγομεν ὁ λαϊκός, τὰ αὐτιά, ἢ κοιλιά, ὁ πούς τοῦ ἀγγείου; Ἀλλὰ συγχρόνως παρὰ τὴν ἀγγειοπλαστικὴν ταύτην τὴν μικτὴν ἔχομεν καὶ τὴν κυρίως κεραμοπλαστικὴν ἀνεξαρτήτων καὶ ὅπως αὐτοτελῶν εἰδωλίων, εἶδος ξοάνων, ἐν ἀτεχνότητι καὶ ἀξέστῳ μορφῇ, ἰδίως δὲ πληθύν ζῶων, διότι τούτων ἡ ἐκτέλεσις ὡς γνωστὸν ἦν λίαν εὐχερῆς εἰς τοὺς ἀδαεῖς ἐκείνους ἀρχαιοτάτους κεραμῆς.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 1 ὑδροφόρος ἐκ Κύπρου παρέχει τέλειον τύπον τῆς προϊστορικῆς ταύτης πηλοπλαστικῆς.

Ἄλλ' ἡ τέχνη αὕτη δὲν περιωρίζετο μόνον ἐν Κύπρῳ. Πανταχοῦ σχεδὸν συγχρόνως ἐν ταῖς ἀκταῖς τῆς Ἑλλάδος, τῆς Μ. Ἀσίας καὶ ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου ἠσκέετο κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦπτον προηγουμένη, τὰ δ' ἐν Ρόδῳ, Κρήτῃ, Βοιωτίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ πολυάριθμα ἀρχαῖα εἰδώλια οἷα ἡ καθημένη καὶ ὀρθία ἐκ Ταναγρας γυνή, ἐνθυμιζοῦσι τελείως τὴν τεχντροπίαν τῶν ἀρχαίων ἀγαλμάτων, τῶν ἀξέστων ἐκείνων γλυπτῶν τοῦ Ζ' καὶ Σ' π. Χ. αἰῶνος, οὗ τοσαῦτα γνησιώτατα ὑποδείγματα διέσωσεν ἡ ἑλληνικὴ

γῆ, ὡς ἐστὶν ἰδεῖν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν Ἀρχαίων ἐν τῷ ἐνταῦθα Κεντρ. Μουσειῳ.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν ρυθμὸν, τὸν χαρακτήρα καὶ τὰ ποικίλα θέματα τῆς Κεραμικῆς, οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ἐξίχθησαν εἰς ἀνέφικτον τελειότητα. Ὁ ἑλληνικὸς λαός, ὁ οὕτως ἐξόχως ὑπὸ τῆς φύσεως πρὸς τὴν τέχνην προδιατεθειμένος, ἐκ τῶν πρωτογενῶν ἐκείνων ξοάνων καὶ δυσειδῶν εἰδωλίων, κοινῶν σχεδὸν τὴν μορφήν παρ' ἅπασιν τοῖς βαρβάροις λαοῖς, αὐτὸς μόνος κατάρθρωσε διὰ τῆς λατρείας τῆς φύσεως καὶ τοῦ καλοῦ, διὰ τῆς οὐζυτήτος καὶ μοναδικῆς ἰδιοφυίας του νὰ δημιουργῆσθαι τέλεια καλλιτεχνήματα, ἐν οἷς νὰ ἐμφυσηθῆσθαι ζωὴν καὶ ψυχὴν, ἦθος καὶ χαρακτήρα, ἐν γένει τὸ ἰδιάζον ἐκεῖνο, ὅπερ καλεῖται μὲ μίαν λέξιν: ῥυθμὸς ἢ στυλός—style—.

Βεβαίως ὁ Ἕλληνας κεραμῆς εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ ἐξ Ἀνατολῆς χειροτεχνήματα τῆς Κεραμικῆς. Ἦδη οἱ Φοίνικες ἀπὸ σκοτεινῶν καὶ μακροσυσμένων αἰῶνων κατέκλυζον τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου μὲ τὰ παντοδαπὰ προϊόντα τῆς Ἑώας, κατὰ δὲ τὸν Ζ' καὶ Σ' αἰῶνα ἀκριβῶς καθ' ὃν χρόνον ἀρχεῖται ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἑλληνικῆς πηλοπλαστικῆς, οἱ Σαργονδαῖοι ἐπεξετέτινον τὰ κράτη τῶν μέχρι Συρίας καὶ Ἀραβίας, ψαύοντες οὕτως εἰπεῖν τοὺς Ἴωνας ἐξ ἀνατολῶν, ὁ δὲ Ψαμμήτιχος ἤνοιγε πρὸς νότον τὰς πύλας τῆς μυστηριώδους Αἰγύπτου εἰς τοὺς ἀπλήστους καὶ κερδῶνους Ἑλληνας ναυτιλοῦς.

Ἄλλ' ἡ μίμησις καὶ ἀντιγραφή δὲν ἦσαν ποτὲ ἴδια τοῖς Ἕλλησιν. Ἡ πρωτοτυπία καὶ ὁ ὄργανος τοῦ πνεύματός των ἦτο τὸσον μέγας, ὡστε εὐθὺς ὅ,τι δὴποτε ἐλάμβανον ἀνὰ χεῖρας, μετεποίουν, μετέπλαττον καὶ διεσκεύαζον ὅπως κατὰ τὴν ἰδίαν ἐμπνευσιν καὶ φαντασίαν. Ἐνῷ δ' ἡ Ἀνατολή παρέιχεν αὐτοῖς χονδροειδῆ καὶ μονότονα σώματα, ἀκάμπτους καὶ ἀχάριτας κινήσεις καὶ στάσεις, ὁ Ἕλληνας κοροπλάστης σπουδάζων τὴν φύσιν, μελετῶν ἐν τῇ παλαιστρᾷ τὸ γυμνὸν καὶ τὰς κινήσεις τῶν μυῶνων, παρακολουθῶν μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τὴν διάθεσιν τῶν πτυχῶν καὶ τὰς ἀρμονικωτάτας γραμμὰς τῆς περιβολῆς καὶ τοῦ περιγράμματός ἐξήχθη εἰς τὴν τελείαν ἐκείνην ἀπὸ τῆς χειρωναξίας χειραφέτησιν, γενόμενος αὐτὸς δημιουργὸς καὶ πλάστης κόσμου ὅλου καλλιτεχνικῆς συλλήψεως.

Ἐν ἰδίῳ τῶν χαρακτηριστικωτάτων τῆς ἑλληνικῆς τέχνης εἶνε ἡ ἐκφρασις. Πρὸ αὐτῆς ἡ ἀνατολικὴ τέχνη δὲν ἐξέφραξε τίποτε. Οὐδέποτε τὸ μεῖδιωμα, τὸ θεῖον καὶ ζωογόνον, ὡς ἀκτὶς φωτός, μεῖδιωμα ἐπήνθει ἐκ τῶν σοβαρῶν καὶ στυγνῶν χειλέων τῶν θεῶν τῆς Αἰγύπτου καὶ Ἀσσυ-

ρίας. Πρῶτος ὁ Ἕλληνας γλύπτης καὶ κοροπλάστης διηνέφωξεν ἐλαφρῶς τὰ χεῖλη, ἀνέτεινε τὰς γωνίας τοῦ στόματος καὶ εἶτα πρὸς πλείονα ἀρμονίαν καὶ συμμετρίαν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἔξωθεν πρὸς τὰ ὦτα καθοὺς τῶν ὀφθαλμῶν.

Ἐκεῖνο τὸ μεῖδιωμα τῶν ἀρχαίων ἀγαλμάτων, τὸ «αἰγινήτικόν» συνήθως καλούμενον, διότι τὸ πρῶτον ἐπὶ τῶν ἐξ Αἰγίνης ἐν τῇ Γλυπτοθήκῃ τοῦ Μονάχου ἀνακειμένων περιφῆμων ἀρχαίων γλυπτῶν παρατηρήθη, εἶνε οἶονε τὸ μεῖδιωμα τῆς ὡς Ἀφροδίτης ἐκ τῶν κυμάτων ἀναδυσομένης ἑλληνικῆς τέχνης. Ὡς δ' ἐπὶ τῶν χειλέων τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ τοῦ Θεοκρίτου ἡ παράδοσις ἐπλασεν ὅτι ἐπεκάθησαν ἀττικαὶ μέλισσαι, ὁμοίως δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἅμα τῇ γεννήσει τῆς ἑλληνικῆς τέχνης ἐπεχύθη ὑμῆττιον μέλι ἐπ' αὐτῆς. . . Ἡ ἀρχαία πλαστικὴ ἐξηγέρθη καὶ ἐνεφανίσθη ἐν τῷ κόσμῳ μὲ τὸ μεῖδιωμα εἰς τὰ χεῖλη.

Πρὸς τοῦτο δὲ λίαν συνετέλεσεν ἡ τε θρησκεία καὶ τὸ πολίτευμα ἐν τῇ ἀρχαιότητι. Οἱ θεοὶ τῶν Ἑλλήνων δὲν ἦσαν οἱ νεφελοῦδες, συμβολικοὶ, αὐστηροὶ καὶ σκυθρωποὶ θεοὶ τῶν Χαλδαίων καὶ Αἰγυπτίων. Ἦδη ὁ Ὀμηρὸς μᾶς περιγράφει τὸν Ὀλυμπον, τοὺς θεοὺς καὶ τὰς θεάς του, ὡς σημερινὸς πευθὴν ἐφημερίδος τὰς σὺλφιδας en rose καὶ à la Directoire τοῦ ἀνακτορικοῦ χοροῦ. . . Μᾶς φέρει εἰς ἐπαφὴν μετ' αὐτῶν, περιγράφει καὶ τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας, τὰς ὀμιλίας, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, τὰ γεύματα, τὰ ἀστεία, τὰς φιλονικίας, τὰ πάθη καὶ ἐν γένει τὰ πάντα, ὡσεὶ προῦκειτο περὶ οἰκογενείας θνητῶν.

Ἡ τέχνη δὲν ἠδύνατο ἢ νάντικατοπτρῆσθαι τὰ αἰσθηματὰ καὶ τὰς παραδόσεις, δημιουργοῦσα δὲ τοὺς θεοὺς καὶ ἐκ τῆς Ποιήσεως καὶ τῆς λαϊκῆς Μούσης ἐμπνεομένη, ἐπλασσε τούτους εὐχάριτας, μειδιῶντας, χαρωπούς καὶ μὲ πάσας τὰς ἀνθρωπίνους διαθέσεις καὶ ψυχικὰς καταστάσεις.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἐνδοματι εὐθὺς καταδεικνύται ἡ ἐξοχος ὑπεροχὴ τοῦ Ἑλλήνος κεραμῆος. Βεβαίως οἱ

2. — Ταναγραία.

τεχνίται οὗτοι δὲν ἐποίουν ταῦτα καθ' ὅπως ἰδίαν ἐμπνευσιν. Ἡ μεγάλη τέχνη, ἡ Γλυπτική, εἶχε προαχθῆ σπουδαίως κατὰ τὸν Ζ' αἰῶνα, οἱ δὲ κεραμεῖς βλέποντες καὶ σπουδάζοντες τὰ θαυμάσια γλυπτὰ ἐκείνα πρότυπα, μετέφεραν τότε ἐπὶ τοῦ πηλοῦ καὶ τὰς ἐλαχίστας προόδους καὶ μεταρρυθμίσεις, οὕτω δ' ἐπαναβλέπομεν ἐπὶ τῶν κεραμεικῶν εἰδωλίων πάσας τὰς θαυμαστάς ἐκείνας τῆς περιβολῆς διασκευὰς καὶ λεπτομερείας, οἷας θαυμάζομεν ἐπὶ τῶν ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἀκροπόλεως λ. χ. κορῶν ἢ ἱερειῶν, ὡς ἀποδεικνύει τὸ μικρὸν εἰδῶλιον ἐκ Ρόδου πιθανῶς, θεᾶς κρατούσης περιστέραν.

Τί ἦτο τὸ ἔνδυμα πρὸ τῶν Ἑλλήνων; Ἐν χονδρὸν ὕφασμα, ὅπερ ὡς σάβανον περιεβαλλε τὸ σῶμα, μὴ παρέχον οὐδεμίαν ὑπόδειξιν τῶν μορφῶν καὶ σχημάτων, τῆς ζωῆς ἐν γένει τῆς ὑπ' αὐτὸ σφύζουσας. Ὁ Ἕλλην κεραμεῖς, ἀκολουθῶν τὸν γλύπτην, δίδει εἰς αὐτὸ ζωὴν καὶ κίνησιν, διαθέτει τὰς πτυχὰς ποικιλοτρόπως, παρακολουθεῖ τὸ σῶμα, τὸ καλύπτει οὐχὶ διὰ τὸ ἐξαφανίσαι, ἀλλ' ἀκριβῶς διὰ τὸ καταστήσει μᾶλλον ὁρατὸν καὶ αἰσθητὸν.

Δὲν περιορίζεται δ' εἰς μόνον ταῦτα. Ἦδη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ε' αἰῶνος ἡ Κεραμεικὴ ἐπιλαμβάνεται μεγαλειτέρων ἔργων, μὴ ἀρκουμένη δ' εἰς τὰ μικροσκοπικὰ εἰδώλια ἐπιχειρεῖ νὰ παραγάγῃ ἀληθῆ εἰδῶλα, εἰς μείζονας διαστάσεις, μέχρι τοῦ φυσικοῦ ἐξικνουμένη, ὡς μαρτυρεῖ πληθῆς εὐρημάτων τῶν τελευταίων ἀνασκαφῶν. Ἡ ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν κεφαλὴ Ἀθηνᾶς καὶ ὁ ἐξ Ὀλυμπίας Ζεὺς — ἀριθ. 2 — ἄς χρησιμεύσωσιν ὡς ὑποδείγματα τῆς μεγαλοκεραμοπλαστίας.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τῆς ἀκμῆς οἱ κεραμεῖς μὴ περιορίζομενοι μόνον εἰς τὰ θρησκευτικὰ θέματα, εὐρύνουσι τὸν κύκλον αὐτῶν, δημιουργοῦσι δὲ πληθὺν ἀπειραριθμῶν εἰδωλίων μὲ παραστάσεις ἐκ τοῦ καθ' ἡμέραν βίου.

Τίποτε δὲν διαφεύγει τὴν ὄξειαν ἀντίληψιν των. Ὀλόκληρος ὁ ἀρχαῖος βίος μεταφέρεται καὶ ἀποκρυσταλλοῦται ἐν σμικρῷ ἐπὶ τοῦ πηλοῦ. Ὁ ἠθοποιός, ὁ πωλητής, ἡ ἀνόπωλις καὶ ἡ ἀρτόπωλις, ὁ ἀλιεύς, ὁ ἀρματοδρόμος καὶ παλαιστής, ἡ κομψὴ ἀθῆτις, ἡ φίλεργος ταναγραία κόρη, τὰ πάντα ἐν γένει, νέοι καὶ νέοι, γέροντες καὶ γραιαί, ζῶα καὶ παιδία τίθενται ἐπὶ τοῦ τροχοῦ τοῦ κεραμῆος, ἐξ οὗ ὡς ἀπὸ χειρῶν Δευκαλίωνος ἐξέρχεται ὀλόκληρος ζωντανός καὶ ἐμφύχτος κόσμος! . . . Οἷα ἀνεξάντλητος παραγωγικότης καὶ οἷα ἀπαραμίλλος χάρις, κομψότης, καὶ μεθυγραφία πλειστάκις εἰς τὸν Λιλιπούτειον

4. — Ἡ παίξουσα τοὺς ἀστραγάλους.

τοῦτον κεραμεικὸν μικρόκοσμον! Τί δὲν μανθάνει παρ' αὐτοῦ ἡ ἀρχαιολογία, ἡ ἐθνογραφία καὶ ἡ καλλιτεχνολογία!

Ἴδου ἐν παραδείγματι ὁ μάγειρος, ἡ ταναγραία — ἀριθ. 3 — καὶ ἡ δευβάζουσα κόρη, ἡ παίξουσα τοὺς ἀστραγάλους — ἀριθ. 4 — τὸ εὐθυμότατον παιγνίδι, ἡ ἐγκοιτῆ, ἡ σημερινὴ μας «καθάλα».

Ἴδου δὲ καὶ κωμικὰ καὶ γελοιογραφικά, διότι ἡ τόσον συνήθης σήμερον «καρικατοῦρα» δὲν ἦτο ἀγνωστος τοῖς ἀρχαίοις, ἐνῶ δ' ἡ ἡμετέρα παρέρχεται καὶ ἐξαφανίζεται μετὰ τοῦ εὐφθάρτου χάρτου, ἢ τῶν προγόνων μας, ὡς ὅλα τὰ ἔργα των, διατηρεῖται ἀφθαρτος καὶ σχεδὸν ἀθάνατος ἐν τῷ πηλῷ. . . . Τοιαύτη εἶνε ἡ γελοιογραφία τραγικοῦ ἠθοποιοῦ ἢ ὑπ' ἀριθ. 5 τοῦ Βατραχοκεφάλου. Ἀλλ' ἐν τῷ ἡμετέρῳ Μουσείῳ δύνασθε πληθὺν κωμικῶν παραστάσεων νὰ ἴδητε ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν εἰδωλίων τῆς τε κυρίως Ἑλλάδος καὶ τῆς ἐν Μ. Ἀσίᾳ Μυρρίνης.

Τί δὲ νὰ εἰπώμεν διὰ τὰς ἀπειραρίθμους ἀσέμνους καὶ βωμολοχικὰς παραστάσεις, τὰς σατυρικὰς καὶ πριαπικὰς γελοιοπλαστίας, ὧν γέμουσι τὰ Μουσεῖα πάντων τῶν ἐθνῶν, ἰδίχ δὲ τὸ ὄνο-

μαστότατον τῆς Νεαπόλεως, οὗ καὶ ἐξεδόθη καὶ θαυμασίως εἰκονογραφημένον σύγγραμμα;

Ἀλλ' ἐὰν πᾶσαι αἱ περίοδοι τῆς κοροπλαστικῆς παρέχωσιν ἔργα ἀξία λόγου καὶ θαυμασμοῦ πολλάκις, ἢ κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα ἐν τῇ Ἀττικῇ ὑπερβαλοῦσα πάσας τὰς προγενεστέρας καὶ συγχρόνους παρήγαγε τοιαῦτα κεραμεικὰ χειροτεχνήματα, ὥστε δικαίως νὰ θεωρῶνται ὡς τὰ τελειότατα ἐν τῷ εἶδει των. Οὐχὶ δὲ σήμερον μόνον ἀλλὰ καὶ τότε ἡ φήμη αὐτῶν ἦτο καὶ τῆς ἀστραπῆς φαεινότερα καὶ ταχύτερα. Ὀλόκληρος ὁ τότε γνωστός κόσμος ἐπρομηθεύετο ἐκ τῆς γῆς τῆς Ἰοστεφούς πόλεως ἀγγεῖα καὶ εἰδώλια, ἐθεωρεῖτο δὲ μέγα ἀπόκτημα ἐὰν ταῦτα ἔφερον τὰς ὑπογραφὰς τῶν διασημοτάτων ἀγγειογράφων, ὅσων τοῦ Εὐφρονίου, τοῦ Ἐπικτήτου, τοῦ Παμφαίου, Δούριδος, Βρύγου καὶ λοιπῶν μεγάλων τῆς ἀργίλλου ζωγράφων τῆς κλασικῆς περιόδου. Καὶ μόνον τὸ γεγονός τοῦτο ἀποδεικνύει πόσον ὀλίγον χειρωνακτικὰ καὶ πόσον ἀληθῆ καλλιτεχνικὰ ἔργα ἦσαν τὰ κεραμεικὰ ταῦτα προϊόντα. Ναί μὲν ἡ μήτρα ἦν κοινὴ καὶ στερεότυπος, ἀλλ' ὁ κοροπλαστής μόλις ἐξερχόμενα ἐξ αὐτῆς παρελάμβανε καὶ διὰ τῶν χειρῶν διέπλαττε καὶ μετερρυθμίζεν, ὡς σήμερον εἰς πιλοποιὸς γυναικείων πέλων, κατὰ τὴν ἰδίαν φαντασίαν καὶ καλαισθησίαν, προσέδιδε δ' εἰς ἕκαστον τούτων

ἴδιον τύπον, κατὰ τι ἰδιάζον καὶ ἀτομικόν. Κατόπιν δὲ μετὰ τὴν ἐκ τοῦ κλιθάνου ἐξαγωγήν ὁ ἀγγειογράφος διεκόσμη καὶ ἐζωγράφει ὡς ὅπως ἀνεξάρτητον καλλιτέχνημα.

Τοσοῦτον μάλιστα ἐθεώρει τοῦτο ὡς ταιριῶτον, ὥστε δὲν ὤκνει νὰ θέσῃ καὶ τὴν ἰδίαν ὑπογραφὴν κάτωθεν, ὡς συμβαίνει εἰς τὰ ἀγγεῖα.

Δυστυχῶς ὁ χώρος δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ διαλάβωμεν λεπτομερέστερον περὶ τῶν θαυμασιωτάτων τούτων ἀπειραριθμῶν χειροτεχνημάτων τῆς ἀρχαίας βιοτεχνίας.

Ἡμεῖς ἀπλῶς ὡς σκοπὸν προσθέμεθα νὰ δώσωμεν ἰδέαν τινὰ καὶ εἰς τοὺς θύραθεν τῆς σοβαρᾶς Ἀρχαιολογίας περὶ ἐνὸς κλάδου τῆς ἀρχαίας τέχνης οὕτω σπουδαίου καὶ ποικίλου, τοσοῦτον δ' ἄμα τερπνοῦ καὶ ἐπαγωγοῦ.

Ἐν τῷ μειδιάματι τῆς Ταναγραίας κόρης διαγελά ὀλόκληρος ὁ ἀθάνατος τῆς πάλαι Ἑλλάδος κόσμος. Εἶνε ὁ φωνογράφος, ὃν διεφύλαξαν τὰ σπλάγγνα τῆς Πατρίδος μας, ἵνα διαλαλήται εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ἡ ἀνέφικτος γοητεία τοῦ ἀρχαίου κάλλους!

ΑΛΕΞ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ

5. — Βατραχοκεφάλος.

ΑΠΟ ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ . . .

Ἦταν γιὰ μένα ἀπὸ τοὺς φίλους ἐκείνους, πού τοὺς συναναστροφόμεθα πολὺ εἰς κάποιαν ἐδνυχῆ περίοδον τῆς ζωῆς μας, τοὺς βλέπομεν συχνά, σνομιλοῦμεν μαζί των μ' εὐχαρίστησιν, τοὺς ἀγαπῶμεν ἂν θέλετε, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ξεύρωμεν οὔτε πού κατοικοῦν, οὔτε πῶς ζοῦν, οὔτε ποιὸς συγγενεὶς ἔχουν. Μὲ ἄλλους λόγους, τοὺς ἀπολαμβάνομεν ὀλωδιόλον χωριστοὺς ἀπὸ οἰκογένειαν, ὅπως ἀκούομεν καὶ μερικῶν πονητῶν τὸ κελᾶδημα, χωρὶς νὰ ἰδοῦμεν ποτε ἢ νὰ συλλογισθῶμεν κτλ τὴ φωνιά των.

Εἰς τὸ Ἀναγνωστήριον ἐνὸς μεγάλου καφερείου πού ἤμαζε τότε καὶ ἦταν τὸ συνεντευκτικόν τῆς πνευματικῆς νεολαίας, ἐκεῖ ἐγγνώρισα καὶ τὸν Πολύβιον. Ἐνας φίλος μου τον ἐσύστησε

γιὰ τελειόφοιτον τῆς νομικῆς, — ἢ τῆς ἱατρικῆς, δὲν θυμῶμαι καλά, — ἐπρόσθεσεν ὁμως ὅτι «ἔχει καὶ φλέβα φιλοσόφου». Πραγματικῶς, εἰς τὰ χέρια του κρατοῦσεν ἓνα τόμον τοῦ Κόμπε, — τὴν περίφημην «Κατήχησιν» — καὶ ἀργότερα ἔβγαλεν ἀπὸ τὴν τσέπη του ἓνα βιβλιόρακι τοῦ Ζαβοροβόβου «Περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς γλώσσης.» Ἀλλὰ πολὺ περισσώτερον ἀπὸ τοὺς τίτλους καὶ ἀπὸ τὰ βιβλία, μου ἔκαμαν ἐντύπωσιν τάνθησμένα νεῖατα τοῦ ὠραίου φιλοσόφου, τὰ αἰμοκόκκινα μάγονια, πού ἐπρόδιδαν εὐθὺς νησιώτικη καταγωγή, τὸ καλοδεμένο σῶμα, τὸ λιγερό ἀνάστημα, τὸ παιδακίσιον γέλιο, τὰ φωτεινὰ μάτια, — ὅλη ἐκείνη ἡ χρονοδοτή, ἡ βελονδένια τρυφερότης τοῦ ἐφήβου, ἐνωμένη μὲ τὴ χαλύβδων

δύναμι της ύγειας και την γάργαρη αφρονία της ζωής. Ήταν πραγματικώς ο παιδ ζωτανός, απ' όσους έβλεπαμε τότε να φριγουράζουν εις τάθηραϊκά κέντρα.

Δέν ήταν δύσκολο να μαριεύση κανείς, ότι ο Πολύβιος θα είχε κ' ερωτικές ιστορίες. Είς τον κύκλο μας τοδλάχιστον επιθυροζοντο μερικές. Έμεις όμως, βουτηγμένοι τότε εις τον θετικισμόν του Κόμπε, και θέλοντες ακόμη να εξετάσωμεν πόσον είχε δίκιο ο Ζαβορόβοις να εφαρμόζη τον Δαρβινισμόν εις τη γλώσσα, — συζήτησις πού έβασταζε, θεέ μου, βραδύς, — δέν έλάβαμε ποτέ καιρό να μιλήσωμε σα νέοι και για ποιητικώτερα... Στην αρχή, έβλεπόμεθα κάθε απόγευμα και κάθε βράδυ... αργότερα μόνον καθ' έβδομάδα... και λίγο-λίγο κατήντησε να μη βλέπομεθα καθόλου ή σπανιώτατα. Το περίεργο, αν και συνεπισημένο, είναι, ότι όσον έμεγάλωνεν ή αγάπη μας, τόσοσ άραιώναν αι συναντήσεις μας, — όσον περισσότερον έγνωμεθα φίλοι, τόσοσ περισσότερον φαινόμεθα ξένοι. Είς αυτό όμως δέν έπταιεν άλλο, παρά αι περιστάσεις.

Κάποτε, είχα να ιδώ τον Πολύβιον δέκα-δεκαπέντε ήμέρες, και τον απάντησα δλωσδιόλου κατά τύχη, σε μιάν έξοχική μυραρία. Ήταν μόνος, αλλά μου έφάνη, για πρώτη φορά, τόσο βυθισμένος σε οικει ή σε λύπη, πού έδίστασα να τον πλησιάσω... Μ' έφώναξε... "Ω, θεέ μου! πόσον έκαμε κόπο να χαμογελάση αυτός, πού είχε το γέλω τόσο φυσικό, όσον ή βρούσι το νεροκόλλωμα!

— Μα τί έχεις; τού είπα.

— Κάτι.

Τον εκύτταξα καλά. Η όψις του παραλλαγμένη ή γωνίες του στόματος εκλιναν έλαφρά προς τα κάτω στα μάτια του δυο μαύρα τόξα άμυδρά ακόμη, αλλά καθώς ενώνοντο με τη βελούδινη πορφύρα του προσώπου, έμοιαζαν με τις σκοτεινές κηλίδες του ροδακίνου, πού προσημαίνουν τη σαπίλα...

— Ναι, κάτι έχεις... Πρέπει να λυπήθηκες πολύ αυτές τες ήμέρες... αλήθεια;

— Αντήθηκα... Ω, δέν πιστεύω να το εκφράζη ή λέξι σου... Καλλίτερο να έλεγεσ άλλο... Και όμως τί; ακόμη δέν έπαθα τίποτα. Η δυστυχία μου τώρα μόλις αρχίζει... Χρειάζεται μάτι δυνατό, για να διακρίνη το συννεφάκι, πού πλακώνει από μακρυνά... Θέλεις να σου πώ;...

Έστάθηκε μιιά στιγμή, κ' έπειτα:

— Άκουσε, για να ιδής μόνον τί περιεργό πού είναι. Την Παρασκευή το βράδυ, γύρισα στο σπίτι μου άργά. Μπήκα άμέσως στο δωμάτιό

μου, κ' έτριπα ένα σπύρο νανάγω το κερί. Το πρώτο πράγμα πού είδα, ήταν ένα γράμμα πού μ' έπερίμενεν άπάνω στο τραπέζι... Κοινότατο γράμμα, μέσα σε φάκελλο άσπρο, μικρό. Άμέσως, στη στιγμή, μ' έπιασε παλμός. Στάθηκα και το κύτταξα, όπως θα κύτταζεν ένας αδύνατος και άοπλος άνθρωπος το θανάσιμό του έχθρό, πάνοπλο και κοιμισμένο... Σάν να φοβόμουν να τον ξυπνήσω, και σα να μην είχα τη δύναμη και το θάρρος να τον ξεσχίσω... Έπιτέλους το πήρα, το άνοιξα και το διάβασα... Πρώτα το τέλος, έπειτα την αρχή, έπειτα τη μέση ως το τέλος... "Ε, ήταν της Μοίρας μου αυτό το γράμμα! Από τη στιγμή εκείνη είμαι... ως μη σου' πώ κ' εγώ το ίδιο, γιατί τώρα δά, πριν έλθης, εκείνος ο γέρος εκεί-χάμω έλεγε του μυραριέρη ότι είναι ο δυστυχέστερος άνθρωπος του κόσμου... ως' πώ λοιπόν ότι είμαι ο δυστυχέστερος άνθρωπος της μυραρίας!

Δέν έγέλασα, αλλά ρώτησα:

— Αυτό το γράμμα το έπερίμενες;

— Δέν ξέρω... δέν ξέρω τίποτε. Κοιτά στο σπίτι μας πολύ, είναι μιιά λεύκα πανύψηλη. Κάθε φθινόπωρο, χρόνια τώρα, μου περνά ή ιδέα ότι μπορεί να πέση κεραυνός και να με κάψη... Αν πέση άθριο όμως, θα ήμπορούσα να' πώ ότι τον περιμένα;... Δέν ξέρω, σου λέγω... Και ούτε πού μπορώ να σου πώ τίποτε άλλο... Καμμιάν εξήγησι, καμμιάν λεπτομέρεια... Είναι αδύνατο!... τρέμω!... Άκόμη καλά-καλά ούτε στον έαυτό μου δέν το είπα... ακόμη δέν έτόλμησα να παραστήσω τη θέσι μου με λέξεις. Δένομαι κ' εγώ ως τώρα με τα κινήματα της φαντασίας πού ζωγραφίζοντε την εύτυχία, και τη δυστυχία, καταπώς λέγει ο Ποιητής: Φθάνει πια ή; άκριτά σου είπα.

— Άκριτά, επιθύρσια.

Δέν ήθελα να φωτισθή το μυστήριο του φίλου μου, άκριβώς γιατί μου φαίνεται φοβερό, — και μου φαίνεται φοβερό, άκριβώς γιατί δέν ήταν φωτισμένο.

— Αλήθεια, μου είπε σε λίγο με στεναγμό τί γίνεται ο Ζαβορόβοις; Έπεισθης τελοσπάντων ότι ή ιδέες του είναι ύπερβολές του Μάξ Μύλλερ, πού σήμερα δέν έχουν περάσει;... Διάβασε, διάβασε τον Γκάμπιελεντς και θα ιδής...

Κ' έστέναξε πάλι. Εν από τα μεγαλειότερα κακά πού του έκαμε το τρομερό εκείνο γράμμα, ήταν βέβαια πού του έσήκωσε τη γαλήνη της ψυχής να καταγίνεται στες αγαπημένες του μελέτες. Καθαρτό δυστυχία φιλοσόφου!

Πέρασαν μήνες. Μιά βλέπω τον Πολύβιο

μέσα στο τραμ της όδοϋ Σταδίου. Ήταν όρθιος στον έξώστη. Πηδά κάτω, μόλις με βλέπει εκεί απέξω απ' τη Βουλή, και τρέχει κοντά μου.

— Καλή μέρα... τί γίνεσαι;... έχω καιρό να σε ιδώ... Ήμουν βιαστικός, αλλά δέν πειράζει... Έλα να κάμωμε δυο βήματα μαζί... Τρέχω... δλο τρέχω αυτές τες ήμέρες... τρέχω και δέν φθάνω...

— Από εκείνο το γράμμα βέβαια.

— Μη το γελάς... ναι, άκριβώς από εκείνο το γράμμα... Πάσχω ακόμη, και ίσως θα πάσχω αλωνίως... Τέ συννεφάκι πλάκωσε, θέριψε, και είναι από πάνω από το κεφάλι μου... Δέν ξέρω κ' εγώ πού θα ξεπάση και τί θαπογίνη... Αν θα είναι ευχάριστο, θα το μάθης.

— Και αν θα είναι δυσάρεστο;

— Ποτέ!

Μιλούσε γρήγορα-γρήγορα, κ' έτριπεν, έτριπεν. Είχε γίνη λιγνότερος, ευκινήτερος. Τα τόξα, κάτω απ' τα μάτια, είχαν μωρική περισσότερο, και τα μάτια, ως να είχαν μεγαλώση, έχυναν μιιά λάμψη αγωνίας σε δλο το πρόσωπο, σε δλο το σώμα. Έλεγεσ πώς είχε πυρετό. Η θυμασία κοκκινάδα είχε χαθή, κ' έμεναν μόνο τα θλιβερά της ερείπια, μερικές βούλες βυσοινιές-άνοικτές, σκορπισμένες άτάκτως επάνω στα όχρα μάγουλα.

Έφθάσαμεν συνομολούντες ως το Σύνταγμα. Άλλά περί Ζαβορόβοις ούτε λέξιν. Από εκεί, ο Πολύβιος, βιαστικός πάντα, μπήκε σ' εν άράξι κ' έχάθη κατά την όδον Μητροπόλεως. Έκτός από την άσυνείδητην αυτήν αγωνίαν, από την πυρετώδη ταχύτητα, μου έκαμεν εντύπωσιν ή άκαταστασία της ένδυμασίας του. Κ' έλεγα με τον νοΐν μου τί σχέση άρα γε ήμπορούσε να έχη το γράμμα με τα λευασμένα κείνα ρούχι, με το ζωμένο καπέλο, με την κακοδεμένη γραβάτα;... Είς τον μάταιον αυτόν κόσμο, φαίνεται, μιιά από τες μικρότερες λύπες είναι να βλέπη κανείς έξαφνα ανθρώπους, πού τους ήξευρεν ύποδείγματα κομψότητας, παραμελημένους κ' έλεεινούς.

Μου έμελλε ναδειάσω δλόκληρο το ποιησι της περιεργής αυτής λύπης, την τελευταία φορά πού είδα τον Πολύβιο.

Είχαν όμως περάση χρόνια, — ναι, χρόνια δλόκληρα.

Στη Δενδροστοιχία, ένα πρωϊ χειμωνιάτικο...

"Όχι, δέν ήταν ο Πολύβιος εκείνος, ήταν το φάσμα του... Κατάχλωμο, κατακίτρινο το πρόσωπό του, ψηλός και λιγνός ο λαιμός του νυσταλέα, σβυσμένα τα μάτια του παληά, κατασκοπισμένα τα ρούχά του τρυπημένα και λασπωμένα τα παπούτσια του το βήμά του συρτό και κουρασμένο. Τον εφοβήθηκα... Κοιτοστάθηκα όμως, γιατί τον απάντησα σ' ένα στενό, ανάμεσα σε δυο δένδρα, πού δέν ήταν τρόπος να ξεφύγω.

Με είδε βέβαια, γιατί μιιά στιγμή ή άκτινες των ματιών μας διασταυρώθηκαν. Μ' έγνώρισεν όμως, μ' ένθυμήθηκε; Δέν το ξέρω... Δέν μου μίλησε, δέν έκαμε κανένα κίνημα, δέν φάνηκε να ξύπνησεν από τον περιπατητικό του ύπνο. Και με το ίδιο συρτό και κουρασμένο βήμα, έπροχώρησε και άντιπαρήλθε. Ναι, ώρισμένως δέν ήταν ο Πολύβιος, ήταν το φάσμα του.

Γι' αυτό δέν ξέρω αν τον είδα πραγματικώς, ή αν ή φαντασία μου τον έδειξεν έπειτα, στο δεύτερο γύρο, μακρυνά, ανάμεσ' απ' τα κάγκελα του κήπου, καθισμένο σ' ένα πάγκο του Ζαπτείου, να διαβάζη ένα γράμμα...

"Ήμουν μιιά μέρα με το φίλο μου εκείνο, πού μου είχε συστήση τον Πολύβιο στο Άναγνωστήριο του μεγάλου καφετέρειου κ' εκεί απέξω άκριβώς, βλέπομε τοιχοκολλημένο ένα νεκρώσιμο.

— Μπᾶ! έφώναζεν ο φίλος μου. "Ο κακομοίρης ο Πολύβιος πέθανε!... Τον θυμάσαι... το Ζαβορόβοις;

— Πώς; είναι μάλιστα λίγος καιρός πού τον είδα...

— Εγώ είχα να τον ιδώ χρόνια. "Ο κακομοίρης! Κι' από τί να πέθανε τέτοιος νέος σιδερένιος;

"Αρχισα να τρέμω.

— Στο σπίτι του κοντά, είπα, είναι μιιά λεύκα πανύψηλη. Κάθε φθινόπωρο, χρόνια τώρα, τού περνούσεν ιδέα ότι μπορούσε να τραβήξη κεραυνό και να τον κάψη. "Ε, φαίνεται πώς ο κεραυνός έπεσε.

— Μα τί λές; δέν σε νοιώθω...

— Έτσι σου τώπα... Ξέρεις λοιπόν από τί πέθανεν ο Πολύβιος;

— Από τί;

— Από ένα γράμμα... είπα σχεδόν από μέσα μου.

Παρατηρούνται εἰς τὴν μακροζωίαν τῶν ἐθνῶν στιγμαὶ τόσον σημαντικαί, ὥστε ἀδύνατον εἶνε νὰ ἐπανεέλθουν. Μία τούτων διὰ τὴν Ἑλλάδα τὸ ἰόνιον Πανεπιστήμιον ἢ ὡς ἐλέγετο τότε Ἰόνιος Ἀκαδημία, τὸ πρῶτον, δηλαδὴ τὸ πρῶτον ἀνώτατον τῶν ἐπιστημῶν διδασκῆριον, ἰδρυθὲν ἐν Ἑλλάδι, ὅπερ ὑπῆρξεν ἀληθῆς φυτῶριον τῶν ἐπιστημῶν τῆς Νέας Ἑλλάδος καὶ ἐλαμψεν ὡς φωτεινὸν μετέωρον ἐν τῷ ἑλληνικῷ στερεώματι εἰς καταλληλοτάτην στιγμήν, εἰς στιγμήν, καθ' ἣν ἅπανα ἡ Ἑλλάς κατὰ νοῦν ἔχουσα τὸν Ἀγῶνα δὲν ἠδύνατο νὰ σκεφθῆ τοιαῦτα. Ἀληθές ἐστι ἐν Κερκύρᾳ ἐπὶ Ἐνετοκρατίας ὑπῆρξεν Ἀκαδημία, ἀλλ' αὐταὶ ἦσαν μᾶλλον σύλλογοι φιλολογικαί· ἀληθές ἐστι ἐπὶ Γάλλων, τῷ 1808, ἰδρυθῆ ἡ Ἰόνιος Ἀκαδημία, ἀλλ' αὕτη, ἂν καὶ ἐδίδασκον γάλλοι καὶ Ἕλληνας, ἦτο διδασκῆριον ἰταλικόν. Τὸ Ἰόνιον Πανεπιστήμιον ὅμως ἦτο καθ' ὅλα ἑλληνικόν, διότι ὁ ἰδρύσας αὐτὸ ἀείμνηστος Γυίλφορδ, ἂν ἦτο ἀγγλὸς τὴν πατρίδα, ἦτο Ἕλληνας τὴν καρδίαν καὶ ψυχὴν. Ὁ Γυίλφορδ ἐπραξέ διὰ τὴν Ἑλλάδα ὅ,τι φιλόστοργος πατὴρ διὰ τὰ τέκνα του. Τόσον ἠγάπα τὴν Ἑλλάδα, ὥστε ἐδέχθη καὶ τὰ τῶν ὀρθόδοξων βᾶπτισμα, τὰ πλοῦτη του ἀφιέρωσε διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας, προσεπάθησε νὰ ἀνορθώσῃ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν, διὸ καὶ προέτρεπε τὸν Ἀσώπιον νὰ γίνῃ ἱερεὺς. Ὅπου σοφοὶ ἱερεῖς, ἐκεῖ καὶ μεγάλη ἡ Ἐκκλησία. Ἐζήτησε φιλομαθεῖς καὶ εὐφυεῖς νέους, οὓς ἐξεπαίδευεν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τοὺς παρεσκεύασε διὰ καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου του, ἐζήτησε νὰ εὕρῃ τῶν πτωχῶν τὰ τέκνα διὰ νὰ τὰ

παιδαγωγῆσθαι ἑλληνοπρεπῶς. Ἀδύνατον νὰ ἐπανεέλθουν διὰ τὴν Ἑλλάδα αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι. Πρῶτον εἶνε ἀδύνατον νὰ εὕρεθῆ εἰς Γυίλφορδ εἰς στιγμὰς τόσον κρίσιμους, γεμάτους ἀπὸ ἐνθουσιασμῶν, αἰσιοδοξίας, ἰδανικῶν καὶ ἐλπίδας ἐθνικοῦ μεγαλείου. Ἐνῶ ἀναφέροντο εἰς τὸ Πανεπιστήμιον αἱ Πλαταιαί, εἶχον ζεστόν, ζεστόν τὸ παράδειγμα νέου ἡρωϊσμοῦ, τὸ Μεσολόγγιον. Αἱ ἐνδοξαὶ τῆς ἀρχαιότητος σελίδες παρεβάλλοντο μετὰ τῶν συγχρόνων καὶ ὁ παραλληλισμὸς ἤρμοζε καὶ ἐνεθουσία καθηγητὰς καὶ φοιτητὰς, λαὸν καὶ Κυβέρνησιν. Ὁ κόσμος δὲν ἐθαύμαζε μόνον τὸν ἡρωϊσμὸν τῶν μαχητῶν, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπους ἐξόχους, τὸν Φώσκολον καὶ τὸν Σολωμόν, τὸν Κοραῆν καὶ τὸν Μουστοξύδην, τὸν Προσελένδην καὶ τὸν Μάντζαρον. Ἐβλεπε καὶ τὸν Καποδίστριαν ἀποδεικνύοντα ὅτι καὶ ἡ Νεὰ Ἑλλάς εἶχε πολιτικούς.

Τῇ 1ῃ Ἰανουαρίου τοῦ 1818 ἐτέθη εἰς ἐνεργεῖαν τὸ ἰόνιον Σύνταγμα, ὅπερ διὰ τοῦ ἀρθροῦ 23 τοῦ πρώτου κεφαλαίου ἐκήρυττε τὴν ἰδρυσιν Ἀκαδημίας. Ἦτο ἀδύνατον ἀμέσως τοιοῦτον ἴδρυμα νὰ γείνη, διότι ἔλειπον καθηγηταί. Ἀπὸ τοῦ 1820 ὑπὸ τῆς Ἰονίου Βουλῆς, προτάσει τοῦ προστάτου βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Γεωργίου Δ', ἀνηγορεύθη Ἀρχων τῆς Ἀκαδημίας ὁ Γυίλφορδ. Οὗτος κατὰ νοῦν εἶχε νὰ ἰδρύσῃ τὸ ἀνώτατον τοῦτο διδασκῆριον εἰς τὴν κλασσικὴν Ἰθάκην, ἀλλὰ κατόπιν σοβαρῶν σκέψεων προτιμήθη δικαίως ἡ Κέρκυρα. Τῷ 1823 ψηφίζει ἡ Ἰόνιος Βουλὴ διὰ δαπάνας δέκα χιλιάδας τάλληρα. Αἱ τοῦ Γυίλφορδ ἐτοιμασίαι πρὸς σχηματισμὸν Ἑλλήνων καθηγητῶν ἐβαινον αἰσίως. Ἀρμωστὴς διωρίσθη ὁ Φρειδερίκος Ἀδάμ, ὅστις εἶχε σύζυγον Κερκυραίαν. Τὰ πάντα εὐνοϊκά, αἱ χρησταὶ ἐλπίδες ἑσπεροποιούντο, ἡ ἰδέα ἐλάμβανε σάρκα. Τῇ 12 Μαΐου τοῦ 1824 ἐδημοσιεύθη τὸ διάταγμα τῆς συστάσεως τῆς Ἀκαδημίας συγκει-

1 Δὲν ἦτο εἰσέτι καθιερωμένη ἡ λέξις Πανεπιστήμιον, ὥστε καὶ ὁ Ἀσώπιος ἐν τῷ ὁραίῳ αὐτοῦ λόγῳ, ὃν ἐξεφώνησεν εἰς τὴν Ἰόνιον Ἀκαδημίαν τῇ 4 Ὀκτωβρίου 1836 λέγει «... τὸ Πανδιδασκῆριον, Πανεπιστήμιον, Ἀκαδημία ἢ Ἰόνιος ἢ ὅπως ἄλλως» θελήσῃς νὰ τὸ καλέσῃς, διωρισμένον πρὸς τελειοποίησιν τῶν ἀλλαχῶ προπαιδευμένων...».

μένης ἐκ τεσσάρων σχολῶν, κατὰ τὸ παρὰ τοῦ Γυίλφορδ παρουσιασθὲν σχέδιον. Ὀκτὼ ἡμέρας πρὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ διατάγματος τούτου, ἐν τῇ ἐπισήμῳ ἐφημερίδι τοῦ Ἠνωμένου Κράτους τῶν ἰονικῶν νήσων ἐδημοσιεύθη διεξοδικὸν ἀρθρον δικαιολογῶν τὴν βραδύτητα τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ βεβαιοῦν ὅτι «ἡ νέα Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ὁραία καὶ γνησία θυγατέρα ἀσυγκρίτων μητρῶν, ἤθελεν εἶσθαι τὸ μόνον μέσον διὰ τὴν παράδοσιν τῶν μαθημάτων εἰς τὴν Ἀκαδημίαν».

Ὁ Ἀρμωστὴς εἶχε παραχωρήσῃ τὸ ἐν τῇ Ἀκροπόλει μέγαρον, ἐν ᾧ κατόκει, διὰ τὸ ἰδρυθὲν Πανεπιστήμιον. Ἐπὶ ἐξ ἡμέρας πρὸ τῶν ἐγκαινίων, ἐπτά καθηγηταὶ ἤρξαντο ἑλληνοσι διδάσκοντες ὑπὲρ τοὺς 150 νέους. Ἡ ποθητὴ ἡμέρα ἔφθασε τέλος.

Ἡ 17 Μαΐου τοῦ ἔτους 1824 εἶνε ἡμέρα ἀξιωματημένη εἰς τὰ ἑλληνικὰ χρονικά. Εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ μεγάρου συνήλθον ἀπὸ πρῶτας ἅπαντες οἱ ἐν τέλει καὶ οἱ πρόκριτοι. Προπορευομένων τριῶν ραβδούχων, τῶν ὁποίων ὁ πρῶτος εἶχεν ἐπὶ τῆς ράβδου χρυσότευκτον γλαῦκα, σύμβολον τοῦ ἰονίου Πανεπιστημίου, εἰσέρχονται οἱ καθηγηταὶ καὶ μετ' αὐτοὺς ὁ Γυίλφορδ, οἵτινες ἔγειναν δεκτοὶ ἐνθουσιωδῶς. Δὲν ἦσαν ἐνδεδυμένοι μὲ βελάδες καὶ ψηλά καπέλα οἱ καθηγηταί, ὁ Γυίλφορδ, ὡς ἀρχῶν τῆς παιδείας, ἀλλὰ ἀρχαιοπρεπῶς περιβεβλημένοι. Ὁ καλλιτέχνης κερκυραῖος Παῦλος Προσαλένδης, τῇ παραγγελίᾳ τοῦ Γυίλφορδ, εἶχε διαγράψει τὰ σχέδια τοῦ ἱματισμοῦ, συνισταμένου ἐκ χιτωνίσκου καὶ χλαμύδος, πεδίλων ἐρυθρῶν καὶ στεφάνου. Ὁ ἱματισμὸς κατὰ τὸ χρῶμα ἦτο διάφορος κατὰ τὰς σχολὰς. Οἱ μὲν τῆς νομικῆς καθηγηταὶ καὶ ὁ Γυίλφορδ εἶχον τὴν χλαμύδα λεοιδῆ, οἱ τῆς φιλοσοφίας τὴν χλαμύδα κυανθῆν, οἱ τῆς ἰατρικῆς τὴν χλαμύδα ξανθῆν. Οἱ φοιτηταὶ ἐκαλοῦντο φιλόλογοι, καὶ ἔφερον στολὴν ἐκ χιτωνίσκου, χλαμύδα κυανόχρουν καὶ πέτασον ἀρχαίου σχήματος.

Ὁ Γυίλφορδ ὡς διδάκτωρ τῆς νομικῆς, ὁ Α. Πολίτης καὶ ὁ Χ. Φιλητὰς, διδάκτορες ἀμφοτέρω ἰταλικῶν Πανεπιστημίων, ἐσχημάτισαν τὴν ἀκαδημαϊκὴν Σύγκλητον διὰ νὰ ἀνακηρύξωσι διδάκτορας ἐπτά καθηγητὰς, οἵτινες δὲν εἶχον δίπλωμα καὶ οἵτινες, εἰσαχθέντες διαδοχικῶς ὑπὸ τοῦ κοσμητόρου, ἔλαβον τὸ δίπλωμα τῆς Θεολογίας οἱ ἱερεῖς Ἀνδρέας Ἰδρωμένος καὶ Θεόκλητος Φαρμακίδης, τῆς Νομικῆς ὁ ἀγγλὸς Φραγκίσκος Βέλφορ καὶ τῆς Φιλοσοφίας ὁ Ἰωάννης Καρανδηνός, Κωνσταντῖνος Ἀσώπιος, Νικόλαος

Πίκολος, Ἰάκινθος Λουσινανός καὶ Γεώργιος Ἰωαννίδης. Ἀκολουθεῖς ὁ Γυίλφορδ ἐξεφώνησε τὰς ἐξῆς λέξεις: «Ἐφθασεν ἀληθῶς ἡ ἡμέρα, ἡ ὅποια πρὸ τόσων χρόνων μὲ πόθον καὶ ἐλπίδα ἐπεριμένετο, καὶ ἦτις, καθόσον δυνάμεθα νὰ κρῖνωμεν κατὰ τὸν ἀσθενῆ μας νοῦν, εἶνε ἡμέρα εὐτυχιστάτη. Πλὴν, ἵνα καταστῆ ἀληθῶς τοιαύτη πρὸς μετάδοσιν τῆς Ὁρησκείας, τῆς Ἠθικῆς καὶ τῆς Παιδείας, ἄς ἐπικαλεσθῶμεν τὸν Πατέρα τῶν φώτων, εἰς τὸν Ναόν τοῦ ὁποίου πορευόμεθα τώρα». Καὶ οὕτως ἅπαντες οἱ ἐκεῖ παρευρισκόμενοι, Ἀρμωστὴς, Γερουσία, ἀρχαί, καὶ τὸ ἀκαδημαϊκὸν σῶμα διευθύνθησαν εἰς τὴν Σπηλιώτισσαν, τὸν μητροπολιτικὸν ναόν, ἐνθα ἐψάλη δοξολογία, καὶ ὁ Σ. μητροπολίτης Μακάριος εἶπε τὴν ἐξῆς εὐχὴν ἐν κατανοῦζει, τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος συνέταξε: «Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὸν Σολομῶντα διδάξας, ὁ φωτίσας τοὺς ἁγίους σου μαθητὰς καὶ ἐξ ἀλίων θεολόγους αὐτοὺς καὶ κήρυκας τῶν μεγαλείων σου ἀναδείξας, Θεὸ τοῦ παντός, ἐπίδει ἐπὶ τὰς ἰκείσας ἡμῶν τῶν ταπεινῶν δούλων σου, καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν δεομένων τῆς Σῆς ἀγαθότητος ὑπὲρ τοῦ ἐν τῷ Κράτει τῆς ἰσχύος Σου συσταθέντος Πανεπιστημίου, πρὸς φωτισμὸν παντός τοῦ λαοῦ σου καὶ διαφύλαξον αὐτὸ στερεὸν ἀκλόνητον καὶ ὑπεράνω πάσης ἀντικειμένης ἐπιηρείας. Κραταίωσον τὴν Α. Μ. τὸν βασιλέα ἡμῶν προστάτην, τὸν ἀείποτε ἐπαγρυπνοῦντα ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως καὶ παντοιοτρόπου εὐτυχίας τοῦ κράτους τούτου... Ἀπόδος τὴν εὐλογίαν Σου καὶ τὰς ἀμοιβὰς τῶ ἐντιμοτάτῳ Ἀρχοντι καὶ διευθυντῆρι τοῦ Πανεπιστημίου τούτου, κόμητι Φρειδερίκῳ Γυίλφορδῳ τῷ ἀπειρους κατατρίψαντι πόνους ἐπὶ τῇ συστάσει τούτου πρὸς βελτίωσιν καὶ φωτισμὸν τῶν κατόικων τοῦ κράτους τούτου. Δὸς πνεῦμα σοφίας πᾶσι τοῖς διδασκάλοις καὶ φωτίσον διὰ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου Σου Πνεύματος τὸν νοῦν πάντων τῶν μαθητῶν, ὅπως φωτισθέντες δοξάσωσι τὸ πανάγιον ὄνομα Σου. Σὺ γὰρ ἡ πηγὴ πάσης σοφίας καὶ Σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν».

Μετὰ μεσημβρίαν ὁ Γυίλφορδ εἰς τὴν αἴθουσαν, ἦτις ἐμελλε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς Βιβλιοθήκη, παρέθεσε τράπεζαν, καὶ προσεκλήθησαν πλείονες ἢ ἑκατόν. Παιανίζουσης τῆς μουσικῆς, ὁ Γυίλφορδ προέπιεν ὑπὲρ τοῦ προστάτου βασιλέως, τῶν ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης, τοῦ Ἠνωμένου Ἰονικοῦ Κράτους, τοῦ Ἀρμωστοῦ, τοῦ Προέδρου τῆς Γερουσίας καὶ ὅλης τῆς Γερουσίας. Ὁ δὲ Ἀρμωστὴς ἔκαμε πρόποσιν ὑπὲρ μακρο-

βιότητα τοῦ Γυίλφορντ καὶ παγιώσεως τοῦ Πανεπιστημίου. Αἱ ἀρχαὶ τοῦ Πανεπιστημίου, μετὰ τὸν ἀρχόντα Γυίλφορντ, ἦσαν ὁ ἔφορος, ὁ ἀρχιμανδρίτης, ὁ ἀρχιγραμματεὺς, ὁ ἀρχιεπιφύλαξ.

Τὰ μαθήματα εἰς τέσσαρας σχολὰς διεκρίθησαν τὴν τῆς θεολογίας, τὴν τῆς νομικῆς, τὴν τῆς ἰατρικῆς καὶ τὴν τῆς φιλοσοφίας. Οἱ καθηγηταὶ ἤρξαντο διδάσκοντες ἑλληνιστὶ φιλολογίαν ἑλληνικὴν, λατινικὴν, ἀγγλικὴν, ἱστορίαν, ρητορικὴν, μαθηματικά, φιλοσοφίαν, βοτανικὴν, χημείαν, θεολογίαν, ὡς καὶ τὴν νομικὴν καὶ τὴν ἰατρικὴν.

Ὁ Γυίλφορντ ἤθελε νὰ μάθωσιν οἱ νέοι γράμματα καὶ ἐπιστήμας, ἀλλὰ ἤθελε καὶ νὰ ἦνε καὶ ἠθικοὶ καὶ χρηστοὶ πολῖται, διὸ τῇ 11 Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1824 ἐδημοσίευσεν τὴν ἐξῆς προκήρυξιν, ἧς παραθέτομεν ἀποσπάσματα (*).

«Β'. Ὅτι εἶναι ἐπιτεταγμένοι εἰς τοὺς Προφέσσοντας, νὰ εἰδοποιήσωσιν τὸν Ἐφορον περὶ οἰουδήποτε σπουδαστοῦ, ὅστις χωρὶς δικαίαν αἰτίαν, ἤθελε λείψῃ ἀπὸ τὰ μαθήματα, τὰ ὁποῖα ὑπεχρῶθη νὰ ἀκολουθῆ, καὶ ὅστις ἤθελε φανῆ ἀτάκτως ἢ ὀχληρῶς εἰς τὸν καιρὸν τῶν μαθημάτων.

«Γ'. Οὐδεμίαν συνομιλίαν αἰσχροῦ, στασιῶδους ἢ ἀνευλαβῆς, κἀνὲν ἀτακτὸν ἢ θορυβῶδες φέρον, οὐδεμίαν μέθη, κἀνὲν παιγνίδιον τυχηρόν, οὐδεμίαν συντροφίαν μετὰ γυναικῶν ἀσέμνων ἢ φαυλοβίων ὑποκειμένων, θέλει εἶναι ὑποφερτὴ εἰς κἀνένα νέον, ὁ ὁποῖος σπουδάζει εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ἢ εἰς τὰ σχολεῖα τὰ ἀνήκοντα εἰς τὴν Ἀκαδημίαν. Καὶ ἐπειδὴ εἶναι χρέος τῶν κυριωτέρων ἀξιωματικῶν τῆς Ἀκαδημίας νὰ ἐπέχουν τόπον πατέρων ἐνώπιον τῶν νέων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐμπιστεύονται εἰς τὴν φροντίδα των καὶ νὰ συστέλλωσιν αὐτῶν πᾶσαν ῥοπήν καὶ κλίσιν εἰς τὰς κακὰς ἐξείας, διὰ τοῦτο πολλὰ ἐπιθυμοῦν οἱ ρηθέντες ἀξιωματικοὶ νὰ λάθωσιν ὅσον τάχιστα τὴν εἰδήσιν κάμμιδος ἀταξίας τῶν νέων, ὅπως διὰ μέσου διορθώσεως ἐν καιρῷ καὶ μετρίως, ἢ ἀνάγκη τῆς αὐστηρᾶς παιδείας νὰ ἐμποδισθῆ, ἐπειδὴ εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ μὴ παραβλέψωσιν κάμμιαν νεανικὴν ἀταξίαν, διὰ τῆς ὁποίας οἱ νέοι ἠμπο-

ροῦν νὰ ἀτιμασθῶσιν αὐτοὶ ἢ νὰ ταράξωσιν τὴν ἡσυχίαν τῶν τιμίων ἐγκατοίκων ταύτης τῆς Μητροπόλεως.

«Ὅποιοι νέοι, λοιπόν, τῆς Ἀκαδημίας ἢ τῶν ἐξαρτημένων σχολείων, εὐρεθῆ παραβάτης τούτων τῶν προσταγῶν θέλει παιδευθῆ μετὰ τὴν ἐγκάθειρξιν εἰς τὸ Παλαιὸν Φρούριον, κατὰ τὸ βᾶρος τοῦ ἐγκλήματός του».

Ὁ Γυίλφορντ εἶχε ψύχωσιν διὰ τὴν Ἀκαδημίαν, ἔφερε δὲ καθ' ὅλον τὸ σχολαστικὸν ἔτος, τὸ ὁποῖον διήρκεσε σχεδὸν ὀκτῶ μῆνας, τὸν ἀρχαῖον ἰματισμόν, διὰ νὰ εἶναι παράδειγμα τῶν φοιτητῶν ἢ ὡς τοὺς ἐκάλει τῶν φιλολόγων. Τινὲς ἀγγλικοὶ ἐφημερίδες καὶ φίλοι καὶ συγγενεῖς ἐσκώπτουν αὐτὸν ὅτι ἐνεδύετο πάντοτε τὴν ἐνδυμασίαν ταύτην, ἀλλ' αὐτὸς ἐχαίρετο, διότι ἐπιθύμει νὰ μάθῃ ὁ κόσμος ὅλος τὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀγάπην του. Συχνάκις δὲ ἐνθέρμως ἠσπάζετο τὴν φίλην Γλαῦκα, ὡς τὴν ὀνόμαζεν, ἥτις ἐξ ἀργύρου χρυσαμένου ἦτο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς μελαίνης ἀκαδημαϊκῆς ράβδου.

Ἀδύνατον εἶναι νὰ περιγράψωμεν εἰς ὀλίγον τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ Γυίλφορντ πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν ζῆλον, ὃν εἶχε διὰ νὰ ἐκπαιδευθῶσιν ἑλληνοπρεπῶς οἱ φοιτηταὶ καὶ ἐν γένει οἱ Ἕλληνες.

Δίδομεν τέλος εἰς τὰς γραμμάς ταύτας διὰ τοῦ ἐξῆς:

Ὁ Γυίλφορντ ἔπασχεν ἀπὸ ποδαλγίαν καὶ ὁ ἔφορος τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωάννης Καρανδηνὸς τῷ εἶπε νὰ μὴ βαδίξῃ πεζός, ἀλλὰ νὰ περιφέρηται διὰ τῆς ἀμάξης.

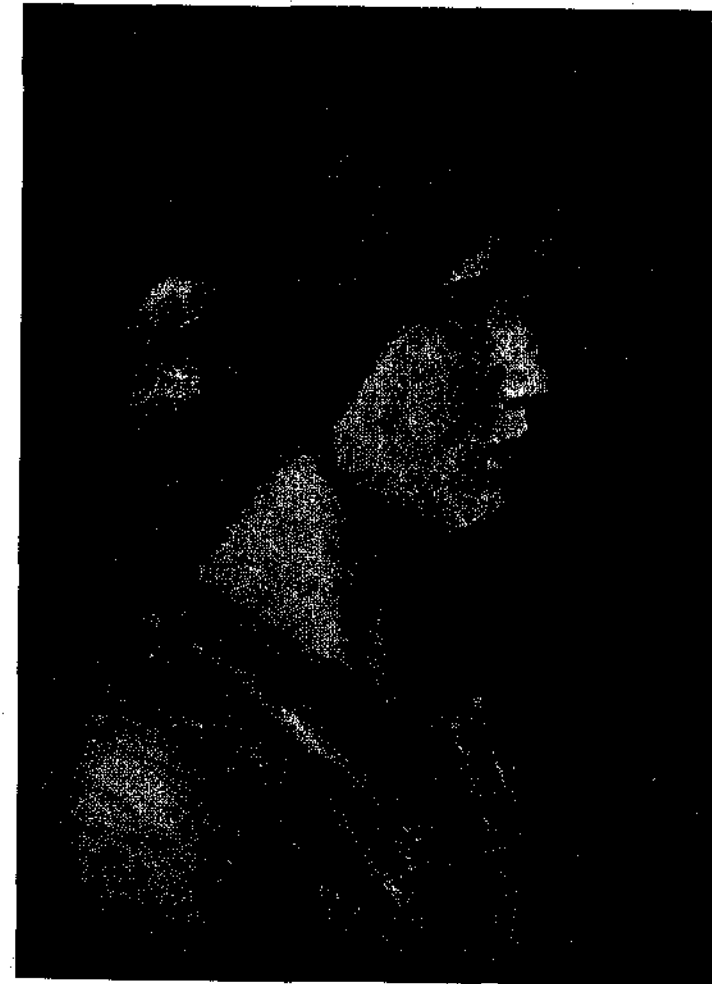
— Καλὰ, εἶπεν ὁ Ἄρχων τῆς Παιδείας, πόσον θέλω κατὰ μῆνα διὰ μίαν ἀμαξάν;

— Τούλάχιστον, Μυλόρδε, τριάκοντα τάλληρα.

— Μὲ τριάκοντα τάλληρα, ἀφέντη μου κύριε Ἐφορε, θρέφομεν δύο ἢ τρεῖς φιλολόγους, ἐπανάλαβεν ὁ Γυίλφορντ.

Σημειωτέον ὅτι ὁ Γυίλφορντ ἐδίδεν εἰς τοὺς τροφίμους του φοιτητὰς ἀπὸ ὀκτῶ ἕως εἰκοσιπέντε τάλληρα ἰσπανικὰ κατὰ μῆνα, κατὰ τὴν ἡλικίαν ἢ τὰς ἀνάγκας, εἶχε δ' ἑκατὸν ἐξήκοντα τροφίμους.

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

* Διατηροῦμεν τῆς ἐποχῆς τὴν γραφήν.

Όπως δὴποτε ἔπρεπε νὰ ἀναμείνη τὴν δρόσον τῆς ἑσπέρας, ὅπως μεταβῆ παρ' αὐτῆ. Ἐπειδὴ δὲ ἀκόμη ἦτο μόλις μεσημβρία, ὁ Παφνούτιος περιεπάτει ἀνὰ τὰς πολυανθρώπους οἰκούσ. Εἶχεν ἀποφασίσει νὰ μὴ λάβῃ οὐδεμίαν τροφήν τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὅπως καταστῇ ὀλιγωτέρον ἀνάξιος τῆς χάριτος, τὴν ὁποίαν ἐζητεῖ παρὰ τοῦ Κυρίου, κατεθλίβετο δὲ μὴ τολμῶν νὰ εἰσελθῇ εἰς οὐδεμίαν τῶν ἐκκλησιῶν τῆς πόλεως, ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ὅτι οἱ οἰκίαι ἦσαν μολυσμένα ἀπὸ τοὺς Ἀρειανούς, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἀνατρέψει τὴν τράπεζαν τοῦ Κυρίου. Οἱ αἰρετικοὶ αὐτοὶ τῷ ὄντι, ὑποστηρίζομενοι ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ἀνατολῆς, εἶχον ἐκδιώξει τὸν Πατριάρχην Ἀθηναίων ἐκ τῆς ἐπίσκοπικῆς τοῦ ἔδρας, καὶ ἐπλήρουσαν θορύβου καὶ συγχύσεως τοὺς χριστιανούς τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἐβάδιζε λοιπὸν τυχαίως ἀτενίζων πότε μὲν τὴν γῆν ἐν ταπεινώσει, πότε δὲ ἐν ἐκστάσει τὸν οὐρανόν. Πλανηθεὶς ἐπὶ τινα χρόνον εὐρέθη τέλος εἰς τὴν προκυμλίαν. Ὁ τεχνητὸς λιμὴν ἐπροφύλασεν ἀπειράριθμα πλοία μὲ σκοτεινάς τρόπιδας, ἐνῶ μακρὰν εἰς τὸ πέλαγος ἠμεῖδιά ἐν γλαυκῷ καὶ ἀργυρῷ ἡ ἀπιστος θάλασσα. Μία τριήρης φέρουσα νηρηίδα εἰς τὴν πρῶραν εἶχεν ἐγειρεῖ τὴν ἀγκυραν καὶ οἱ κωπηλάται ἐκτύπων τὸ κύμα ἄδοντες.

Ἡ λευκὴ κόρη τῶν ὑδάτων καλυμμένη ἀπὸ λευκοὺς μαργαρίτας μόλις ἐδείκνυε φευγαλέαν προτομήν εἰς τὸν μοναχόν. Ἐπειτα ὀδηγομένη ἀπὸ τὸν πρῶρα τῆς διῆλθε τὸ στενὸν τοῦ Εὐνόστου καὶ ἀνήχθη εἰς τὴν εὐρείαν θάλασσαν ἀφίνουσα ὀπισθὲν τῆς ἀντισμένην αὐλάκα.

— Καὶ ἐγὼ ἐπίσης ἄλλοτε, ἐσκέπτετο ὁ Παφνούτιος, ἐπιθύμησα νὰ ἐπιβιβασθῶ ἄδων ἐπὶ τοῦ ὠκεανοῦ τοῦ κόσμου. Ταχέως ὁμως ἀνεγνώρισα τὴν πλάνην μου καὶ ἡ νηρὴς δὲν μὲ παρέσυρε. Ὀνειροπολῶν τοιοῦτοτρόπως ἐκάθησεν ἐπὶ ὄγκου

σκοινίων καὶ ἀπεκοιμήθη. Καὶ εἶδε μίαν ὀπτασίαν καθ' ὕπνον. Τοῦ ἐφάνη ὅτι ἤκουσε τὸν ἦχον διατόρου σάλπιγγος καὶ ἐπειδὴ ὁ οὐρανὸς εἶχε γίνῃ αἱματόχρους, ἐνόησεν ὅτι ἐπῆλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου. Καὶ ἐνῶ παρεκάλει τὸν Θεὸν μετὰ θερμῆς, εἶδε ζῶον τερατώδες νὰ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν φέρον ἐπὶ τοῦ μετώπου φωτεινὸν σταυρόν. Καὶ ἀνεγνώρισε τὴν σφίγγα τῆς Σιλοισιλίας. Τὸ ζῶον τὸν ἤρπασε μετὰ τῶν ὀδόντων του χωρὶς νὰ τὸν βλάψῃ, καὶ τὸν ἔφερε κρεμάμενον εἰς τὸ στόμα του ὅπως συνέθιζον νὰ μεταφέρουν αἱ γαλαὶ τὰ μικρὰ των.

Ὁ Παφνούτιος διέτρεξε τοιοῦτοτρόπως πολλὰ βασίλεια διασχίζων ποταμούς καὶ περὶν ὄρη καὶ ἔφθασεν εἰς μέρος ἔρημον καλυπτόμενον ἀπὸ φοβεροὺς βράχους καὶ θερμὰς σποδοὺς. Ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἀνεδίδετο διὰ πολυπληθῶν ραγάδων θερμὴ ἀχνή. Καὶ τὸ ζῶον ἀπέθεσεν ἠπίως κατὰ γῆς τὸν Παφνούτιον καὶ τοῦ εἶπε :

— Ἴδε.

Καὶ ὁ Παφνούτιος κύπτων εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου, εἶδε πύρινον ποταμόν, ὅστις ἐκυλίετο εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς μετὰ διπλῆς σειρᾶς μελανῶν βράχων. Καὶ ἐκεῖ ἐντὸς πελιδνοῦ φωτὸς οἱ δαίμονες ἐβασάνιζον τὰς ψυχὰς. Αἱ ψυχαὶ ἐτήρουν τὴν ὁμοιότητα τῶν σωμάτων, αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε τὰς περιέκλειον. Ἐπίσης δὲ καὶ ῥάκη ἐνδυμάτων εὐρίσκοντο ἐπ' αὐτῶν προσκεκολλημένα. Καὶ αἱ ψυχαὶ ἐφαίνοντο ἥρμιοι ἐν μέσῳ τῶν βρασάνων καὶ μία ἐξ αὐτῶν μεγάλη καὶ λευκὴ μὲ κλειστὸς ὀφθαλμούς, μὲ ταινίαν εἰς τὸ μέτωπον, μὲ σκῆπτρον εἰς τὴν χεῖρα ἔψαλλε. Ἐψάλλε τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἥρωας, καὶ ἡ φωνὴ τῆς ἐπλήρου μὲ ἁρμονίαν τὴν συγγνὴν ἄχθη. Μικροὶ διάβολοι πράσινοι τῆς διαπέρων τὰ χεῖλη καὶ τὸν λαιμὸν μὲ πυρωμένον σίδηρον. Ἄλλ' ἡ σκιά τοῦ Ὁμήρου ἔψαλλεν ἀκόμη. Ὀλίγον ἀπώτερῳ ὁ γηραιὸς Ἀναξαγόρας φαλακρὸς καὶ κατὰ λευκοὺς ἔχαρασσε διὰ τοῦ διαβήτου σχήματα ἐπὶ

¹ Ἴδε σελ. 405.

τῆς ἄμμου. Ἐνας δαίμων τοῦ ἔχυνε ζέον ἔλαιον ἐντὸς τοῦ ὠτίου χωρὶς νὰ κοτορθῶσῃ νὰ διακόψῃ τὴν σκέψιν τοῦ σοφοῦ. Καὶ ὁ μοναχὸς διέκρινε πλῆθος ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ τῆς σκοτεινῆς ἄχθης πλησίον τοῦ φλέγοντος ποταμοῦ ἀνεγνώσκον ἠρέμα καὶ ἐσκέπτοντο, ἢ περιεπάτουσ συναλεγομένοσ ὡς μαθηταὶ καὶ διδάσκαλοι ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν πλατάνων τῆς Ἀκαδημίας.

Μόνον ὁ γέρον Τιμοκλῆς ἐκάθητο παράμερα καὶ ἐκίνει τὴν κεφαλὴν εἰς ἐνδείξειν ἀρνήσεως. Ἐνας ἄγγελος τῆς ἀβύσσου ἔσειε μίαν δάδα ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του, ἀλλ' ὁ Τιμοκλῆς δὲν ἠθέλε νὰ ἴδῃ, οὔτε τὸν ἄγγελον οὔτε τὴν δάδα. Ἀφωστος ἀπὸ ἐκπληξιν ἐπὶ τῷ θεάματι ὁ Παφνούτιος ἐστράφη πρὸς τὸ ζῶον. Ἄλλ' ἡ σφιγξ εἶχεν ἐξαφανισθῆ καὶ ὁ μοναχὸς εἶδεν ἀντ' αὐτῆς γυναῖκα πεπλοφόρον, ἡ ὁποία τοῦ εἶπε :

— Ἴδε καὶ ἐνόησε. Τοιαυτὴ εἶνε ἡ ἐπιμονὴ τῶν ἀπίστων τούτων, ὥστε καὶ εἰς τὸν ἄδην ἐξακολουθοῦν νὰ εἶνε θύματα τῶν χιμαιρῶν, αἱ ὁποῖαι εἰς τὴν γῆν τοὺς ὑπεδούλωναν. Ὁ θάνατος δὲν τοὺς ἐξήγαγε τῆς ἀπάτης, διότι προφανῶς δὲν ἀρκεῖ νὰ ἀποθάνῃ κανεὶς ὅπως ἴδῃ τὸν Θεόν. Οἱ ἀγνοοῦντες τὴν ἀλήθειαν ἐν τῇ ζωῇ θὰ τὴν ἀγνοοῦν πάντοτε. Τί ἄλλο εἶνε οἱ δαίμονες οἱ τιμωροῦντες τὰς ψυχὰς αὐτάς παρὰ μορφὰς τῆς θείας δικαιοσύνης; Καὶ διὰ τοῦτο αἱ ψυχαὶ οὔτε τοὺς βλέπουν οὔτε τοὺς αἰσθάνονται. Ἄλλ' ὡς εἶνε ξένοι εἰς πᾶσαν ἀλήθειαν, ἀγνοοῦσι καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν των τιμωρίαν, εἰς τὸν ὅσον ὥστε οὔτε αὐτὸς ὁ Θεὸς δὲν δύναται νὰ τοὺς βιάσῃ νὰ ὑποφέρουν.

— Ὅλα εἶνε δυνατὰ εἰς τὸν Θεόν, ἀπήνησεν ὁ ἄββάς τῆς Ἀντινόης.

— Ὅχι ὁμως καὶ τὸ ἀκατανόητον, ἀπήνησεν ἡ πεπλοφόρος γυνή. Διὰ νὰ τοὺς τιμωρῶσῃ κανεὶς θὰ ἔπρεπε νὰ τοὺς φωτίσῃ, καὶ ἂν ἐμνοῦντο εἰς τὴν ἀλήθειαν, τότε θὰ ἐξωμοιοῦντο μὲ τοὺς ἐλεεκτοὺς.

Ὁ Παφνούτιος ἐν τοσοῦτῳ πλήρης φρίκης καὶ ἀνησυχίας ἐκυπτεν ἐκ νέου ἐπὶ τῆς ἀβύσσου. Εἶδε τότε τὴν σκιάν τοῦ Νικία, ὅστις ἠμεῖδιά μὲ στεφανωμένον τὸ μέτωπον κάτωθεν σποδοῦ ἐκ μύρτων. Πλησίον του ἡ Μιλησία Ἀσπασία, κομψή, περιβεβλημένη τὸν ἐκ λινοῦ μανδύαν τῆς, ἐφαίνετο ὁμιλοῦσα φιλοσοφίαν καὶ ἐρωτα, τὸσον τοῦ προσώπου τῆς ἢ ἐκφρασις ἦτο ἐνταυτῷ εὐγενῆς καὶ γλυκεία. Ἡ πυρῖνη βροχὴ, ἡ ὁποία ἐπιπτεν ἐπ' αὐτῶν, τοὺς ἀνεκούφιζεν ὡς αἶρα καὶ οἱ πόδες των ἐβάδιζον ἐπὶ τοῦ πυρωμένου ἐδάφους ὡς ἐπὶ ἐλαφρᾶς χλόης.

Καὶ ὁ Παφνούτιος ἐξεμάνη εἰς τὴν θεάν αὐτήν.

— Πλήξον, Θεέ μου, πλήξον! Εἶνε ὁ Νικίας. Ἄς κλαύσῃ, ἄς γογγύσῃ, ἄς τρίξῃ τοὺς ὀδόντας, ἀφ' οὗ ἡμάρτησε μὲ τὴν Θεάδα.

Καὶ ὁ Παφνούτιος ἀφυπνίσθη ἐντὸς τῶν βραχιόνων ἐνὸς ναύτου, ῥωμαλέου ὡς ὁ Ἡρακλῆς, ὅστις τὸν ἔσυρε τῆς ἄμμου ἀνακράζων :

— Σιγά, σιγά, φίλε μου. Μὰ τὸν Πρωτεύα, γηραιὴ ποιμὴν φωκῶν, κοιμᾶσαι φοβερόν ὕπνον. Ἄν δὲν σὲ συνεκράτουν, θὰ ἐπιπτεσ εἰς τὸν Εὐνόστον. Εἶνε τόσον βέβαιον ὅτι σοῦ ἔσωσα τὴν ζωὴν, ὅσον καὶ ὅτι ἡ μητέρα μου ἐπωλοῦσε ἀλατισμένα ψάρια.

— Εὐχαριστῶ τὸν Θεόν, ἀπήνησεν ὁ Παφνούτιος.

Καὶ ἐγερθεὶς ἐβάδισεν εὐθὺ ἔμπροσθέν του, σκεπτόμενος τὸ δράμα, τὸ ὁποῖον εἶχε διακόψῃ τὸν ὕπνον του.

— Τὸ δράμα αὐτὸ εἶνε προφανῶς πονηρὸν, διότι προσβάλλει τὴν θεῖαν ἀντίληψιν καὶ παριστά τὴν κόλασιν ὡς πᾶγμα ἀνύπαρκτον. Βεβαίως ὁ διάβολος ἀπέστειλε τὸ δράμα τοῦτο.

Καὶ ἐσκέπτετο ταῦτα γνωρίζων νὰ διακρίνῃ τὰ ὄνειρα τὰ ὁποῖα ἀποστέλλει ὁ Θεὸς ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα προξενοῦν τὰ κακὰ πνεύματα. Μία τοιαυτὴ διάκρισις εἶνε ὠφέλιμος εἰς τὸν μοναχόν, ὅστις ζῆ ἀειδίως περικυκλούμενος ἀπὸ φαντάσματα. Καὶ τοῦτο διότι φεύγων κανεὶς τὸν Θεόν καὶ τοὺς ἀνθρώπους εἶνε βέβαιος ὅτι θὰ συναντήσῃ τὰ πνεύματα. Αἱ ἔρημοι πλημμυροῦν ἀπὸ φαντάσματα καὶ ὅταν οἱ προσκυνηταὶ ἐπλησίασαν τὸν ἡρημωμένον πύργον, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἐκλέξει ὡς καταφύγιον ὁ ἅγιος Ἀντώνιος, ἤκουσαν ἐξερχομένους ἀπὸ αὐτὸν βοάς, ὡς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἀναδίδουν αἱ ὁδοὶ τῶν πόλεων εἰς νύκτας ἑορτῶν. Αἱ βοαὶ αὗται προήρχοντο ἀπὸ τοὺς δαίμονας, οἱ ὁποῖοι ἔθετον εἰς πειρασμὸν τὸν ἅγιον. Ὁ Παφνούτιος ἐνεθυμήθη τὸ ἀξιομνημόνευτον αὐτὸ παράδειγμα, καθὼς ἐνεθυμήθη καὶ τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Αἰγύπτιον, τὸν ὁποῖον ἐπὶ ἐξηκονταετίαν ὁ διάβολος προσεπάθει νὰ προσελκύσῃ διὰ θαυμάτων. Ἄλλ' ὁ Ἰωάννης ἐματαιῶνε τῆς κολάσεως τὰ τεχνάσματα, μέχρις ὅτου ὁ διάβολος λαθὼν ἀνθρώπου μορφήν εἰσῆλθε μίαν ἡμέραν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ ὀσίου καὶ τοῦ εἶπε :

— Ἰωάννη, θὰ παρατείνῃς τὴν νηστείαν σου μέχρι τῆς αὐριον ἑσπέρας.

Καὶ ὁ Ἰωάννης νομίζων ὅτι ἤκουσε τὴν φωνὴν ἀγγέλου, ὑπήκουσεν εἰς τὸν δαίμονα καὶ ἐνήστευσε τὴν ἐπομένην μέχρι τῆς ὥρας τοῦ

ἔσπερινου. Καὶ αὕτη εἶνε ἡ μόνη νίκη, τὴν ὁποίαν ὁ ἡγεμὼν τῆς ἀβύσσου ἐκέρδισεν ἀπὸ τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Αἰγύπτιον. Καὶ ἡ νίκη εἶνε ἐλαχίστη. Διὰ ταῦτα δὲν πρέπει κανεὶς νὰ ἐκπλαγῆ ἂν ὁ Παφνούτιος ἀνεγνώρισεν ἀμέσως τὸ ἀπατηλὸν τοῦ ἐνουπνίου του.

Καὶ ἐνῶ ἤτιθετο μὲ γλυκύτητα τὸν Θεόν, διότι τὸν εἶχεν ἐγκαταλείψει εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν δαιμόνων, ἤσθάνθη ἑαυτὸν ὠθούμενον καὶ παρασυρόμενον ἀπὸ πλῆθος ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἔσπευδον ὄλοι εἰς τὸ αὐτὸ μέρος· καὶ ἐπειδὴ εἶχε χάσει τὴν συνήθειαν νὰ περιπατῆ εἰς τὰς πόλεις, ἐπίπτεν ἐπὶ τοῦ ἐνὸς διαβάτου εἰς τὸν ἕτερον ὡς ἀδρανὴς ὄγκος, καὶ περιπλεχθεὶς εἰς τὰς πτυχὰς τοῦ χιτῶνός του ἐνόμισε πολλάκις ὅτι θὰ ἐπιπτεν. Ἐπιθυμῶν ὅπως δῆποτε νὰ μάθῃ πὸ ἑπήγαιναν ὄλοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, ἠρώτησεν ἕνα διατὶ ἔσπευδον τοιούτοτρόπως.

— Ἄγνωσις, ξένη, ὅτι οἱ ἀγῶνες ἀρχίζου καὶ ὅτι ἡ Θαῖς θὰ ἐμφανισθῆ ἐπὶ σκηνῆς. Οἱ πολῖται ὄλοι πηγαίνουν εἰς τὸ θέατρον καὶ πηγαίνω καὶ ἐγὼ μετ' αὐτῶν. Θέλεις νὰ μὲ ἀκολουθήσῃς; Ἀνακαλύπτων τότε αἰφνιδίως ὁ Παφνούτιος ὅτι συνέφερον εἰς τὸ σχέδιόν του νὰ ἴδῃ τὴν Θαΐδα εἰς τοὺς ἀγῶνας ἠκολούθησε τὸν ξένον. Τὸ θέατρον ἦδη ἔρθονεν ἐμπροσθέν του τὰ προτύλαια στολισμένα μὲ ἀπαστρέπτοντα προσωπεῖα καὶ τὸ εὐρὺ κυκλικὸν τεῖχος του τὸ πλημυρούμενον ἀπὸ ἀπείρους ἀνδριάντας. Ἀκολουθοῦντες τὸ πλῆθος εἰσῆλθον εἰς στενὸν διάδρομον, εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὁποίου ἐξετείνετο τὸ ἀμφιθέατρον θαμβοῦν ἀπὸ φῶς.

Ἐλαβον θέσιν ἐπὶ μιᾶς σειρᾶς τῶν ἀμφιθεατρικῶν θρανίων, τὰ ὁποῖα κατῆρχοντο πρὸς τὴν σκηνὴν τὴν κενὴν ἀκόμη ἠθοποιῶν ἀλλὰ θαυμασίως ἐστολισμένην. Ἐπειδὴ κανὲν παραπέτασμα δὲν ἠμποδίζε τὴν θέαν, ἔβλεπέ τις μίαν στήλην ἀναθηματικὴν, ὁμοίαν μὲ ἐκεῖνας τὰς ὁποίας οἱ ἀρχαῖοι λαοὶ ἀφιέρωναν εἰς τὰς σκιάς τῶν ἡρώων. Ἡ στήλη αὕτη ὑψοῦτο ἐν μέσῳ στρατοπέδου. Συμπλέγματα ἀσπίδων εὕρισκοντο τοποθετημένα ἐμπροσθεν τῶν σκηνῶν καὶ θώρακες χρυσοὶ ἐκρέμαντο μετὰ τῶν κλάδων τῆς δάφνης καὶ τῶν στεφάνων τοῦ κοτινοῦ. Τὸ πᾶν ἐκεῖ ἦτο βυθισμένον εἰς σιγὴν καὶ εἰς ὑπνον. Ἐνῶ ἐκ τοῦ ἡμικυκλίου τοῦ γέμοντος θεατῶν ἀνῆρχετο ἕνας βόμβος ὁμοῖος μὲ ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ἄφινον εἰς τὴν κυψέλην αἱ μέλισσαι. Τὰ πρόσωπα δὲ ἦσαν ἐρυθρὰ ἀπὸ τὰς ἀντανεκλάσεις τῆς πορφύρας, ἡ ὁποία τὰ ἐκάλυπτε μὲ τὰς μακρὰς τῆς φρικιάσεις, καὶ ἐστρέφοντο ὄλα μὲ προσδοκίαν περιέργου πρὸς τὸ μὲγάλον ἐκεῖνο

σιγῆλὸν διάστημα, εἰς τὸ ὁποῖον ὑψοῦντο αἱ σκηναὶ καὶ ἡ τάφρος. Αἱ γυναῖκες ἐγέλων τρώγουσαι πορτοκάλια καὶ οἱ τακτικοὶ θαμβῶνες τῶν ἀγῶνων συνωμιλοῦν διὰ μέσου τῶν καθισμάτων.

Ὁ Παφνούτιος προσήχετο καθ' ἑαυτὸν καὶ ἀπέφυγε τοὺς ματαίους λόγους. Ὁ γείτων του ὅμως ἤρχισε νὰ παραπονῆται διὰ τοῦ θεάτρου τὴν κατάστασιν.

— Ἄλλοτε, ἔλεγεν, δόκιμοι ἠθοποιοὶ ἀπήγγελλον κἀνωθεν τῆς προσωπίδος τοὺς στίχους τοῦ Εὐριπίδου καὶ τοῦ Μενάνδρου. Τώρα ἀπ' ἀντιᾶ ἀντὶ νὰ ἀπαγγέλλου τὰ δράματα τὰ ἀπομιμούνται καὶ ἀπὸ τὰ θεῖα θεάματα, διὰ τῶν ὁποίων εἰς τὰς Ἀθήνας ἐτιμᾶτο ὁ Βάκχος, δὲν μᾶς ἀπέμεινε παρὰ ὅτι μόνον ἕνας βάρβαρος ἢ ἕνας Σκυθὴς δύναται νὰ ἐννοήσῃ, αἱ στᾶσεις δηλαδὴ καὶ τὰ σχήματα. Τὸ τραγικὸν προσωπεῖον τὸ ὀπλισμένον μὲ πλάκας μετάλλου, τὸ ὁποῖον ἐμεγέθυνε τῆς φωνῆς τὸν ἦχον, ὁ κόθορνος ὁ ὁποῖος ὕψωνε τὰ πρόσωπα εἰς ἀναστήματα θεῶν, τὸ τραγικὸν μεγαλεῖον καὶ ἡ ἀπαγγελία ὡραίων στίχων ἐξέλειψαν. Οἱ μίμοι καὶ αἱ ὀρχηστρίδες μὲ ἀποκεκαλυμμένον τὸ πρόσωπον ἀντικατέστησαν τὸν Παῦλον καὶ τὸν Ῥόσκιον. Τί θὰ ἔλεγον οἱ Ἀθηναῖοι τοῦ Περιπέδου; Ἴδ' ἐβλεπαν μίαν γυναῖκα ἐπὶ σκηνῆς. Τὸ πρᾶγμα εἶνε ἀτοπὸν καὶ εἴμεθα πολὺ ἐκφυλισμένοι διὰ νὰ τὸ ὑποφέρωμεν. Ὀνομάζομαι Δορῖων καὶ βεβαίῳ ὅτι ἡ γυνὴ εἶνε ὁ ἐχθρὸς τοῦ ἀνδρός καὶ τὸ αἶσχος τῆς γῆς.

— Σοφῶς ὁμιλεῖς, ἀπήνησεν ὁ Παφνούτιος. Ἡ γυνὴ εἶνε ὁ χειριστὸς τῶν ἐχθρῶν μας, διότι χορηγεῖ τὴν ἥδονην καὶ εἶνε συνεπῶς ἐπιφοβὸς.

— Ἐπιμαρτύρομαι τοὺς ἀκάμπτους θεοὺς! Ἡ γυνὴ ἔχει τὴν ἥδονην, ἀλλὰ τὴν θλίψιν, τὴν ταραχὴν καὶ τὰς φροντίδας δίδει εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ ἔρως εἶνε ἡ αἰτία τῶν χειριστῶν μας δεινῶν. Ἀκουσον, ξένη: Κατὰ τὴν νεότητά μου μετέβην εἰς Τροίηνα τῆς Ἀργολίδος καὶ εἶδον μίαν γιγαντιαίαν μῦρτον, τῆς ὁποίας τὰ φύλλα ἐκαλύπτοντο ἀπὸ ἀναριθμήτους ὀπάς. Ἰδοὺ τί διηγοῦνται οἱ κάτοικοι τῆς Τροίηδος περὶ τῆς μῦρτου ταύτης.

Ἡ βασίλισσα Φαίdra, καθ' ἣν ἐποχὴν ἠγάπα τὸν Ἰππόλυτον, ἔμενε τὴν ἡμέραν ὄλην λιτόψυχος, κατακεκλιμένη ὑπὸ τὸ αὐτὸ δένδρον, τὸ ὁποῖον βλέπει κανεὶς καὶ σήμερον. Πλήττουσα ἐκ θανάσιμου μελαγχολίας ἡ βασίλισσα, ἔσυρε τὴν χρυσὴν καρφίδα, ἡ ὁποία συνεκράτει τὴν ζανθὴν τῆς κόμην καὶ ἤρχισε νὰ τρυπᾷ τὰ φύλλα τοῦ δενδρυλλίου, τοῦ φέροντος τὰς ἀρωματώδεις ῥᾶγας. Ἀπολέσασα τὸν ἀθῶον, τὸν ὁποῖον κατε-

δίωκε δι' αἱμομίκτου αἵματος ἡ Φαίdra, καθὼς γνωρίζεις, ἀπέθανεν ἄθλιως, κλεισθεῖσα εἰς τὸ δωμάτιόν της καὶ ἀπαγγονισθεῖσα διὰ τῆς χρυσῆς τῆς ζώνης. Οἱ δὲ θεοὶ ἠθέλησαν ὅπως ἡ μῦρτος ἐξακολουθῆσεν καὶ κατόπιν νὰ φέρῃ ἐπὶ τῶν νέων τῆς φύλλων τῆς βελόνης τὰ κεντήματα ὡς μαρτύριον τοῦ ἀπείρου πόνου, τὸν ὁποῖον ἐστέγασεν. Ἐδρεψα ἐν τῶν φύλλων τούτων καὶ τὸ ἐποποθέτησα εἰς τὸ προσκεφάλαιον τῆς κλίνης μου, ὅπως μοῦ ἐνημιζῆ πάντοτε, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐγκαταλείπεται κανεὶς εἰς τὴν μανίαν τοῦ ἔρωτος, ἀλλὰ νὰ συμμορφοῦται μὲ τὴν θεωρίαν τοῦ Ἐπικούρου, τοῦ διδασκάλου μου, ὅστις ἀποκαλεῖ τὴν ἥδονην ἐπίφοβον. Ἀληθῶς εἶπεν ὅμως ὁ ἔρως εἶνε ἀσθένεια τοῦ ἥπατος καὶ κανεὶς δὲν εἶνε ποτε βεβαίος ὅτι δὲν θὰ πέσῃ ἀσθενῆς.

Ὁ Παφνούτιος ἠρώτησε:

— Καὶ ποῖαι εἶνε τὰ ἡδονὰ σου, Δωρῖων:

Ὁ Δωρῖων ἀπήνησεν περιλύτως:

— Δὲν ἔχω παρὰ μίαν ἥδονην, ἡ ὁποία ὁμολογῶ ὅτι δὲν εἶνε ἡ ὀζητέρα τὴν ὄνειροπόλησιν. Ἐχω κανεὶς κακὸν στόμαχον δὲν πρέπει νὰ ἀναζητῆ ἄλλας.

Ὁ Παφνούτιος, ἐπωφελούμενος τῶν τελευταίων αὐτῶν λόγων, ἠθέλησε νὰ μυσῆσεν τὸν ἐπικούριον εἰς τὰς πνευματικὰς ἡδονὰς, τὰς ὁποίας παρέχει ἡ ἐνατένισις τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ἤρχισεν:

— Ἀκουσον τὴν ἀλήθειαν, Δωρῖων, καὶ δεῦρο τὸ φῶς.

Ἄλλ' ἐνῶ ἐφώναζεν ὁ Παφνούτιος, εἶδε πανταχόθεν τὰς κεφαλὰς καὶ τοὺς βραχίονας νὰ στρέφονται πρὸς αὐτὸν καὶ νὰ τοῦ ἐπιβάλλου νὰ σιωπῆσῃ. Ἡ σιγὴ εἶχεν ἀποκατασταθῆ πλήρης εἰς τὸ θέατρον καὶ ἀντήχησαν ἀμέσως οἱ ἦχοι ἠρωϊκοῦ ἐμβατηρίου.

Ἡ παράστασις ἤρχισεν. Ἡ σκηνὴ παριστά πυραμιδοειδῆ τάφον ὑψούμενον εἰς τὸ μέσον. Ἐβλεπέ τις στρατιώτας νὰ ἐξέρχονται τῶν σκηνῶν καὶ νὰ ἐτοιμάζονται εἰς ἀναχώρησιν. ὅπταν ὡς ἐκ φοβεροῦ θαύματος ἕνα νέφος ἐκάλυψε τὴν κορυφὴν τῆς ἀναθηματικῆς στήλης. Ἐπειτα, ἀποῦ τὸ νέφος διελύθη, ἡ σκιά τοῦ Ἀχιλλέως ἐνεφανίσθη περιβελημένη χρυσοῦ πανοπλίαν. Ἐκτείνων τὸν βραχίονα πρὸς τοὺς πολεμιστάς ὁ ἥρωας ἐφαίνετο μέγας. «Πῶς λοιπὸν φεύγετε, τέκνα τοῦ Δαναοῦ, ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν πατρίδα, τὴν ὁποίαν δὲν θὰ ἐπανίδω πλέον, καὶ ἀφίνετε οὕτω τὸν τάφον μου ἀνευ θυσῶν;» Ἦδη οἱ κρᾶτιστοι τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγῶν συνωθοῦντο περὶ τὸ ἐπιτυμβίου. Ὁ Ἀκάμας, ὁ

υἱὸς τοῦ Θησέως, ὁ γηραιὸς Νέστωρ καὶ ὁ σκῆπτροφόρος Ἀγαμέμνων ἠτένιζον τὸ θαῦμα. Ὁ νεαρὸς υἱὸς τοῦ Ἀχιλλέως Πύρρος ἔμενε πρηνὴς ἐπὶ τοῦ γῶματός, ὁ δὲ Ὀδυσσεύς τὸν ὁποῖον ἀνεγνώριζε τις ἐκ τοῦ πηλιδίου του, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξέφευγεν ἡ βοστρυχώδης κόμη, ἐφαίνετο διὰ τῶν νευμάτων του ἐπιδοκιμάζων τὸν ἥρωα. Συνεζήτην ἤδη μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ ἐμάντευε τις τοὺς λόγους τῶν.

— Ὁ Ἀχιλλεὺς, ἔλεγεν ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης, ἀποθανὼν ἐνδόξως διὰ τὴν Ἑλλάδα, χροῖζει πάσης τιμῆς. Ζητεῖ ὅπως ἡ θυγάτηρ τοῦ Πριάμου, ἡ παρθένος Πολυξένη, θυσιασθῆ ἐπὶ τοῦ τάφου του, καὶ πρέπει νὰ εἰσακουσώμεν, ὡς Δαναοί, τὴν σκιάν τοῦ ἥρωος καὶ νὰ εὐφρανθῆ ἐν τῷ Ἄδῃ ὁ υἱὸς τοῦ Πηλέως.

Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλείων ἀπήνησεν:

— Ἄς φεισθῶμεν τῶν παρθένων τῆς Τρωάδος, τὰς ὁποίας ἀπεσπάσαμεν ἐκ τῶν βωμῶν. Ἄρκετὰ δευρὸν εὐτυχον εἰς τὴν περιφημον γενεάν τοῦ Πριάμου.

Ὁμίλει οὕτως, διότι εἶχεν ὡς συνέυον τὴν ἀδελφὴν τῆς Πολυξένης. Καὶ ὁ περὶ τοῦ Ὀδυσσεὺς τὸν ἐμέμφετο, διότι ἐπροτίμα τῆς Κασσάνδρας τὴν κλίνην ἀπὸ τοῦ Ἀχιλλέως τὸ δῶρον.

Οἱ Ἕλληνες ὄλοι τὸν ἐπεδοκιμάζον διὰ τῆς κλαγγῆς τῶν συγκρουομένων ὄπλων τῶν. Ὁ θάνατος τῆς Πολυξένης τέλος ἀπεφασίσθη καὶ ἡ εἰσακουσθεῖσα σκιά τοῦ Ὀδυσσεὺς ἐξηφανίσθη. Ἡ μουσικὴ ἐνθουσιωδῶς ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε κλαυθμυρὰ συνῴδευε τὰ συναισθήματα τῶν προσώπων καὶ τὸ ἀκροατήριον ἐξερράγη εἰς χειροκροτήματα.

Ὁ Παφνούτιος, ὅστις ἀνήγαγεν ὄλα εἰς τὴν θεῖαν ἀλήθειαν, ἐψιθύρισε.

— Ὁ μῦθος αὐτὸς ἀποδεικνύει πόσον ἦσαν σκληροὶ οἱ λάτραι τῶν ψευδῶν θεῶν.

— Ὅλοι αἱ θρησκείαι προκαλοῦν ἐγκλήματα, ἀπήνησεν ὁ ἐπικούριος· εὐτυχῶς ἕνας Ἕλληνας ἐνθεον σοφίαν ἠλευθέρωσε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν μάταιον τρόπον τοῦ ἀγνώστου.

Ἡ Ἐκάβη ἐν τοσοῦτῳ μὲ διάχυτον τὴν λευκὴν τῆς κόμην, μὲ τὰ φορέματα ἐσχυμένα ἐξῆρχετο τῆς σκηνῆς, εἰς τὴν ὁποίαν εὕρισκετο αἰχμάλωτος. Βαθὺς στεναγμὸς ἀνεδόθη δταν εἶδεν ἐμφανιζομένην τὴν τελειάν αὐτὴν εἰκόνα τῆς δυστυχίας. Εἰδοποιηθεῖσα ἡ Ἐκάβη ἀπὸ προφητικόν τι δναιρον ὠλόλυξε διὰ τὴν θυγατέρα της καὶ δι' ἑαυτήν. Ὁ Ὀδυσσεὺς πλησιάζων τῆς ἐζήτην τὴν Πολυξένην καὶ ἡ γηραιὰ μήτηρ ἀπέσπα τὰς τρίχας, ἐσχίξε μὲ τοὺς ὄνυχας τὰς παρειὰς καὶ κατεφίλει τὸν σκληρὸν αὐτὸν ἀνθρω-

πον, δστις τηρῶν τὴν ἀτάραχον γλυκύτητά του ἐφαίνετο λέγων :

— Ἔσο φρόνιμος, ὦ Ἐκάβη, καὶ ὑποχώρησον εἰς τὴν ἀνάγκην. Ὑπάρχουν καὶ εἰς τοὺς ἰδικούς μας οἴκους γηραιαὶ μητέρες, αἱ ὁποῖαι κλαίουσιν τὰ τέκνα των τὰ κοιμώμενα τὸν αἰώνιον ὕπνον ὑπὸ τὰ πεῦκα τῆς Ἰδης.

Καὶ ἡ Κασσάνδρα, βασίλισσα ἄλλοτε τῆς ἀκραζούσης Ἀσίας καὶ ἤδη αἰχμάλωτος, ἐπιλωγὼν διὰ τοῦ κοινορτοῦ τὴν ἀτυχή κεφαλὴν.

Καὶ ἰδοὺ αἰφνης σύρουσα τῆς σκηνῆς τὸ παραπέτασμα παρουσιάζεται ἡ Παρθένος Πολυξένη. Μία πάνδημος φρικίασις ἐτάραξε τοὺς θεατὰς ὄλους τοὺς ἀναγνωρίσαντας τὴν Θαΐδα. Ὁ Παφνούτιος ἐπανεῖδε τὴν ὁποίαν ἐζητεῖ. Μετὸν λευκὸν τῆς βραχίονα συνεκράτει ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς τὸ βαρὺ παραπέτασμα καὶ ἀκίνητος ὁμοίωζε μὲ ὠραῖον ἀγαλμα. Περιφέρουσα πῆριξ αὐτῆς τὸ ἥμερον βλέμμα τῶν ἰοειδῶν ὀφθαλμῶν τῆς γλυκεῖα καὶ ὑπερήφανος, ἐπροξένει εἰς ὄλους τὴν τραγικὴν φρικίασιν τῆς καλλονῆς. Ψίθυρος ἐπαίνων ἠγέρθη καὶ τεταραγμένος ὁ Παφνούτιος, συκρατῶν διὰ τῶν χειρῶν τὴν καρδίαν, ἐστέναζεν :

— Διατί λοιπόν, Θεέ μου, δίδεις τοιαύτην δύναμιν εἰς ἓνα τῶν πλασμάτων σου ;

Καὶ ὁ Δωρίων ἡρεμώτερος ἔλεγεν :

— Βεβαίως, τὰ ἄτομα τὰ ὁποῖα στιγμιαίως συνεδυάσθησαν ὅπως ἀποτελέσουν τὴν γυναῖκα ταύτην, παρουσιάζουν ἔνωσιν εὐάρεστον εἰς τὰ ὄμματα· ἀλλὰ τοῦτο εἶνε ἀπλοῦν παίγνιον τῆς φύσεως καὶ τὰ ἄτομα δὲν γνωρίζουν τί κάμνουν, μίαν δὲ ἡμέραν θά χωρισθοῦν μετὴν ἰδίαν ἀδιαφορίαν, μετὴν ὁποίαν καὶ ἠνώθησαν. Ποῦ εἶνε τώρα τὰ ἄτομα, τὰ ὁποῖα ἀπέτελεσαν τὴν Θαΐδα ἢ τὴν Κλεοπάτραν! Δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι αἱ γυναῖκες εἶνε κάποτε ὠραῖαι, ὑπόκεινται ὅμως εἰς ἐνοχλητικὰς παραμορφώσεις καὶ εἰς ἀηδεῖς ἐνοχλήσεις. Αὐτὸ δὲ σκέπτονται ἀκριβῶς οἱ σοφοί, ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας οἱ κοινοὶ τῶν ἀνθρώπων δὲν δίδουν οὐδεμίαν προσοχὴν εἰς τὰ τοιαῦτα. Καὶ αἱ γυναῖκες ἐμπνέουν τὸν ἔρωτα, μολονότι εἶνε πρᾶλογον νὰ τὰς ἀγαπᾶ κανεὶς.

Οὕτως ὁ φιλόσοφος καὶ ὁ ἀσκητὴς ἠτένιζαν τὴν Θαΐδα καὶ ἠκολούθουν τὴν σκέψιν των μὴ βλέποντες τὴν Ἐκάβην, ἢ ὁποῖα στραφεῖσα πρὸς τὴν θυγατέρα τῆς ἔλεγε διὰ τῶν νευμάτων :

— Δοξίμασον νὰ κάμψῃς τὸν σκληρὸν Ὀδυσσεᾶ καὶ ὁμίλησέ του διὰ τῶν δακρῶν, τῆς καλλονῆς, τῆς νεότητός σου!

Ἡ Θαΐς, ἢ μᾶλλον ἡ Πολυξένη ἀφῆκε νὰ

πέσῃ τῆς σκηνῆς τὸ παραπέτασμα. Ἐπροχώρησεν ἐν βῆμα καὶ αἱ καρδίαι ὄλοι· ἐσαγγνεύθησαν. Καὶ ὅταν δι' εὐγενούς καὶ ἐλαφροῦ βήματος ἐπλησίασε τὸν Ὀδυσσεᾶ, ὁ ρυθμὸς τῶν κινήσεών τῆς, τὸν ὁποῖον συνᾶδεν ὁ ἦχος τοῦ αὐλοῦ, ἔκαμνεν ὄλους νὰ σκεφθοῦν εὐτυχεῖς ἀναπολήσεις. Ἐφαίνετο ὅτι ἡ γυνὴ ἐκείνη ἦτο τὸ θεῖον κέντρον τῆς κοσμικῆς ἀρμονίας, καὶ μόνον αὐτὴν ἔβλεπον καὶ πᾶν ἄλλο ἐχάνετο εἰς τὴν ἀκτινοβολίαν τῆς.

Ἐν τσοῦτω τὸ δράμα ἐξηκολούθει.

Ὁ φρόνιμος υἱὸς τοῦ Λαέρτου ἀπέστρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐκρυπτεν ὑπὸ τὸν μανδύαν τὴν χεῖρα, ὅπως ἀποφύγῃ τὰ βλέμματα καὶ τὰ φιλήματα τῆς ἱκέτιδος. Ἡ παρθένος τοῦ ἐνευσε νὰ μὴ φοβῆται πλεόν καὶ τὰ βλέμματά τῆς τὰ ἥμερα ἐδήλουν :

— Θὰ σὲ ἀκολουθήσω, ὦ Ὀδυσσεῦ, διότι πρέπει νὰ ὑποκύψω εἰς τὴν ἀνάγκην καὶ διότι ἐπιθυμῶ νὰ ἀποθάνω. Θυγάτηρ τοῦ Πριάμου καὶ ἀδελφὴ τοῦ Ἑκτορος, δὲν θέλω ἢ κλίνῃ μου ἢ ἄλλοτε θεωρουμένη ἀξία βασιλέων, νὰ δεχθῆ οὐδένα ξένον κύριον. Ἐγκαταλείπω ἐλευθέρως τὸ φῶς τῆς ἡμέρας.

Ἡ Ἐκάβη ἀκίνητος ἐν τῷ κοινορτῷ ἠγέρθη αἰφνης καὶ προσεκολλήθη δι' ἀπηλπισμένου ἐναγκαλισμοῦ εἰς τὴν θυγατέρα τῆς. Ἡ Πολυξένη ἠλευθερώθη μὲ γλυκύτητα ἀπὸ τοὺς γηραιούς βραχίονας οἱ ὁποῖοι τὴν ἐκράτουν. Ἐνόμιζε τις ὅτι ἤκουεν :

— Μὴν ἐκτίθεσαι εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ δεσπότου, ὦ μητὴρ, καὶ μὴ περιμένης νὰ σὲ ἀποσπάσουν καὶ νὰ σὲ σύρουν ἀσθεῖς. Δῶσέ μου μᾶλλον τὴν ἐρρυτιδωμένην χεῖρα, φιλάττη μητὴρ, καὶ πλησίασε εἰς τὰ χεῖλη μου τὰς αὐλακωμένας παρειάς σου.

Ἡ ὀδύνη ἦτο ὠραία ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς Θαΐδος καὶ τὸ πλῆθος τὴν νύγωνμόνει, διότι ἐνεδύετο μὲ ὑπέροχον χάριν τὰς μορφὰς καὶ τὰς ἀγωνίας τῆς ζωῆς, ὁ δὲ Παφνούτιος, συγχωρῶν εἰς αὐτὴν τὴν λάμψιν τοῦ παρόντος χάριν τῆς μετανοίας τοῦ μέλλοντος, ὑπερηφανεύετο ἀπὸ τώρα διὰ τὴν ἀγίαν, τὴν ὁποίαν θὰ ἐδίδεν εἰς τοὺς οὐρανοῦς.

Ἡ παράστασις ἔληγεν. Ἡ Ἐκάβη ἐπέσεν ὡς νεκρά, ἢ δὲ Πολυξένη, ὀδηγουμένη ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεᾶ, ἐπροχώρησε πρὸς τὸν τάφον, τὸν ὁποῖον περιεκύκλουν τῶν πολεμιστῶν οἱ ἐκλεκτότεροι. Ὑπὸ τὰ πένημα ἄσπρα ἀνῆλθε τὸν ἐπιτύμβιον, εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὁποῖου ὁ υἱὸς τοῦ Ἀχιλλέως διὰ χρυσοῦ κυπέλλου ἔθηκε σπονδάς εἰς τὴν σκιάν τοῦ ἥρωος. Καὶ ὅταν ὁ ἱερεὺς

ὑψωσε τοὺς βραχίονας διὰ νὰ τὴν ἀρπάσῃ, ἐκείνη ἐνευσε ὅτι ἤθελε νὰ ἀποθάνῃ ἐλευθέρα, ὅπως ἐνέπρεπεν εἰς βασιλέως θυγατέρα. Ἐπειτα σχίζουσα τὸν χιτῶνα, παρουσίασε γυμνὴν τῆς καρδίας τὴν θέσιν καὶ ὁ Πύρρος, ἀποστρέφων τὴν κεφαλὴν, ἐβύθισε τὴν ροφαίαν. Δι' ἐπιδεξίου τεχνάσματος τὸ αἷμα ἐτοξεύθη ἀφθονον ἐκ τοῦ παλλεύκου στήθους τῆς παρθένου, ἢ ὁποῖα μετὴν κεφαλὴν συνεστραμμένην, μετὸς ὀφθαλμοῦς πλήρεις ἀπὸ τὴν φρίκην τοῦ θανάτου, ἐπέσε σεμνοπρεπῶς.

Ἐνῶ οἱ πολεμιστὰι ἐκάλυπτον τὸ θῆμα καὶ τὸ ἐστόλιζον μὲ κρίνα καὶ ἀνεμώνας, κραυγαὶ τρόμου καὶ λυγμοὶ διέσχίζον τὸν ἀέρα, ὁ δὲ Παφνούτιος, ὑφούμενος ἐπὶ τοῦ θρανίου του, ἐπροφήτευσε μεγάλῃ τῇ φωνῇ :

— Ταπεινοὶ λάτραι τῶν δαιμόνων, ἐθνικεὶ καὶ σεις Ἀρειανοί, ἀτιμώτεροι τῶν εἰδωλολατρῶν, ἀκούσατέ με. Ὅ,τι εἶδατε ἐδῶ ἀποτελεῖ μίαν εἰκόνα καὶ ἓνα σύμβολον. Ὁ μῦθος περικλείει μυστικὴν σημασίαν καὶ ταχέως θὰ ἴδητε τὴν

γυναῖκα αὐτὴν θυομένην ὡς ἄρτον μεταλήψεως εἰς τὸν ἀναστάντα Θεόν.

Ἦδην τὸ πλῆθος ἀπεχώρει εἰς σκοτεινὰ κύματα διὰ τῶν διαδρόμων. Ὁ ἀββᾶς τῆς Ἀντιόνης διαφυγὼν τοῦ ἐκπλήκτου Δωρίωνος ἐφθασεν εἰς τὴν θύραν προφητεύων ἀκόμη.

Μίαν ὥραν βραδύτερον ἔκρουε τὴν θύραν τῆς Θαΐδος.

Ἡ κωμῶδὸς κατῶκει τότε εἰς τὴν πλουσίαν συνοικίαν τῆς Ρακώτιδος, πλησίον τοῦ τάφου τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς οἰκίαν κυκλουμένην ἀπὸ συσκίους κήπους, ὅπου ὑφούντο τεχνητοὶ βράχοι καὶ ἔρρεον ὑπὸ τὰς λεύκας ρυάκια. Γηραιὰ μαύρη δούλη φορτωμένη δακτυλίους ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ τὸν ἠρώτησε τί ἤθελεν.

— Θέλω νὰ ἴδω τὴν Θαΐδα, ἀπήντησεν· μάρτυς μου ὁ Θεὸς ὅτι διὰ τοῦτο καὶ μόνον ἦλθα.

Ἐπειδὴ ἔφερε πλούσιον χιτῶνα καὶ ὠμίλει ἐπιβλητικῶς, ἡ δούλη τὸν εἰσήγαγε.

— Θὰ εὕρῃς τὴν Θαΐδα, τοῦ εἶπεν, εἰς τὸ ἄντρον τῶν νυμφῶν.

Τέλος τοῦ Α' μέρους.

Ο ΕΠΙΒΑΤΗΣ ΤΗΣ Α' ΘΕΣΕΩΣ

Ἐπιβάτης τῆς πρώτης θέσεως, μόλις προγευματίας εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν καὶ ὀλίγον εὐδιάθετος ἐκ τοῦ οἴνου, ἐπὶ τοῦ βελουδίνου κκαπατέ, ἐτανύσθη ἠδέως καὶ ἀπεκοιμήθη. Δὲν εἶχε κοιμηθῆ πέντε λεπτά, ὅτε ἤνοιξε τοὺς μαύρους ὀφθαλμούς του, ἐκύτταξε τὸν ἀπέναντί του καθήμενον, ἐχαμογέλασε καὶ εἶπε :

— Ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας μου, αἰωνία του ἢ μνήμη, εἶχε τὴν ἀδυναμία νὰ τοῦ ζοῦν μετὰ τὸ γεῦμα ἢ ὑπρέτριάς τις πατούσαις του. Ἐγὼ τοῦ ἔμοιασα καθ' ὀλοκληρίαν, μετὴν διαφορὰν μόνον, ὅτι κάθε φορὰν μετὰ τὸ γεῦμα ζυῶ ὄχι τις πατούσαις ἀλλὰ τὴ γλώσσα καὶ τὸν νοῦ μου. Μοῦ ἀρᾶσει, ὁμολογῶ τὴν ἁμαρτίαν μου — νὰ φλωαρῶ μὲ γεμᾶτο τὸ στομάχι. Μήπως σὰς ἐνοχλῶ ;

— Ἄ! καθόλου, εἶπεν ὁ ἀπέναντί του.

— Ὑστερον ἀπὸ ἓνα καλὸν γεῦμα, δι' ἐμὲ καὶ ἐλαχίστη ἀφορμὴ ἀρκεῖ νὰ μοῦ φέρῃ εἰς τὸ κεφάλι ἓνα σωρὸ μεγάλας ἰδέας. Παραδείγματός

χάριν, πρὸ ὀλίγου εἶδαμεν κοντὰ εἰς τὸ μπουφέ δύο νεαροὺς κυρίους καὶ ἠκούσατε πῶς ὁ ἓνας συνεχαίρετο τὸν ἄλλον ἐπὶ τῇ ἀποκτησίᾳ φήμης.

«Σὰς συγχαίρω· σεις, λέγει, ἀπεκτηθήσατε πλέον φήμην καὶ ἀρχίζετε νὰ κατακτᾶτε τὴν δόξαν». Θὰ εἶνε προφανῶς ἠθοποιοὶ ἢ μικροσκοπικοὶ ἐφημεριδογράφοι. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται περὶ αὐτῶν.

Ἐμένα μὲ ἀπασχολεῖ τώρα τί κυρίως πρέπει νὰ ἐνοηθῇ κανεὶς ὅταν λέγῃ δόξα ἢ φήμη; Πῶς τὸ κρίνετε σεις; Ὁ Πούσκη ἀπεκάλει τὴν δόξαν «μπαλώμα χρυσοκέντητο ραμμένο σὲ κουρέλι». Ὅλοι ἡμεῖς τὴν ἐνοοῦμεν ὅπως τὴν ἐνόει καὶ ὁ Πούσκη, δηλαδὴ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ὑποκειμενικῶς, κανεὶς ὅμως δὲν ἔδωκεν ἀκόμη σαφῆ, λογικὸν ὄρισμόν τῆς λέξεως ταύτης. Ἐγὼ δὲν ἠξέυρω τί θὰ ἔδωκα διὰ τὸν ὄρισμόν αὐτόν.

— Πρὸς τί ἡ τόση σας ἐπιθυμία;

— Ἰδοῦ, φίλε μου· ἂν ἐγνωρίζαμεν τί ἐστὶ δόξα, ἴσως θὰ ἠμπορούσαμεν νὰ μάθωμεν καὶ τὸν τρόπον νὰ τὴν ἀποκτηθῶμεν. Πρέπει νὰ σὰς

παρατηρήσω, κύριέ μου, ότι, όταν ήμουν νεώτερος, με όλην τήν δύναμιν τῆς ψυχῆς μου προσεπάθουν νὰ ἀποκτήσω φήμην. Ἡ δημοτικότης ἦτο ἡ μανία μου. Δι' αὐτὴν ἐσπούδαζα, εἰργάσθην, ἐπὶ νύκτας δὲν ἐκοιμήθην, ἔμεινα νῆστις καὶ ἔχασα τὴν υἰγιάν μου. Καὶ νομίζω, κατὰ τὴν ἀπαθῆ κρίσιν μου, εἶχα ὅλα τὰ προσόντα νὰ τὴν ἀποκτήσω. Πρῶτον, εἶμαι μηχανικός. Μέχρι τοῦδε, ἔχω κατασκευάσει ἐν Ρωσίᾳ περὶ τὰς εἴκοσι μεγαλοπρεπεῖς γεφύρας, ἴδρυσά εἰς τρεῖς πόλεις ὑδραγωγεία, εἰργάσθην ἐν Ρωσίᾳ, ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Βελγίῳ. Δεύτερον, ἔγραψα πλείστα εἰδικὰ ἄρθρα περὶ τῆς ἐπιστήμης μου πραγματευόμενα. Τρίτον, κύριέ μου, ἐκ παιδικῆς μου ἡλικίας εἶχα κλίσιν εἰς τὴν χημείαν ἀσχολούμενος εἰς τὴν ἐπιστήμην ταύτην κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς μου, ἀνεκάλυψα μέσα διὰ τῶν ὁποίων εὐρίσκονται ὀργανικά τινα ὀξέα, οὕτως ὥστε τὸ ὄνομά μου εἰμπορεῖτε νὰ τὸ εὐρετε εἰς ὅλα τὰ εὐρωπαϊκά συγγράμματα. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα διετέλουν εἰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν, ἔφθασα μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ πολιτικοῦ συμβούλου καὶ ἔχω ἀκηλίδωτον τὸ φύλλον ποιότητος. Δὲν θέλω νὰ σᾶς κουράσω, ἀριθμῶν τὰς ὑπηρεσίας καὶ τὰς ἐργασίας μου, σᾶς λέγω μόνον ὅτι ἔπραξα περισσότερα ἀπὸ ἄλλους φημισμένους. Τί τὰ θέλετε; Ἴδού, εἶμαι πλέον γέρον, πλησιάζω νὰ καταστῶ ἀχρηστος, καὶ εἶμαι γνωστός, νὰ, ὅσον καὶ ἐκεῖνο τὸ μαῦρο σκυλὶ ποῦ τρέχει ἐπάνω εἰς τὸ ἐπίχωμα τοῦ σιδηροδρόμου.

— Ποῦ τὸ ξεύρετε; ἴσως καὶ σεῖς νὰ εἴσθε γνωστός...

— Χμ... λοιπὸν τότε ἂς δοκιμάσωμεν... Εἰπέτέ μου, ἠκούσατέ ποτε τὸ ἐπιθετὸν Κρηκουνῶφ;

Ὁ ἀπέναντι ἀνύψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν στέγην, ἐσκέφθη, καὶ ἀρνητικῶς ἀνένευσε διὰ τῆς κεφαλῆς.

— Ὁχι, δὲν ἤκουσα... εἶπε.

— Εἶνε τὸ ἐπιθετὸν μου... Σεῖς εἴσθε ἄνθρωπος ἀνεπτυγμένος καὶ ἡλικιωμένος, οὐδέποτε ἀκούσατέ περὶ ἐμοῦ—ἀπόδειξις πιστικῆ! Προφανῶς, προσπαθῶν νὰ γείνω γνωστός, δὲν ἔκαμνα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔπρεπε. Δὲν ἐγνώριζα τὰ πραγματικὰ μέσα καὶ ἐπιθυμῶν νὰ συλλάβω τὴν δόξαν ἀπὸ τὴν οὐράν, ἐπῆγα ἀπὸ τὸ ἀντιθετὸν μέρος.

— Καὶ ποῖα εἶνε τὰ πραγματικὰ μέσα;

— Ποιὸς διάβολος τὰ ξεύρει; Θὰ εἰπῆτε ἴσως: τάλαντον; μεγαλοφυΐα; ὑπεροχὴ; Κάθε ἄλλο, κύριέ μου... Παραλλήλως πρὸς ἐμὲ ἔζων καὶ ἕκαμνον τὸ στάδιόν των ἄνθρωποι, ἐν συγκρίσει

πρὸς ἐμὲ κοῦφοι, μηδαμῖνοι καὶ μάλιστα ἔλεεινοί. Εἰργάζοντο χιλιάκις ὀλιγώτερον ἀπὸ ἐμὲ, καὶ χωρὶς κανένα ζῆλον, δὲν διεκρίνοντο διὰ τὸ τάλαντόν των, δὲν ἐπεδίωκαν φήμην, κυττάζετε τους! Τὸ ὄνομά των θὰ τὸ ἰδῆτε εἰς ὅλας τὰς ἐφημερίδας, θὰ τὸ ἀκούσετε εἰς ὅλας τὰς ὀμιλίαις! Ἄν δὲν ἐβαρύνθητε ν' ἀκούετε, θὰ σᾶς φέρω παράδειγμα: Εἶνε κάμποσα χρόνια ποῦ κατεσκευάσα εἰς τὴν πόλιν Κ. μίαν γέφυραν. Πρέπει νὰ σᾶς πῶ πῶς εἰς τὴν βρωμόπολιν αὐτὴν ἦτον μιὰ μονοτονία φοβερά. Ἄν δὲν ἦταν ἡ γυναίκες καὶ τὰ χαρτιά, μποροῦσα νὰ χάσω τὸ νοῦ μου ἐκεῖ. Λοιπὸν, γιὰ νὰ διασκεδάσω τὴν στενοχωρίαν μου, ἐγνωρίσθην ἐκεῖ μὲ μιὰ ψευδοαἰδὸν. Δὲν ἤξεύρω τί διάβολο τῆς εὐρίσκαν καὶ ἦτον ὄλος ὁ κόσμος ξετρελλαμένος μ' αὐτὴν. Τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν ἦτον παρὰ μιὰ συνειθισμένη, ποῦ τέτοιαις εἶνε πολλαῖς. Μιὰ κοπέλλα κούφη, μωρὰ καὶ ἀπληστος. Ὁλος ὁ βίος της συνίστατο μόνον εἰς τὸ νὰ ζῆ ὅπως τὰ φυτά. Ὅσον διὰ τὸ ἐπαγγελμά της θεωρεῖτο κοκότα, ὅταν δὲ ἤθελον νὰ κάμουν λόγον περὶ αὐτῆς φιλολογικῶς, τὴν ἀπεκάλουν ἠθοποιὸν καὶ αἰοιδόν. Ἄλλοτε ἤμουν ἐνθουσιασμένος μὲ τὸ θέατρον, ἀντικειμενικῶς δὲν ἤξευρα νὰ βλέπω, ὡς ἐκ τοῦτου τὸ ἀπατηλὸν τοῦτο παιγνίδιον τῆς ὀνομασίας τῆς ἠθοποιου, δὲν ἤξεύρω πῶς διάβολο, μὲ ἐξώργιζε φοβερά. Νὰ καλῆται ἠθοποιὸς ἢ καὶ αἰοιδὸς ἢ ψευδοτραγουδίστρα μου εἶχε τόσον δικαίωμα ὅσον καὶ νὰ τιτλοφορῆται κλειδαροῦ ἢ μαγειρίσσαι. Ἦτον ἓνα πλάσμα ἀπολύτως ἀνευ ἀξίας τινὸς καὶ ἀνευ αἰσθήματος. Κατὰ τὴν κρίσιν μου, ἐτραγουδοῦσε ἔλεεινά, ὅλον δὲ τὸ θέλημα τῆς «τέχνης» της συνίστατο εἰς τὴν ἐπίκαιρον ἀνατίναξιν τοῦ ποδὸς της καὶ εἰς τὸ ὅτι δὲν προσεβάλλετο ὅταν τὴν ἐπισκέπτοντο εἰς τὸ καλλυντήριόν της. Ἐξέλεγε συνήθως τὰ μεταφρασμένα κωμειδύλλια μετ' ἀσμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα τῆς εἶδιδετο ευκαιρία νὰ φορέσῃ στενὴν ἀνδρικήν στολήν. Μ' ἓνα λόγον ἦτο ἀηδία! Τὸ μόνον καλὸν ποῦ εἶχε ἦτον ὁ ὠραῖος λαϊμὸς καὶ τὰ παχειὰ της πόδια. Τὰ εἰταίριασα μαζύ της ὀλίγας ἡμέρας προτοῦ περατωθῶν αἱ ἐργασίαι. Τώρα δόσετε παρακαλῶ προσοχὴν. Ὡς ἐνθυμούμαι, τὰ ἐγκαίνια τῆς νέας γεφύρας ἐγένιναν πανηγυρικῶς. Ἐφάλη δοξολογία, ἐξεφωνήθησαν λόγοι, ἐστάλησαν τηλεγραφήματα καὶ τὰ λοιπά. Ἐγὼ, ξεύρετε, περιεφερόμην πλησίον εἰς τὸ ἔργον μου ὡς δημιουργός. Εἶνε περασμένα πράγματα καὶ δὲν ἀξίζει νὰ μετριοφρονῆ κανεὶς, διὰ τοῦτο εἰμπορῶ νὰ σᾶς πῶ ὅτι ἐγένεε μιὰ λαμπρὰ γέφυρα! Ὁχι γέφυρα πλέον ἀλλὰ ζωγραφία, ἀριστοῦργημα! Ἐκάστη δοκός, κάθε κιγκλῖς,

μόνον ποῦ δὲν ὠμιλοῦσαν. Καλλιτεχνικώτερον ἔργον οὔτε ὁ διάβολος αὐτὸς θὰ εἰμποροῦσε νὰ ἐπινοήσῃ, ὅταν λάβῃ μάλιστα κανεὶς ὑπ' ὄψιν τὸ εὐτελέστατον ποσὸν ποῦ εἶχεν ὀρισθῆ διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς γεφύρας. Συνεκινούμην δὲ περισσότερο, καθόσον εἰς τὰ ἐγκαίνια παρέστη ὅλη ἡ πόλις. «Αἶ, ἐνόμιζα, τώρα ὅλα τὰ μάτια θὰ πῆσουν ἐπάνω μου. Ποῦ νὰ πάγω νὰ κρυφθῶ; Ἄδικα ὅμως, φίλε μου, ἀνησυχοῦσα. Ἐκτὸς τῶν ἐν τέλει κανεὶς ἄλλος οὔτε τὴν ἐλαχίστην προσοχὴν εἰδείξε. Στέκονται ὁ κόσμος εἰς τὴν ὄχθην, βλέπουν σὰν χαῖροι τὴν γέφυραν, ποιὸς ὅμως κατεσκευάσε αὐτὴν τὴν γέφυραν; οὔτε τοὺς μέλει. Ἐξάφνα ὅμως τὸ κοινὸν συνεταράχθη: σ... σ... σ... Τὰ πρόσωπα ἠλαρύνθησαν. «Φαίνεται πῶς μὲ παρετήρησαν», ἐσκέφθη. Ναι, περίμενε! Κυττάζω διὰ μέσου τοῦ πλήθους καὶ βλέπω νὰ περνεῖ ἡ ψευδοαἰδὸς μου καὶ κατόπιν της μιὰ συνοδεία ἀπὸ χασομέρηδες ὡς οὐραγία δὲ ὄλης αὐτῆς τῆς πομπῆς παρηκολοῦθουν φευγαλέα τὰ βλέμματα τοῦ πλήθους. Ἦρχισε μυριόστομος ψίθυρος: «Εἶνε ἢ τὰδε... θελκτικὴ! Τί ὠραία σκουλαρικία!» Ἐδῶ μὲ παρετήρησαν κ' ἐμένα... Δύο κάποιοι νεανίσκοι, ἐν κρίνῃ κανεὶς ἀπὸ τὸ μεγάλο καρδί τοῦ λαίμου καὶ τὰ μικρὰ μέτωπα, ἐρασταὶ τῆς σκηναϊκῆς τέχνης, ἐγύρισαν καὶ μ' ἐκύτταζαν, ἐκυττάθησαν μεταξύ των καὶ ἐψιθύρισαν: «αὐτὸς εἶνε ὁ ἐρωμένος της!» Πῶς σᾶς φαίνεται; Ἐνα δὲ σιχαμένο μούτρο μὲ ψηλὸ καπέλο, ἀξύριστο, δὲν ἤξεύρω κ' ἐγὼ ἀπὸ πότε, μὲ σαλιάρικο πηγούνι, ἐστέκετο σιμὰ μου, ἔπειτα ἐστράφη καὶ μοῦ λέγει:

— Ξεύρετε ποῖα εἶνε ἐκεῖνη ἡ κυρία ποῦ πηγαίνει εἰς τὴν ἄλλην ὄχθην; Εἶνε ἢ τὰδε... ἢ φωνὴ της εἶνε κατωτέρα πάσης κριτικῆς, ἀλλὰ εἶνε ἀτόχος αὐτῆς εἰς τὴν ἐντέλειαν... Ἐχει τρόπον ποῦ παίζει μιὰ χαρὰ...

— Δὲν εἰμπορεῖτε νὰ μοῦ πῆτε, ἐρωτῶ τὸ σιχαμένο μούτρο:— ποιὸς κατεσκευάσε αὐτὸ τὸ γεφύρι;

— Νὰ σᾶς πῶ, δὲ ξεύρω! ἀπεκρίθη τὸ μούτρο.— Κάποιος μηχανικός!

— Καὶ τὸν μητροπολιτικὸν νόον τῆς πόλεως σᾶς ποιὸς τὸν ἔκτισε;

— Κι' αὐτὸ δὲν εἰμπορῶ νὰ σᾶς τὸ πῶ.

Ἐπειτα τὸν ἠρώτησα ποιὸς θεωρεῖται εἰς τὴν πόλιν Κ. ὡς καλλίτερος διδάσκαλος, ποιὸς ἐκδίδει τὸν «Ἀγγελιαφόρον τῆς Κ.» καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐρωτήσεις μου τὸ σιχαμένο μούτρο ἀπεκρίθη μὲ ἄγνοιαν.

— Δὲν μοῦ λέγετε, παρακαλῶ, τὸν ἠρώτησα τέλος... Μὲ ποιὸν ζῆ αὐτὴ ἡ αἰοιδός;

— Μὲ ἓνα μηχανικὸν τὸν Κρηκουνῶφ.

— Εἶν' ἀλήθεια πῶς αὐτὴ φορεῖ ξένα μαλλιά;

— Αὐτὸ δὲν εἶν' ἀλήθεια! εἶπε τεθορυβημένο τὸ μούτρο, ραντίζον με διὰ τοῦ σιέλου του. — Ψεῦδος! Συκοφαντία!

— Λοιπὸν, κύριέ μου, πῶς σᾶς φαίνεται αὐτό; Δὲν εἶνε χοῖροι; Αἶ; Ἄλλ' ἀκούσατε... Κήρυκες καὶ διαλαλητάδες τώρα στὸν κόσμον δὲν ὑπάρχουν καὶ τὴν φήμην τὴν διαλαλοῦν μόνον αἱ ἐφημερίδες. Τὴν ἐπαύριον, μετὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς γεφύρας, ἀρπάζω ἀπλήστως τὸν ἐγχώριον «Ἀγγελιαφόρον» καὶ ζητῶ νὰ εὐρω μέσα τὸ ὑποκείμενόν μου: ψάχνω, ψάχνω καὶ τὰς τέσσαρας σελίδας καὶ ἐπὶ τέλους—νὰ! Ζήτω! Διαβάζω: «Χθὲς βοηθούντος ἐξαισίου καιροῦ καὶ ἐν μεγάλῃ συρροῇ κόσμου, παρουσία τοῦ Νομάρχου καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχῶν ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίνια τῆς νέας γεφύρας», κ.τ.λ. Εἰς τὸ τέλος δέ... ὦ Θεὲ μεγαλοδύναμε! «Κατὰ τὰ ἐγκαίνια, ἀκτινοβολοῦσα ἐξ ὠραιότητος, παρέστη, μεταξύ ἄλλων, ἡ προσφίλης εἰς τὸ κοινὸν τῆς Κ. ἡ ἔξοχος καλλιτέχνις τὰδε. Ἐννοεῖται οἰκοθεν ὅτι ἡ ἐμφάνισις της ἐνεποίησεν αἰσθήσιν. Ὁ ἀστὴρ οὗτος ἐφόρει ἐσθῆτα κ.τ.λ.». Περὶ ἐμοῦ δὲ οὔτε μίαν, οὔτε μισὴ λέξι! Ὅσον εὐτελὲς καὶ ἂν εἶνε τὸ πρᾶγμα, ἐγὼ ἐν τούτοις ἐκλαυσα ἀπὸ ἀγανάκτησιν!

Κατεπραῦνθην μὲ τὴν ιδέαν, ὅτι δῆθεν οἱ ἐπαρχιωταὶ εἶνε μωροί, ὅτι δὲν πρέπει κανεὶς νὰ ἔχη ἀξιώσεις ἀπὸ αὐτούς, ὅσον δὲ διὰ φήμην πρέπει νὰ ὑπάγῃ εἰς ἀνεπτυγμένα κέντρα, εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην εὐρίσκετο εἰς Πετροῦπολιν ἐν ἔργον μου, ὑποβλήθην εἰς διαγωνισμόν. Ὁ καιρὸς τοῦ διαγωνισμοῦ ἐπλησίαζε.

Ἀπεχαιρέτησα τὴν πόλιν Κ. καὶ ἀνεχώρησα εἰς Πετροῦπολιν. Πρέπει νὰ σᾶς πῶ, ὅτι δὲν εἶμαι ἄνθρωπος κακομαθημένος, δὲν εἶμαι ἀπὸ ἐκείνους τοὺς κοιλοδοῦλους οὔτε τὰς διαθέσεις τῶν οὐσάρων ἔχω, δὲν ἐννοῶ ὅμως καὶ νὰ στερῶ τὸν ἑαυτόν μου ἀπὸ τίποτε. Ἀπὸ Κ. εἰς Πετροῦπολιν ἡ ἀπόστασις εἶνε μακρὰ καὶ διὰ νὰ μὴ στενοχωρηθῶ ἐπῆρα ἰδιαίτερον κουπέ... ἐννοεῖται καὶ τὴν ψευδοαἰδὸν. Ἐταξιδεύσαμεν, καὶ εἰς ὅλον τὸν δρόμον φαί καλὸ, συμπάνια καὶ τρου-λα-λά! Ἴδού φθάνομεν εἰς τὸ ἀνεπτυγμένον κέντρον. Ἐφθασα ἐκεῖ τὴν ἡμέραν ἀκριβῶς ποῦ ἐπρόκειτο νὰ κριθῆ ὁ διαγωνισμὸς καὶ ἔλαβον, κύριέ μου, τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἐαρτάσω τὴν νίκην. Τὸ ὑποβλήθην ἔργον μου ἠξιώθη τοῦ πρώτου βραβείου. Ζήτω! Τὴν ἐπαύριον πηγαίνω εἰς τὴν ὁδὸν Νιέβσκη καὶ ἀγοράζω διαφόρους

ἐφημερίδας διὰ ἑβδομηντα καπῆνια. Τρέχω εἰς τὸ δωμάτιόν μου, ξαπλώνομαι εἰς τὸν καναπέ καὶ αἰσθανόμενος ρίγος, ἀρχίζω νὰ διαβάζω. Διεξέρχομαι μίαν ἐφημερίδα — τίποτε, διαβάζω δευτέραν — τίποτε! Τέλος πάντων εἰς τὴν τετάρτην σκοντάπτω εἰς τὴν ἐξῆς εἰδήσιν: «Χθὲς διὰ τῆς ταχυδρομικῆς ἀμαξοστοιχίας ἀφίκετο εἰς Πετρούπολιν ἡ γνωστὴ ἐκ τῆς ἐπαρχίας καλλιτέχνης τᾶδε, ἀρκοῦντως γνωστὴ εἰς τοὺς Πετροπολίτας ἐκ τῶν περυσινῶν ἐπιτυχιῶν τῆς εἰς τὴν σκηνὴν τῆς τᾶδε λέσχης. Μετ' εὐχαριστήσεως παρατηροῦμεν, ὅτι τὸ κλίμα τῆς μεσημβρίας ἐπέδρασεν εὐεργετικῶς ἐπὶ τῆς ἡμετέρας φίλης: τὸ ἔξοχον σκηνακὸν ἐξωτερικὸν τῆς... δὲν ἐνθουμούμαι τί ἄλλο! Κάτω, πολὺ κατωτέρω τῆς εἰδήσεως αὐτῆς, ἦτο τυπωμένον μὲ τὰ λεπτότερα στοιχεῖα: «Χθὲς εἰς τὸ τᾶδε διαγώνισμα ἠζιώθη τοῦ πρώτου βραβεῖου ὁ τᾶδε μηχανικός». Μόνον! Καὶ εἰς ἐπίμετρον ἀκόμη ἔκαμαν λάθος καὶ εἰς τὸ ἐπιθετὸν μου: ἀντὶ Κρηκουνῶφ ἔγραψαν Κηκουνῶφ. Νὰ τὸ ἀνεπτυγμένον κέντρον. Δὲν εἶνε μόνον αὐτὰ. Ὅταν ἐγὼ μετὰ ἓνα μῆνα ἀνεχώρησα ἀπὸ τὴν Πετρούπολιν, ὄλοι αἱ ἐφημερίδες ἐκ συμφώνου ἀνέγραφον περὶ τῆς «ἀπαραιμίλλου, τῆς θείας, τῆς ἐξόχου» καὶ ἤδη τὴν ἑρωμένην μου τὴν ἐμεγαλοποιοῦν ὄχι πλέον μὲ τὸ ἐπιθετὸν ἀλλὰ μὲ τὸ ὄνομα καὶ τὴν πατρωνυμίαν...

Μετὰ τινα ἔτη ἤμην εἰς Μόσχαν. Εἶχον προσκληθῆ ἑκεῖ δι' ἰδιοχείρου ἐπιστολῆς τοῦ Δημάρχου περὶ ὑποθέσεως, περὶ τῆς ὁποίας ἡ Μόσχα μὲ τὰς ἐφημερίδας τῆς φωνάζει τῶρα ἀπὸ ἑκατὸ καὶ πλέον ἐτῶν. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐκεῖ διαμονῆς μου ἔκαμα εἰς ἓν ἀπὸ τὰ μουσεῖα πέντε δημοσίας διαλέξεις διὰ φιλανθρωπικὸν σκοπόν. Τοῦτο, νομίζω, εἶνε ἀρκετὸν διὰ νὰ γείνη κανεὶς γνωστὸς εἰς τὴν πόλιν, ἔστω καὶ διὰ τρεῖς ἡμέρας. Ἀλλὰ φεῦ καὶ ἀλλοίμονον! Περὶ ἐμοῦ οὔτε μίαν λέξιν ἔγραψαν αἱ ἐφημερίδες τῆς Μόσχας. Περὶ πυρκαϊῶν, περὶ ὑπερέττας, περὶ τῶν κοιμωμένων δημοτικῶν συμβούλων, περὶ τῶν μεθύσων μοσχοβιτῶν ἐμπόρων, περὶ ὄλων διὰ τὸ ἔργον μου, διὰ τὸ μελετώμενον σχέδιον, διὰ τὰς διαλέξεις οὔτε γρῦ. Ὁραῖον κοινὸν καὶ αὐτό! Ἐπήγαινα μὲ τὸ τράμ... Τὸ βαγόνι — δὲν εὕρισκας τόπο νὰ σταθῆς: ἔβλεπες ἐδῶ καὶ κυρίας, καὶ στρατιωτικούς, καὶ φοιτητὰς καὶ χίλιω λογιῶ ἀνθρώπους.

— Λέγουν, πῶς ἡ Δημαρχία προσεκάλεσε μηχανικὸν διὰ κάποιον ἔργον! λέγω εἰς τὸν γείτονά μου τόσον δυνατὰ ὥστε νὰ τὸ ἀκούσουν ὄλοι ποῦ ἦσαν μέσα εἰς τὸ βαγόνι. Σεύρετε πῶς τὸν λέγουν αὐτὸν τὸν μηχανικόν;

Ὁ γείτων μου ἀνένευσεν ἀρνητικῶς. Οἱ ἄλλοι ὄλοι μὲ ἐκύτταζαν μιά στιγμὴ καὶ εἰς ὅλα τὰ βλέμματα παρετήρησα «δὲν ἤξεύρω».

— Λέγουν πῶς κάποιος κάμνει διαλέξεις εἰς κάποιον μουσεῖον! ἀποτείνομαι εἰς τὸ κοινόν, ἐπιθυμῶν νὰ ἀνοίξω ὀμιλίαν. Λέγουν ὅτι ἔχουν πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον αἱ διαλέξεις αὐταί!

— Οὔτε τὸ κεφάλι του δὲν ἐκίνησε κανεὶς. Προφανῶς κανεὶς δὲν ἤκουσε περὶ διαλέξεων αἱ κυρίαί μάλιστα οὔτε περὶ ὑπάρξεως μουσεῖου ἐγνωρίζον. Αὐτὸ ἀκόμη δὲν εἶνε καὶ τίποτε, ἀλλὰ φαντασθῆτε, κύριέ μου, οἱ ἐπιβάται ἀναπηδοῦν ἔξαφνα καὶ χωροῦν πρὸς τὰ παράθυρα. Τί τρέχει; Τί συμβαίνει;

— Κυττάζετε, κυττάζετε, εἶπεν ὠθῶν με ὁ γείτων. Βλέπετε αὐτὸν τὸν μελαχροινόν, ποῦ ἐκάθισεν εἰς τὸ ἀγοραῖον ἀμάξι; εἶνε ὁ γνωστὸς δρομεὺς Κίγρι!

Καὶ ὄλοι οἱ ἐπιβάται τοῦ βαγονιοῦ, ξηροκαταπίνοντες, ἤρχισαν νὰ ὀμιλοῦν περὶ τῶν δρομῶν, οἱ ὅποιοι ἀπησχόλουν τὰ πνεύματα τῶν Μοσχοβιτῶν. Ἦκουσα ἐγὼ ἐπιθετὰ ὄχι μόνον ξένων ἀλλὰ καὶ ρωσίδων ὑπηρετριῶν, ποῦ ἔτρεξαν εἰς τοῦ Λεντόφσκη.

Πολλὰ καὶ ἄλλα παραδείγματα εἰμποροῦσα νὰ σὰς φέρω, ἀλλὰ νομίζω καὶ τὰ δύο αὐτὰ ἀρκοῦν. Τῶρα ἄς παραδεχθῶμεν ὅτι ἐγὼ πλανῶμαι, ὅτι εἶμαι περιαιτολόγος καὶ ἄνευ ἀξίας ἄνθρωπος, ἀλλὰ ἐκτὸς ἐμοῦ, ἐγὼ εἰμποροῦσα νὰ σὰς ἐπιδείξω πλείστους ὄσους συγχρόνους μου; ἄνδρας ὑπερόχου ἀξίας καὶ φιλοπόνους, οἱ ὅποιοι ἀπέθανον ἐν ἀφανείᾳ. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ῥῶσσοι θαλασσοπόροι, χημικοί, φυσιολόγοι, μηχανικοί, γεωπόνοι — εἶνε δημοτικοί; Εἶνε γνωστοὶ εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην σφαιρὰν μας οἱ ῥῶσσοι καλλιτέχνη, γλύπται, φιλόλογοι; Εἶνε τόσα φιλολογικὰ σκυλιὰ ἐργατικά καὶ μὲ ἀξίαν, ποῦ τριαντατρία χρόνια κτυποῦν τὸ κατώφλι τῆς συντάξεως, ποῦ ὁ διάβολος ζεύρει πόσο χαρτὶ ἔχουν γράψει, ποῦ εἴκοσι φοραὶς ἐδικάσθησαν διὰ δυσφήμισιν, ἐντοσοῦτῳ δὲν ἔκαμαν βῆμα ἀπὸ τὴν μικροφωλιάν των! Ὀνομάσατέ μου, καὶ ἕναν ἔστω, ἐκ τῶν κορυφαίων τῆς φιλολογίας μας, ὁ ὁποῖος νὰ ἔγεινε γνωστὸς πρὶν ἢ ἡ δόξα διασαλπῆσι ὅτι ἐφονεύθη ἐν μονομαχίᾳ, παρεφρόνησε, ἐξωρίσθη, δὲν παίζει τίμια εἰς τὰ χαρτιά.

Ὁ ἐπιβάτης τῆς α' θέσεως τόσον παρεσύρθη ὥστε τοῦ ἔπεσεν ἀπὸ τὸ στόμα τὸ σιγάρον καὶ ἀνεσηκώθη.

— Μάλιστα, — ἐξηκολούθησεν ἀγρίως, — καὶ παραλλήλως πρὸς τοὺς ἄνδρας τούτους, νὰ σὰς φέρω ἑκατοντάδα, κάθε εἶδους ψευτοσοιδούς,

ἀκροβάτας καὶ κωμικούς, γνωστοὺς καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη τὰ βυζαντινὰ παιδιὰ. Μάλιστα!

Ἐτριξεν ἡ θύρα, εἰσέπνευσεν ἀήρ καὶ εἰς τὸ βαγόνιον εἰσῆλθε πρόσωπον μὲ ὄψιν σκυθρωπὴν, φοροῦν ἐπανωφόριον μὲ ἐπινώτιον, ὑψηλὸν πῖλον καὶ κυανὰ ὀρματογυῖα. Τὸ πρόσωπον αὐτὸ ἐκύτταζε τὴν θέσιν, ἐσκυθῶπασε καὶ ἀντιπαρῆλθε.

— Σεύρετε ποῖος εἶνε; ἠκούσθη δειλὸς ψιθυρὸς ἐκ τῆς ἀπωτέρας γωνίας τοῦ βαγονίου. Εἶνε ὁ γνωστὸς ἐκ Τούλας ἀπατεῶν, καταγγελλθεὶς διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Οὐ... ἦς Τραπίζης.

— Ἴδού! εἶπε γελάσας ὁ ἐπιβάτης τῆς Α' θέσεως. — Τὸν ἐκ Τούλας ἀπατεῶνα τὸν γνωρίζει; ἐρωτήσατέ τον ὅμως — γνωρίζει τὸν Σεμιράδσκη, τὸν Τσαϊκόφσκη ἢ τὸν φιλόσοφον Σο-

λοβιάφ; θὰ σὰς πῆ ὄχι... Χαμένοι ἄνθρωποι!

Παρῆλθον τρία λεπτὰ ἐν σιωπῇ.

— Ἐπιτρέψατέ μου νὰ σὰς ἐρωτήσω τῶρα καὶ ἐγὼ, δειλῶς βήξας, εἶπεν ὁ ἀπέναντι: — γνωρίζετε τὸ ἐπιθετὸν Πουσσκῶφ;

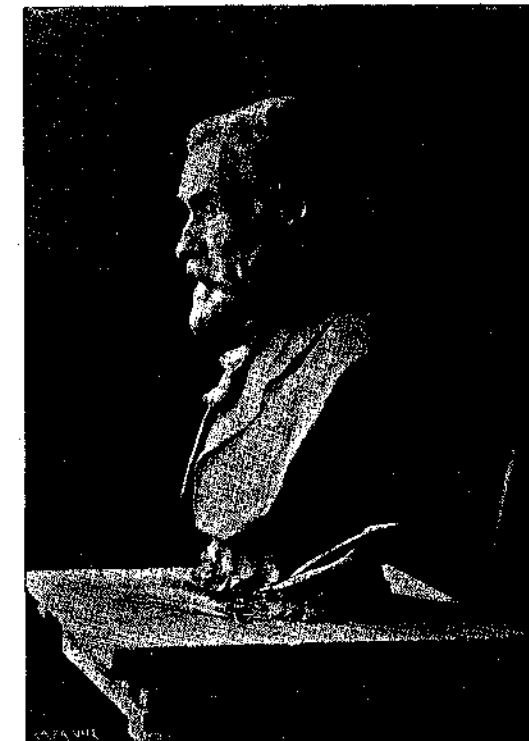
— Πουσσκῶφ; Χμ... Πουσσκῶφ... ὄχι δὲν τὸ ξέρω!

— Εἶνε τὸ ἐπιθετὸν μου... εἶπε μειδιῶν καὶ ἐν συστολῇ ὁ ἀπέναντι. — Ὡστε δὲν ἤξεύρετε; Καὶ εἶμαι 35 τῶρα ἔτη καθηγητῆς εἰς ἓν ἐκ τῶν Πανεπιστημίων τῆς Ρωσίας... μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν... ἐδημοσιογράφησα πολλάκις...

Ὁ ἐπιβάτης τῆς Α' θέσεως καὶ ὁ ἀπέναντί του προσέβλεψαν ἀλλήλους καὶ ἤρχισαν νὰ γελοῦν.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΤΣΕΧΩΦ

Ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ ὑπο Ἀραθ. Γ. Κωνσταντινίδου.

Προτομή Ν. Λύτσα.

Ἔργον Γ. Γαυροβίδου.

Θ Α Λ Ε Ι Α Φ Λ Ω Ρ Α

Αυτόπροσωπογραφία Θαλείας Φλωρά.

Πρό τεσσάρων ετών, κατά την Έκθεσιν του Ζαππείου, έγινε γνωστόν εις τὰς Ἀθήνας τὸ ὄνομα τῆς Δσος Θαλείας Φλωρά. Εὐχάριστος ἀποκάλυψις ἐνός ταλάντου, γενομένου μετὰ συμπαθείας δεκτοῦ ἀπὸ τὸ φύσει δύσκολον καὶ ἀπαιτητικὸν κοινὸν τῶν Ἀθηναίων. Σήμερον παρουσιάζεται εἰς τὰ Γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων» ἀρτιώτερον τὸ ἔργον τῆς Ἑλληνίδος ζωγράφου μετὰ διάφορα ἔργα τῆς, ἐλαιογραφίας, παστέλ, σχέδια, σπουδὰς κλπ.

Ἡ Δσ Φλωρά εἶναι ἐργάτις ἀκάματος. Ὅλον τὸν καιρὸν ποῦ μένει εἰς τὰς Ἀθήνας αἰσθάνεται, μᾶς λέγει, ἰδιαιτέραν ἐπιθυμίαν πρὸς ἐργασίαν. Συχνὰ τὴν βλέπομεν περὶ τὸ ἑσπέρας ἐπιστρέφουσαν ἀπὸ ἑνα καλλιτεχνικὸν περίπατον, γεμάτην ἐνθουσιασμὸν διὰ μίαν δύσιν, ἐν τοπίον, ἐν μνημεῖον ἀρχαίων. Καὶ λυπεῖται ποῦ θὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς Ἀθήνας διὰ τὴν πόλιν τῆς ὀμίχλης ἀλλὰ καὶ τῆς τέχνης, τὸ Μόναχον.

Ἐκεῖ καὶ ἐσπούδασεν ἡ Ἑλληνὶς ζωγράφος. Ἐζησεν εἰς τὴν ἀτμοσφαιρὰν τῆς ἐξόχως καλλιτεχνικῆς πρωτευούσης τῆς Βαυαρίας, εἶδεν ἐκ τοῦ πλησίον τὴν τέχνην τῶν παλαιῶν, τὰς νεω-

τεριστικὰς τάσεις ἀλλὰ καὶ τὴν παραζάλην τῶν σημερινῶν, τῶν ζητούντων διαρκῶς κατὶ νέον ἀλλὰ καὶ προσπαθούντων νὰ ἐκπλήξωσι διὰ τοῦ ἀπροόπτου καὶ τοῦ ἀσυνήθους, ἐθαύμασε καὶ ἠγάπησε τὴν εὐγενῆ, ἤρεμον καὶ εἰλικρινῆ τέχνην τοῦ Γύζη καὶ ἤλθε πρὸς μνημῶν νὰ ζητήσῃ ἐμπνευσιν εἰς τῆς πατρίδος τὸν ὀρίζοντα. Ἡ Ἑλληνὶς ἔμεινεν Ἑλληνὶς — τὸ λέγομεν πρὸς ἔπαινόν της — καὶ τὰ σύμβολα τῆς τέχνης τῆς τὰ ἀναζητεῖ ἐκεῖ ποῦ πρῶτον τὰ ἠεθάνθη.

Εἰς τὰ διάφορα ἐκτιθέμενα σχέδια βλέπομεν τὴν εἰλικρινῆ ἐργασίαν τῆς καλλιτέχνιδος, τοὺς ποικίλους σταθμούς, τὰς διαφόρους μορφὰς τοῦ θέματος, πρὶν λάβῃ τὴν ὀριστικὴν μορφήν τοῦ ἔργου, ὑπὸ τὴν ὁποίαν θὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸ κοινόν. Ἐργασία ἐνδιαφέρουσα ἰσως ὄχι τὸν πολὺν κόσμον, δεικνύουσα ὅμως εἰς τὸν παρατηρητὴν τὸ κυρίως, τὸ καθ' ἑαυτὸ δημιουργικὸν μέρος τοῦ ἔργου τοῦ καλλιτέχνου, τὴν προσπάθειαν ν' ἀποδόσῃ μετὰ γραμμὰς καὶ χρώματα τὸν κόσμον ποῦ κλείει μέσα του.

Μεταξὺ διαφόρων σχεδιαγραφήματων μετὰ κάρθουνον, διακρίνεται μία σειρά θέματος βυζαντινοῦ, προωρισμένων νὰ κοσμήσωσιν ἐν δῶμα τῶν «Παναθηναίων» Στὸ Μοναστήρι τῆς γνωστῆς διηγηματογράφου Δσος Ἀλεξάνδρας Παπαδοπούλου. Τὰ σχεδιαγραφήματα ταῦτα ἐνέχουν πολὺν χαρακτῆρα καὶ δεικνύουσιν μελέτην καὶ σπουδὴν. Ἄν ὑπάρχῃ καμμίαν ἱστορικὴ ἀνακρίβεια, δὲν ἀρκεῖ ὅμως νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ἀξίαν των.

Ἡ Δσ Φλωρά δὲν ζητεῖ τὰ θεμάτα της — πρὸς τὸ παρὸν τοῦλάχιστον — εἰς κόσμους φανταστικὸς ἢ μεμακρυσμένους ἀπὸ τὸν καθ' ἡμέραν βίον. Τὰ εὑρίσκει γύρω της καὶ γνωρίζει νὰ τὰ ἐξυψώσῃ ὑπεράνω τοῦ χαμηλοῦ μετὰ τὴν λεπτὴν γυναικείαν τῆς φύσιν. Εἶναι προσιτὰ εἰς πάντας καὶ ἀφελῆ, ὅπως εἶναι ἀφελῆς ἡ ψυχὴ τῆς, ἢ κατοπτριζομένη ἀνεπιφύλακτος μέσα εἰς τὰ μάτια της, γεμάτα καλοσύνην. Ἀπὸ τὰ ἀπλοῦστατα αὐτὰ θεμάτα πλάττει ἔτι ἀπλοустέρας συνθέσεις. Ἀπὸ τὸ ἐπιλεκτὸν συναίσθημα τῆς ζωῆς, τὸ ὁποῖον κρύπτεται μέσα της, ἀναβλύζει δροσερὰ πηγὴ λεπτῆς τέχνης, ἡ ὁποία συγκινεῖ.

Μετὰ τὸ ἀβρόν αὐτὸ καὶ ἐπιχαρίτως μελαγχολικὸν ἔχει περιβάλλει μίαν ἀπὸ τὰς ὠραιότερας τῆς εἰκόνας, τὴν Σύννοιον. Εἰς μίαν μορφήν ἐπάνω, συμπαθῆ πολὺ, ποῦ τὰ μαλλιά της ἀναδένει ἐλαφρότατα ἄνθος, εἶναι ζωγραφισμένος ὁ κόσμος τῆς σκέψεως. Ὁ ἐλαφρὸς πέπλος ποῦ μόλις καλύπτει τὸ στῆθος, συμβολίζει νομίζεις μετὰ τὸν τερπρὸν χρωματισμὸν του τὴν ἰδέαν τῆς καλλιτέχνιδος σεμνός, ἀνεπίδεικτος, συγκεντρῶν τὴν προσοχὴν τοῦ παρατηρητοῦ εἰς τὰ μάτια, εὐμορφα μάτια, κερφωμένα εἰς ἄγνωστον κόσμον.

Εἰς ὅλα τὰ ἔργα τῆς Δσος Φλωρά χύνεται μία ψυχικὴ γαλήνη καὶ γαλήνη περιβάλλοντος, ἐντέχνως ἐναρμονιζόμενα. Ἐνθυμίσθη τὴν Κιθαρωδὸν της. Κρύπτει τὸν ἐλαφρὸν συμβολισμὸν ποῦ ζητεῖ κανεὶς ἀπὸ ἑνα τραγουδι, ἀπὸ μίαν ἀνθοδέσμην ἰων. Ἐν κοινὸν θέμα — φεῦ! ὅλα εἶναι κοινά, — εἰς τὸ ὁποῖον εὑρίσκομεν πολλάκις ἀνίαν, ἢ Δσ Φλωρά τὸ ἀναδεικνύει, ἀνευρίσκουσα ἀληθινὰ στολίδια διὰ νὰ τὰ σκορπίσῃ μετὰ τέχνην καὶ ἀποδόσῃ εἰς τὴν πεζότητά της ζωῆς τοῦ ὀνείρου τὸ θέλητρον.

Ὅλη ὅμως ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ζωὴν εἶναι χυμένη μετὰ εὐγένειαν, μετὰ ἀριστοκρατικὴν τέχνην, εἰς τὸ τελευταῖον τῆς ἔργων, τὴν Βασιλοπούλαν τοῦ Παραμυθιοῦ. Ἡ στάσις τῆς κεφαλῆς, τὰ μάτια τὰ νοσταλγὰ εὐτυχίας ἀγνωστοῦ ὁ χρωματισμὸς ὁ κυανίζων παντοῦ, εἰς τὸ βάθος, εἰς τὸ πρόσωπον ἐπάνω, εἰς τὰ φορέματα τὸ ρόδιον ποῦ κρατεῖ εἰς τὰ χέρια της τὰ λεπτά, εἶναι, νομίζεις, τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ὀνείρου ὁ ὑμέναιος ποῦ ψάλλει ἡ κόρη. Εἶναι ἡ νεότης στολισμένη μετὰ τῆς εὐτυχίας τὴν ἰριδοκονν, ποῦ δὲν ἐπρόφθασεν ἀκόμη νὰ ἐπιθέσῃ ἡ Ὀδύνη τὸ φιλημά της ἐπάνω εἰς τὸ λευκὸν μέτωπον.

Εἰς τὴν Βασιλοπούλαν τοῦ Παραμυθιοῦ βλέπομεν εὐθὺς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἑλληνικοῦ οὐρανοῦ. Ἀναφαίνεται ἡ καλλιτέχνις ποῦ ἠγάπησε τὴν ἀπτικὴν φύσιν καὶ ἐνεπνεύσθη ἀπὸ αὐτήν. Παραβάλετε τὸ ἔργον αὐτὸ μετὰ τὰ προηγούμενα ἔργα της. Εἶναι αὐγὴ ποῦ ἀρχίζει νὰ χρυσαῖν εἰς ὀρίζοντα νέον, νέον φωτὸς καὶ νέον χρωμάτων. «Θέλω ἀπὸ τὸ ἐλαφρὸν καὶ διαυγὲς αὐτὸ φῶς τῆς Ἀπτικῆς νὰ ἀντλήσω νέα στοιχεῖα διὰ τὴν τέχνην μου», μᾶς ἔλεγε μίαν ἡμέραν ἡ Δσ Φλωρά. «Μερικὰ θεμάτα ποῦ σκέπτομαι νὰ ζωγραφίσω, μόνον ἡ μελέτη αὐτῆ ἔδω ἡμπορεῖ νὰ τὰ ἀποδόσῃ».

Τὰ σώματά της εἶναι πλάσματα; Ἐχουν μέσα των ζωὴν; Ἴσως αὐστηρὸς κριτὴς θὰ εἰ-

σταζε νὰ εἰπῇ ναί. Εἶναι τοῦτο ἀδυναμία; Δὲν διατάζομεν ν' ἀναζητήσωμεν μίαν ἀρχὴν καλλιτεχνικὴν, τὴν ὁποῖαν ἀνευρίσκομεν εἰς τὰ χαρακτηριστικώτερα ἔργα της. Ἀπόρροια τῆς ἀρχῆς ταύτης εἶναι ὁ τόνος ὁ γενικὸς, τὸν ὁποῖον ἔχει προσδόσει καὶ εἰς τὴν Βασιλοπούλαν τοῦ Παραμυθιοῦ, καὶ ὅστις οὕτω διαθέτει τὸν θεατὴν σύμφωνα μετὰ τῆς καλλιτέχνιδος τὴν σκέψιν, ἐπιτυχῶς ἀποδιδόμενον. Ἀρκεῖ τοῦτο εἰς ἑνα καλλιτέχνην ὅπως τελειῶς ἀναδειχθῇ; Χάριν αὐτοῦ τοῦ ταλάντου τῆς Ἑλληνίδος ζωγράφου, εἰς τὸ ὁποῖον διαβλέπομεν μέλλον εὐρύ, τασσόμεθα πρὸς τὸ μέρος τῶν αὐστηρῶν.

Εἰς τὴν Έκθεσιν τῆς Δσος Φλωρά ὑπάρχουν βεβαίως καὶ ἔργα ἀδυνατώτερα τῶν ὄσων περιγράψαμεν. Ἀλλ' εἰς Έκθεσιν ἔργων ἐνός μόνου καλλιτέχνου, τοῦτο ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἱστορίας τοῦ ταλάντου του, δεικνύει τοὺς διαφόρους σταθμούς τῆς τέχνης του. Τὰ ἔργα αὐτὰ, τοποθετημένα πλησίον τῶν ἄλλων, ἐκείνων ποῦ ἔλαβον τὴν τελικὴν των μορφήν, καὶ, μαζί των, τὰ σχέδια ποῦ τριγύρω ἀχώριστα τὰ πλαισιόουν, εἶναι ἡ προσπάθεια τοῦ καλλιτέχνου, ἡ ἀμφιβολία, ἡ σκέψις του ἀτελής, ἡ ἀπομένουσα διὰ μερικὰ ἐξ αὐτῶν εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του ἀκόμη ἢ καὶ ἐκπνεύσασα ὀλοτελῶς μετὰ ὀλίγες πινελιὰς ὡς παιδί ἀσθενικόν. Καὶ παρέχουν πολὺ ἐνδιαφέρον εἰς τὸν μελετῶντα. Ἐπειτα, συμβαίνει καὶ μετὰ τοὺς καλλιτέχνας ἐν γένει ὅ,τι καὶ μετὰ τοὺς συγγραφείς. Περιβάλλουν μετὰ ἰδιαιτέραν στοργὴν πολλάκις κατώτερα ἔργα των. Αὐτὸ δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει. Σεβόμεθα τὴν μητρικὴν αὐτὴν στοργὴν, ἡ ὁποία δὲν ἀρκεῖ νὰ μειώσῃ τὴν ἀξίαν τῆς καλλιτέχνιδος. Ἐννοοῦμεν καὶ αἰσθανόμεθα τὸ τάλαντόν της. Ἐχει ζωγραφίσει τὴν Κιθαρωδὸν, τὴν Βασιλοπούλαν τοῦ Παραμυθιοῦ. Ἡ αὐτοπροσωπογραφία της, δημοσιευθεῖσα ἤδη εἰς τὰ «Παναθηναῖα», γεμάτη ζωὴν μετὰ τὰς ἀντιθέσεις τοῦ φωτὸς καὶ τῆς σκιάς. Ἡ Κρυφὴ Ἀγάπη πλάσμενη μετὰ πολλὴν τέχνην, τὰ χρώματά της τόσο καλὰ ἁρμονισμένα. Ἀγαπῶμεν τὸν χρωματισμὸν της. Ἐνέχει πολλὴν εὐγένειαν. Καὶ γνωρίζει νὰ προσαρμύξῃ αὐτὸν πρὸς τὴν ἐμπνευσίν της. Ἴσως δι' αὐτὸ, διότι εὐρῆκεν εἰς τὸν Van Dyck τὸ ἰδεῶδες τοῦ ἀνεπίδεικτου χρωματισμοῦ, ποῦ ἐνέχει ἀπειρον θέλητρον παρὰ τῶ μεγάλῳ Φλαμανδῶ, ἀντέγραψε τὴν Φυγὴν εἰς Αἴγυπτον. Καὶ μολονότι κατ' ἀρχὴν δὲν εἴμεθα ὑπὲρ τῶν ἀντιγραφῶν — τὰς θεωροῦμεν μᾶλλον σπουδὰς — ὀφειλομεν ἐν τούτοις νὰ κατατάξωμεν τὴν ἀντιγραφὴν τῆς Δσος Φλωρά μετὰ τῶν καλλιτέρων της ἔργων.

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ. Προστάτις τῆς ἀκοῆς μας πάντοτε, φίλη καὶ τῶν χριστιανῶν φιλομούσων ὅπως καὶ τῶν ἀθέων, ἡ Μουσικὴ Ἐταιρεία ἀπεφάσισε νὰ διδάξῃ Βυζαντινὴν Μουσικὴν. Πρώτην φοράν ἡ Βυζαντινὴ θὰ στεγασθῆ εἰς τὸ ἴδιον οἶκον μὲ τὸν ἀμειλικτον ἐχθρὸν, τὴν τετραφώνον. Καὶ γνωρίζετε βεβαίως τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον τῶν δύο μουσικῶν, ὁ ὁποῖος ποτὲ δὲν εἶχεν ἀνακοῦσιν, καὶ εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἔμεινε ψάλτης, ἀναγνώστης, ἱεροδιάκονος, ἐπίτροπος, νὰ μὴ ἀνασκευασθῆ. Εἶμαι τῆς ἰδέας ὅτι δὲν θὰ εἶχομεν αὐτὸν τὸν πόλεμον, ἂν εἶχομεν καὶ ἐδῶ Βυζαντινὴν μουσικὴν. Ἄλλ' ὀρκίζομαι εἰς τὸν Θεὸν ὅτι ἐδῶ ἔχομεν κραυγὰς, λάρυγγας, ρίνας, ἀμανὲν γιὰ-γιὰ καὶ μόνον Βυζαντινὴν μουσικὴν δὲν ἔχομεν. Ὁ ἀγαπῆτός μου κ. Παπαδιαμάντης θὰ θυμῶσῃ καὶ δὲν θὰ μὲ χαρετίσῃ αὐριον δι' αὐτὸ ποῦ γράφω, ἀλλ' ἰγὼ τὸ ἐπαναλαμβάνω, ἐνθαρρυνόμενος ἀπὸ τὴν ἀναμίαν τῶν ἀντιρροῦσων τὰς ὁποίας ὁ ποιητὴς διηγηματογράφος μοῦ ἔφερον ἄλλοτε, ὅταν μὲ πολὺν του θυμὸν μὲ ἤκουσε νὰ τοῖς ἀρνοῦμαι διαρρηθῆν τὴν ὑπαρξίν **ἀρρίνου** Βυζαντινοῦ ψάλτου ἐν Ἀθήναις. Διὰ νὰ ὁμιλήσω κάπως τεχνικώτερον, οἱ ἐδῶ ψάλλται ψάλλουν μόνον **χρόνον**. Ψάλλουν ἄρσεις καὶ θέσεις, τίποτε περισσώτερον. Τὸ περισσώτερον εἶνε ὅτι κτυποῦν καὶ τὸ πόδι εἰς τὸ σταθίδιον, συνήθως δὲ καὶ τὰς κουρευμένας κεφαλὰς τῶν μικρῶν παιδιῶν, τὰ ὁποῖα ὡς κακόφωνοι ἀσκαυλοὶ κρατοῦν τὸ ἴσον, ἀληθὲς βάσανον διὰ τὴν ἀκοὴν τῶν ἐκκλησιαζομένων. Καὶ ὅμως ἡ Βυζαντινὴ μουσικὴ ὑπάρχει αὐτόφωτος, αὐθόπαρκτος, ὑπέροχος ἐκεῖ ὅπου ὑπῆρχε καὶ τὸ Βυζάντιον. Ἄν δὲν ἔμποροῦν νὰ ἀκουσθοῦν καὶ ἐδῶ ἐκεῖνοι οἱ πολυμεταλλοὶ λάρυγγες τῶν ναῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οἱ ἀνευ μῦτης καὶ μόνον μὲ φυσικὸν κάλλος, μόνον μὲ λεπτὸν Ἀνατολικὸν πάθος μέλποντες λάρυγγες, οἱ ἀνερχόμενοι Ἰακωβεῖους κλίμακας φωνῆς—αὐτὸ ἄς ἀποδοθῆ εἰς τὴν ἀπόστασιν

ποῦ χωρίζει τὸ Βυζάντιον ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, ἀπόστασιν περὶ τῆς ὁποίας τόσος λόγος ἔγεινε μετὰ τὰς διαλέξεις τοῦ πατρὸς Ἰακίνθου. Ἐγὼ θὰ εὐχηθῶ νὰ κατορθώσῃ ἡ σχολὴ τῆς Μουσικῆς Ἐταιρείας νὰ δώσῃ ἐν Ἀθήναις τὴν ἀληθῆ καὶ ἀπόλυτον ἔννοιαν τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, διὰ νὰ γνωρίσωμεν καὶ ἐν **πάτριον**, τοῦ ὁποῖου εἴμεθα εἰς τελειάν ἄγνοίαν. Εἰς τὴν περιόριστον αὐτὴν ἔχουν τὸν λόγον καλλιτερον ἐμοῦ ἄνθρωποι σπουδάζαντες μέχρι βάθους τὸ ζήτημα μετὰ τὸν μακαρίτην Τσέτσον, καθὼς εἶνε ὁ διαπρεπὴς ἐκ Πατρῶν πολιτικὸς ἀρθρογράφος κ. Σακελλαρίου, ὁ ὁποῖος μὲ ἔκαμε μίαν ἡμέραν ἐν Φαλήρῳ νὰ ἀναπνῶ ἀπὸ ἐκπληξίν. Ἐπαίχτε ἀπὸ τὴν Φιλαρμονικὴν Πειραιῶς ἡ «Μποέμ». Ὁ Βυζαντινομανὴς κ. Σακελλαρίου τὴν ἤκουε σιωπῶν. Ἐξάφηνα εἰς τὴν στιγμὴν τῆς ἀλγεινοτάτης *marehe funebre* τῆς «Μποέμ» μοῦ φωνάζει—
—Τὸ ἀνεκάλυψα! Αὐτὸ ποῦ παίζεται εἶνε ἤχος πλάγιος πρώτος! Δὲν ὁμοιάζει μὲ τὸ «Ἀναστάσεως ἡμέρα»;

Ὅταν δημιουργηθῶσιν ἐδῶ Βυζαντινοὶ ψάλλται, τότε ὁ πόλεμος τῶν δύο μουσικῶν, τὸν ὁποῖον ἐκήρυξεν ἀκουσίως ὁ Ἀμβρόσιος ὁ Μεδιολάνων, θὰ εἶνε σοβαρώτερος, διότι οἱ στρατιῶται τῆς Βυζαντινῆς θὰ ἔχουν στερεώτερα ὄπλα διὰ νὰ πολεμῶσι τὸν ἰσχυρὸν ἀντίπαλον. Πόσα ἔτη δὲν εἶνε ἀφότου ἤρχισεν αὐτὴ ἡ πάλιν τῆς ἀπολυταρχίας τοῦ Βυζαντινοῦ μέλους ἐναντίον τῆς δημοκρατίας τῆς τετραφώνου! Ἐνθυμοῦμαι τὴν γιγαντώδη πάλιν τοῦ μακαρίτου Ραγκαβῆ μὲ κάποιον Ἐπιτανήσιον. Ἀπαντῶν πρὸς τὸν Ραγκαβῆν ὁ Ἐπιτανήσιος ἔγραφε:

—Λυπούμαι διότι ὁ κ. Ραγκαβῆς δὲν γνωρίζει ἀπταιστῶς τὰ περὶ μουσικῆς ἐν γένει, ἀφοῦ γράφει «ὁ Βάγνερ, μελόδραμα τοῦ κ. Λόεγκριν!»

ΠΡΩΤΗ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ. Ἡ σάλπιγξ ἐπάνω εἰς τὰ Παραπήγματα ἀρχίζει νὰ ἔχῃ μίαν φωνὴν αὐστηρότητος καὶ ἄλγους. Καλεῖ ἐντόμως. Εἶνε αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἡ μία σάλπιγξ, τῆς ὁποίας τὸ μέταλλον ὀγκοῦται ἀπὸ τὸ φύσημα θεοῦ στόματος. Καθὼς τὴν ἤκουον χθὲς νὰ τραγουδῆ τὴν ἀνεκκλήτων προσταγὴν

μέσα εἰς τὸν κρῖνον ἀέρα τῆς σκοτεινῆς νυκτός, μέσα εἰς ἀπέραντον σκότος τὸ ὁποῖον μόλις ἔκοπτον αἱ φωτεινὰ τελεῖαι τῶν λύχνων τῶν στρατῶνων, τὴν παρηκολούθουν τὴν φωνὴν αὐτὴν εἰς τὸ ταξειδίον τῆς. Τὴν παρηκολούθησα εἰς τὰς ἐσχατίας τῆς Ἑλλάδος, μέχρι τῶν ὀπῶν τοῦ πλινθίνου οἴκου, διὰ τῶν ὁποίων εἰσῆρχετο προστάζουσα νὰ τελειώσουν γρήγορα τὰ φιλήματα καὶ νὰ φύγῃ ὁ νεοσύλλεκτος, μέχρι τῶν ἀγρῶν ὅπου ἐκάμφασε τὸ ἀλέτρι διὰ δύο ἔτη εἰς τὸ χῶμα, μέχρι τῆς χαμηλῆς οικογενειακῆς φωλεῆς ὅπου ἐφόδισεν ἐν βρέφος εἰς τὸ λίκνον καὶ ἤνοιξε τὴν πηγὴν τῶν δακρύων ἀπὸ τὰ κυανὰ μάτια μικρούλας χωρικῆς μητρὸς. Ἄ! τὴν ἤκουσαν τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος, καὶ ἰδοὺ τοὺς ἔρχονται. Δὲν τοὺς διακρίνω καθὼς ἀναβαίνουν μέσα εἰς τὸ σκότος τὴν ὁδὸν Κηφισιάς. Εἶνε σκιαὶ λυπημένα. Ὁ ἀνεμος τοὺς ὠθεῖ πρὸς τοὺς στρατῶνας, πρὸς τὸ ἀγνωστον, πρὸς τὸν φθόνον.

Τὸ πρῶν βγαίνουν ἀπὸ τὴν θυρίδα τῆς ἀποθήκης τοῦ ἱματισμοῦ στρατιῶται, μὲ ἕνα μπόγον ρούχων ὑπὸ μάλης, εἰς τὰ ὁποῖα ἐστραπατωθῆ ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος, ἡ καὶ ἀπλῶς ὁ ἄνθρωπος. Ἄ! οἱ παλαιοὶ ἄνθρωποι οἱ τυλιγμένοι εἰς τὸ σκονί, αὐτοὶ ποῦ θὰ χωθοῦν τώρα εἰς τὰς ἀράχνας τοῦ κρυψῶνος

κανενὸς μαγαζείου διὰ νὰ ἐνδύσουν πάλιν τὴν σκλάβαν σάρκα μετὰ δύο ἔτη, οἱ ἀπομνημένοι, αὐτὸς ὁ μπόγος, αὐτὸ τὸ κουβῆρι, ποῦ φέρεται σὺν δέμα ρακουσλλέκτου ὑπὸ τὰς μασχάλας!

Αἱ ἡμέραι προχωροῦν. Αἱ χονδραὶ ραφαὶ τοῦ νέου ἐνδύματος—τοῦ νέου δέρματος—σφίγγουν τὴν σάρκα ὡς σκονιά. Τὸ πλῆκτικον κατεβαίνει ἕως τὴν ἀκοὴν, μόνον τὴν ἀκοὴν τοῦ ἀφίνει ἐλευθέραν καὶ τὰ μάτια, διὰ νὰ ἀκούῃ τὴν προσταγὴν ὅταν εἶνε φωνή, διὰ νὰ τὴν βλέπῃ ὅταν εἶνε νεῦμα. Τὸ βῆμα φυλακίζεται μέσα εἰς τὸν ρυθμὸν. Ὁ κρότος τοῦ σιδήρου ποῦ τοῦ ἐκρέμασαν εἰς τὸ πλευρόν, δώκει τὰ εἰδῶλα ποῦ τὸν τριγυνοῦν ἐρχόμενα ἀπὸ μακρινὰ βουνά, ζητοῦντα νὰ συγκαλυφθοῦν τὴν νύκτα ὑπὸ τὸ θάλλπος τῆς κουβέρτας του. Ὁ ἀγέρας σφυρίζει τὴν νύκτα εἰς μίαν σκοπιάν...

Καὶ τὰ παραύματα ποῦ δὲν λέγονται, τοὺς πνιγμούς ποῦ δὲν γίνονται δάκρυα, τοὺς πόθους τῶν ἐναγκαλισμῶν ποῦ εἶνε ἀκατόρθωτοι, διότι ὑπάρχουν ἐν τῇ μεταξύ βουνά, ἀγωνίζεται νὰ τοὺς εἰπῆ μία πέννα συρομένη ἀργὰ εἰς μεγάλους κύκλους ἐπὶ τοῦ χάρτου ἐπάνω εἰς ἕνα τραπέζι τοῦ ὑποστέγου τοῦ ταχυδρομείου.

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

Μὲ τὸ προσεχὲς τεῦχος εἰσερχονται τὰ «Παναθηναία» εἰς τὸ δεύτερον ἔτος. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ δευόμεθα νὰ εὐχαριστήσωμεν τοὺς συνεργάτας μας διὰ τὴν πρόθυμον καὶ εὐκρινῆ συνεργασίαν των καὶ τὴν ἀπὸ κοινοῦ προσπάθειαν πρὸς πλήρωσιν τοῦ πόθου ὄλων μας, ἐξ ἄλλου τὸ κοινὸν διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν ὑποστήριξιν τὴν ὁποῖαν παρέσχεν εἰς τὸ ἔργον αὐτό.

Ὁ πόθος μας ἦτο καὶ εἶναι ἡ συγκέντρωσις παντὸς ταλάντου, πάσης ἰδιοφυΐας πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας. Ἡ ἐνθάρρυνσις πάσης ἰδέας, παντὸς ἔργου τεινοντος πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ καλοῦ εἰς κάθε σφαιρᾶν. Ἡ ἐπίκρισις ἢ εὐκρινῆς παντὸς ὅ,τι νομίζομεν κακὸν καὶ ἀνακόπιον τὸν δρόμον, τὸν ὁποῖον τὸ ἔθνος ἀνοίγει πρὸς τὰ ἔμπροσ.

Τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῶν ἐπεδιώξαμεν μὲ πρωτότυπα ἔργα, ποιήματα καὶ διηγήματα, δράματα καὶ κωμωδίας, μὲ μεταφράσεις ξένων, μὲ μελέτας ἱστορικῆς, καλλιτεχνικῆς, ἀρχαιολογικῆς, κοι-

νωνικῆς, θεατρικῆς κλπ., μὲ τὴν ὅσον τὸ δυνατόν τελειότεραν ἀναπαράστασιν ἔργων Ἑλλήνων καὶ ξένων καλλιτεχνῶν.

Διαρκῶς ἐπιδιώκομεν πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ περιοδικοῦ μας.

Τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης δὲν τὸ θίγομεν. Τὸ ἔθνος παρακολοῦθεῖ μὲ ἐνδιαφέρον τὴν πνευματικὴν του κίνησιν καὶ ἀσπάζεται καθ' ἡμέραν τὴν γενικὴν τάσιν πρὸς ἀπλοποίησιν τῆς γλώσσης, πρὸς ἀποδοχὴν τύπων καὶ λέξεων δημοτικῶν δυναμένων νὰ ἐκφράσωσι τὰς ἰδέας καὶ τὰ συναισθήματά του, πρὸς ἐγκατάλειπιν ἐκείνων ποῦ δὲν ἔμποροῦν δι' οἰονδήποτε λόγον νὰ συμβάλουν πλέον εἰς τὸν σκοπὸν αὐτόν. Δὲν εἴμεθα τῶν ἄκρων. Ἀκολουθοῦμεν τὸν μέσον δρόμον, μακρὰν τοῦ δασκαλισμοῦ ἀλλὰ καὶ μακρὰν τοῦ τεχνητοῦ καὶ τοῦ βεβιασμένου.

Τὸ στάδιον εἶναι ἐλευθέρον. Εὐπρόσδεκτοι ὅλοι ὄσοι συναισθάνονται δι' ἔμπροσθιν νὰ προσθέσων ἕνα λιθάρι εἰς τὸ οἰκοδόμημα.

ρότητα τοῦ σχεδίου του καὶ τὴν τελείαν ὁμοιότητα, δὲν δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς ἀπόλυτον γλυπτικὸν ἔργον ὑπὸ τὴν εὐρείαν τῆς λέξεως ἐκδοχὴν, καθόσον στερεεῖται ἰδίου ρυθμοῦ μὴ ὑπερβαίνον τὰ ὅρια τῆς τεχνικῆς μιμήσεως. Ἐντοσοῦτω ἡ προτομὴ αὐτῆ τοῦ Ἰακωβίδου εἶναι γεγονός διὰ τὰ χρονικὰ τῆς ἐν Ἑλλάδι τέχνης καὶ μᾶς λέγει ὅτι εἶνε ἀναμφισβήτητος ἡ ἰκανότης ἢ κέκτηται ὁ αὐστηρὸς σχεδιαστής, ὁ ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἰκανὸς διδάσκαλος τῆς τέχνης.

Ο κ. ΜΑΡΑΣΛΗΣ, ἐνθερμος προστάτης τοῦ καλοῦ ἐν Ἑλλάδι, ἀνέθεσεν εἰς τὸν πλήρη μέλλοντος γλύπτην κ. Θωμᾶν Θωμόπουλον τὴν ἐκτέλεσιν ἐν ἀναγλύφῳ τῆς προτομῆς του εἰς χαλκόν. Τὸ πρόπλασμα, τὸ ὁποῖον τόσον ἤρεσεν εἰς τοὺς ἐπισκέπτας τῆς Ἐκθέσεως τοῦ κ. Θωμοπούλου τῆς γενομένης πρὸ ὀλίγων μηνῶν εἰς τὰ Γραφεῖά μας, ἔχει δωρήσει ὁ συμπαθὴς γλύπτης ὅπως χρησιμεύσῃ πρὸς ἀναπαράγωγὴν εἰς χαλκὸν πολλῶν ἀντιτύπων, τὰ ὁποῖα νὰ κοσμήσουν ὅλα τὰ εὐεργετηθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Μαρσλή ἰδρύματα.

ΔΥΟ ΕΙΚΟΝΕΣ τοῦ Μπαϊκλιν-στολίζουν τὴν στοᾶν τοῦ γλύπτου Κόφφ ἐν Ῥώμῃ. Ἡ μία παριστᾷ τὸν ἴδιον γλύπτην, ἔργον τοῦ 1863 γεμᾶτον ἀπλοτήτα, ἐνθυμίζον τὸν Κολμπάιν. Ἀκόμη καὶ τώρα διατηρεῖται τελεία ἡ ὁμοιότης. Ἡ ἄλλη εἰκὼν παριστᾷ τοπίον, ἔργον τοῦ 1866, ἐνθυμίζον τὴν καλὴν ἐποχὴν τοῦ Corot.

ΠΡΟ ΟΛΙΓΩΝ ΜΗΝΩΝ ἐγένετο συζήτης ἐν Ῥώμῃ περὶ τῶν ἀποκαλυπτηρίων τῶν νέων χαλκίνων ἀγαλμάτων τῶν προωρισμένων νὰ κοσμήσουν τὴν κρήνην τῆς πλατείας Τέρμινι. Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον ἀντίστατο εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τῶν Ναϊάδων ὡς ἀσέμνως γυμνῶν. Μίαν νύκτα τὸ πλῆθος καταρρίπτει τὰ ἱκρία τὰ περιβάλλοντα τὸ μνημεῖον καὶ γίνονται τὰ ἀποκαλυπτήρια. Τὸ ἔργον εἶνε τοῦ γλύπτου Mario Rutelli ἐκ Παλέρμου.

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΟΥΣΗ ἐκληροδότησεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Καλῶν Τεχνῶν τῆς Φλωρεντίας 125.000 φράγκα, ὅπως οἱ τόκοι κατὰ πενταετίαν —15-20.000 φράγκα—χρησιμεύσουν πρὸς βράβεισιν ἐνὸς ἔργου ζωγραφικῆς—ἐλαιογραφίας—Ἰταλοῦ ζωγράφου. Τὸ ἔργον διὰ νὰ βραβευθῆ, πρέπει νὰ κριθῆ ἄξιον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ καὶ ὄχι σχετικῶς πρὸς ἄλλα ἔργα. Ἡ ἑλλανδόδικος ἐπιτροπὴ θ' ἀποτελεῖται ἐκ πέντε ἰταλῶν ζωγράφων, ἐκ τῶν ὁποίων δύο θὰ ὀρίζονται ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας καὶ οἱ λοιποὶ τρεῖς θὰ ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν διαγωνιζομένων καλλιτεχνῶν. Ἐὰν κανὲν ἔργον δὲν κριθῆ ἄξιον τοῦ βραβείου, ὁ διαγωνισμὸς ἐπαναλαμβάνεται μετὰ πέντε ἔτη, περιλαμβάνων δύο βραβεῖα εἰς τὰ ὁποῖα θὰ εἶνε προστεθειμένοι οἱ τόκοι τοῦ νέου κεφαλαίου. Ἐὰν καὶ πάλιν δὲν ὑπάρξῃ ἔργον ἄξιον λόγου, ὁ διαγωνισμὸς μεταβάλλεται εἰς διεθνή μετὰ νέαν πενταετίαν, ὅποτε θὰ δοθῇ ἐν μόνον βραβείον ἀποτελούμενον ἐκ τῶν δύο προγενεστέρων μετὰ τῶν τόκων.

Ἡ νέα ἑλλανδόδικος ἐπιτροπὴ θ' ἀπαρτίζεται ἐκ

τριῶν ἰταλῶν καλλιτεχνῶν, τῶν γνωστοτέρων, καὶ δύο ξένων ἐκλεγομένων ὑπὸ τῶν διαγωνιζομένων. Τὰ βραβεύμενα ἔργα θὰ γίνονται κτῆμα τῆς Ἀκαδημίας καὶ θ' ἀποτελέσουν συλλογὴν φέρουσαν τὸ ὄνομα τοῦ δωρητοῦ ὄχι, λέγει ὁ καθηγητὴς Οὔση, ἀπὸ αἰσθημα ματαιότητος, ἀλλ' ἄπλως διότι θέλω, συνδέων τὸ ὄνομά μου μετὰ τὸ ἴδρυμα τοῦτο, νὰ δώσω δαίγμα τοῦ μεγάλου μου ἔρωτος πρὸς τὴν τέχνην καὶ νὰ χρησιμεύσω ὡς παράδειγμα εἰς τοὺς ἄλλους, οἱ ὅποιοι θὰ θελήσουν οὕτω νὰ δασασθῶσι.

NEA BIBLIA

Ἑλληνικά.

Ἐξεδόθησαν: ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΩΛΩΜΟΥ ΑΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ, μετὰ προλόγου περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ ποιητοῦ ὑπὸ Κ. Παλαμά καὶ μετὰ 5 φωτοτυπιῶν κατὰ σχεδιογραφήματα Ν. Γούζη καὶ Γ. Ἰακωβίδου (Ἀθήναι 1901, τυπογρ. Π. Δ. Σακελλαρίου, σελ. 352).

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΚΡΕΤΣΙΝΣΚΗ ὑπὸ Α. Σουχοβο-Κομπύλην, μετάφρασις Ἀγαθ. Γ. Κωνσταντινίδου (Βιβλιοθήκη Μαρσλή). Κωμῳδία εἰς 3 πράξεις (Ἀθήναι 1901, τυπογρ. Π. Δ. Σακελλαρίου).

ΠΑΝΑΡΟΛΟΓΗΜΑΤΑ ὑπὸ Ν. Γούζη, μετάφρασις Ἀγαθ. Κωνσταντινίδου (Βιβλιοθήκη Μαρσλή). Κωμῳδία εἰς 2 πράξεις (Ἀθήναι 1901, τυπογρ. Π. Δ. Σακελλαρίου).

ΕΓΧΕΙΡΗΤΙΚΗ ὑπὸ Εὐαγγέλιου Καλλιωνίδου (τόμ. Γ' μετὰ 128 εἰκόνων, Ἀθήναι 1901, τυπογρ. Ἑστία Κ. Μάισνερ καὶ Ν. Καργαδούρη, σχ. 80^ν, σ. 536, ὄρ. 12).

ΜΑΤΘΑΙΟΣ Ο ΑΝΑΡΙΟΣ ΠΑΠΑΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΓΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ 1746-1767. Βιογραφικὸν σχεδᾶριον ὑπὸ Π. Πασχάλη (Ἀθήναι 1901, τυπογρ. Ἑστία Κ. Μάισνερ καὶ Ν. Καργαδούρη, σχ. 80^ν, σ. 96, ὄρ. 3).

ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΠΕΡΓΑΜΟΥ συνταχθεὶς ὑπὸ τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως τῶν ἐν Βερολίῳ Βασιλικῶν Μουσείων. Ἑλληνικὴ Ἐκδόσις ὑπὸ τοῦ Αὐτοκρ. Γερμαν. Ἀρχαιολογ. Ἰνστιτούτου (Ἀθήναι 1901, τυπογρ. Ἑστία Κ. Μάισνερ καὶ Ν. Καργαδούρη).

Ἀγγέλλονται: ΘΕΑΤΡΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ὑπὸ Παναγιώτου Δ. Ζάνου, ἤτοι:

ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΕΚΛΟΓΗ, κωμῳδία εἰς 3 πράξεις, βραβευθεῖσα εἰς τὸν Λαοσάνειον διαγωνισμὸν.

ΤΟ ΚΥΝΗΓΙ ΤΗΣ ΑΛΕΠΟΥΣ, κωμῳδία εἰς 4 πράξεις, βραβευθεῖσα εἰς τὸν Λαοσάνειον Διαγωνισμὸν.

ΠΕΘΕΡΑ ΚΑΙ ΝΥΦΗ, κωμῳδία εἰς 3 πράξεις (τιμὴ ὄρ. 3, ἔξωτ. φρ. 3).

Ἀπὸ τὰ ξένα περιοδικά: Ο ΠΕΣΣΙΜΙΣΜΟΣ ΤΟΥ IVEN ὑπὸ Ἑρρίκου Lichtenberger.

Ὁ Ἴψεν ἀναγράφει μετ' ἀδυσωπήτου ὀξυδερκείας ὅλην τὴν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ (ὁ ὁποῖος εἶνε ἀφιερωμένος εἰς τὸ πονηρὸν καὶ εἰς τὸν θάνατον) ὑφισταμένην θλίψιν καὶ ἀθλιότητα, χυδαῖότητα καὶ ἀσχημίαν. Ἀλλὰ αἰσιόδοξος μολαταῦτα διατηρεῖ πίστιν ἀκλόνητον ἐπὶ κόσμον ὑπέρτερον δικαιοσύνης καὶ ἐλέους καὶ ἴσως καὶ ἐπὶ ἡμέρας κρείττους διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. (Ἐπιθεώρησις τῶν Παρισίων 15 Αοῦτ).